

Yeşil

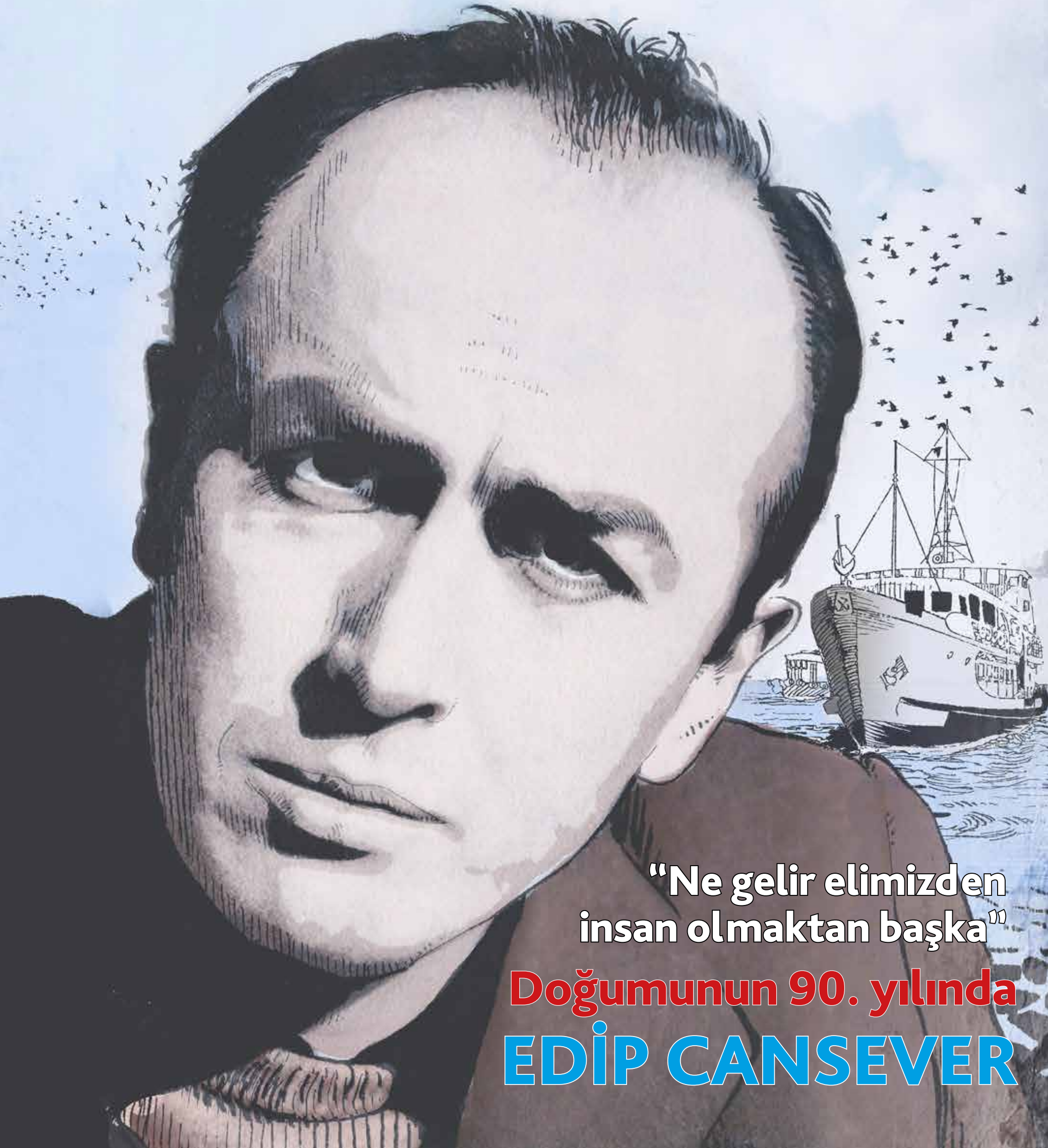
SAYI: 09

ŞUBAT 2018

ÜCRETSİZDİR

SARIYER BELEDİYESİ KENT KÜLTÜRÜ VE YAŞAM DERGİSİ

“Ne gelir elimizden
insan olmaktan başka”

Doğumunun 90. yılında
EDİP CANSEVER

FAKİR BAYKURT ÖYKÜ YARIŞMASI

"Herkesin bir öyküsü vardır"

f SarıyerBld t SarıyerBelediye i SarıyerBelediye

www.sariyer.bel.tr | 444 1 722

ŞÜKRÜ GENÇ / Sarıyer Belediye Başkanı

Merhaba Sevgili Dostlar,

Elinizde tuttuğumuz **YEŞİL MARTI**'nın Şubat sayısında, yine bir efsaneye, yine Türk Şiiri'nin temel taşlarından birine ayırdık kapak konumuzu.

Orhan Alkaya'nın kullandığı tabirle **"Biraz günün içinde, biraz da dışında, zamanınsa tam içinde"** olmuş bir şaire.. **EDİP CANSEVER**'e...

Hani şu, **"..Ve yazmış olacağım bir de.. Her dönemde, her çağda. Sevdanın kendi özgü diliyle..."** diyen **CANSEVER**...

Hani şu, **"Bütün sanatsal türler, şiirin potasında eriyebildiğinde, şiirin doğal gereçleridirler"** diyen **CANSEVER**...

Hani, şair kişinin tanımını yaparken, **"Şair, kendi kişiliğini şiirinin ardında gizlemesini iyi bilmelidir"** diyen **CANSEVER**..

En güzel dizeleri, yaşamından kesitlerle çarpıcı fotoğraf albümü ile ve hakkında yazılan nefis anlatım ve analizlerle

EDİP CANSEVER sayfalarımız, bu sayının en önemli içerikleri arasında.

YEŞİL MARTI'nın bu sayısında da yine **SARIYER**'imizin, tarihi, turistik, doğal ve kültürel güzelliklerine ilişkin bölümleri okuyabilirsiniz. Mesela, **İsmail Bakar**'ın kaleminden, **"Sarıyer'in Anıt Ağaçları"**nı.

Üç Alman yazardan üç kısa masalın ve Türk Sineması'nın çok yönlü sanatçılarından yer aldığı bölümlerimiz de ilginizi çekebilecek sayfalarımız arasında.

Şeref Birsnel, yine bir efsane şairimiz **Özdemir Asaf**'ın **Lavinia** şiirini, **Metin Yeğin** de **Hemingway**'i analiz etti bu sayımız için.

Sarıyer Belediyesi'nin önemli kültür sanat etkinlikleri **FAKİR BAYKURT ÖYKÜ YARIŞMASI**'nın detaylarını Mayıs ayında yapılacak geleneksel **EDEBİYAT GÜNLERİ**'ne ilişkin bilgileri ve yine Belediyemiz'in yeni modern kompleksi bünyesinde yakında açılacak olan **BKSM (BOĞAZİÇİ KÜLTÜR SANAT MERKEZİ)**'nin duyurularını da bu sayımızda bulabilirsiniz.

Kısacası, yine dopdolu bir **YEŞİL MARTI** ile karşınızdayız.

Kültür, Sanat, Sevgi, Barış ve Huzur dolu günler diliyorum.

SAYI: 09 ŞUBAT 2018 yesilmarti@sariyer.bel.tr

Sahibi: T.C. SARIYER BELEDİYESİ ADINA ŞÜKRÜ GENÇ

Genel Yayın Yönetmeni
CENGİZ KAHRAMAN
kahramance@gmail.com

Genel Koordinatör
İSMAIL ERDEM
ismailerdem67@gmail.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ÖNDER KÖMÜR
onderkomur1983@gmail.com

Editör
ASLAN ÖZDEMİR
aslan.ozdemir@gmail.com

Yayın Koordinatörü
VECDİ ÇIRACIOĞLU
vecdihisar@gmail.com

Kreatif Yönetmen
MUSTAFA GÖKMEN
mustafagokmene@gmail.com

Yayın Kurulu
Halil Genç
Vecdi Çıracıoğlu
Filiz Coşkun
Cengiz Kahraman
Aslan Özdemir

Adres:
Yaşar Kemal Kültür
Merkezi,
Derbent Mahallesi
Akgün Caddesi No: 1
Sarıyer / İstanbul

www.sariyer.bel.tr
444 1 722

Baskı: Türkuvaz Haberleşme ve Yay. A.Ş.
Sabah Matbaa Tesisleri Sancaktepe / İstanbul
Tel: 0216 585 90 00

“Bir gün bir su birikintisinde tanıdım sakallarımı”

EDİP CANSEVER

Bir çehrenin şiiri için önsöz

EN ÇOK “bir”ı kullandı. **“Bir”**

sen kalmıştın sen, ey sonbahar ılımlı, dörtnala gelen”... “İyimser bir duvarcıyım her gün **bir** tuğla düşürürüm elimden”... “Bir tutam saçın öne düşüştü”... “Belli belirsiz **bir** birim”...

Bir’di ve birisiydi... Şiirde akustiki aradı. Alniyla —ilk ve son kez Amerikan Hastanesi’nin Reanimasyon Servisi’nde ayırsadığım— ayakları arasındaki akustik gibi. Belki...

Buradan gelen bir dağılımı vardır. Ama hiç dağınık olmadı sanki...

Bütün şiirleri bir keşişim noktasında buluşur bence. Orası

ORHAN ALKAYA

neresi midir? Tam olarak söylemek istemem ama, bana tıraşlı bir sabah yüzünü düşündürdü bu yazdığım. Biraz daha geliştirirsek, **“insan yaşadığı yere benzer”** dizesini bulabiliriz. Giderek, Mefharet Hanım’ı düşünmekten de alıkoymıyorum kendimi.

O da bir **“temsil”** şairiydi. Temsil ne midir? Biraz, günün içinde ve dışında olmaktadır... Zamanınsa tam içinde!

Gün ya da süre ile zaman arasındaki ayırım... Tanımlayanla

tanımlanan arasındaki ayırım kadar keskindir burası... **“Gezginim, açık denizlerden yanayım / Bir de Akdenizliyim, bu işte böyle kalır / —...— / Biz ki bir konuşuruz, geriye on şey kalır”**.

Bu noktada, aynı şiirden — Sonrası kalır— giderek. **“Vakit vakit incelen vakit”** dersem, açıklan—maya başlar ayırım.

Yüzünde taşıdığı melankoli, şiir tarihine olan sınırsız ve gösterişsiz bağlılığındandı, diyorum. Sürekli derinleşti mi bu melankoli? O kadar

ki, ipince humourunu kaç kişi ayırsamıştır, bile—mem...

Çünkü **Edip Cansever**’in humour’u, “Mendilimde kan sesleri” kırılmalılığındaydı. **“Bir ölü nedir ki bir ölüm nedir / Acıyla kirlenmektir, acıyla sevinmektir”**.

Ne kadar az nokta, virgül kullanmış. Düzyazıyı mı dağıtıyordu, bilincini mi birbirine uluyordu?

Otel saplantısını da hep düşünmüşümdür. Sanırım, gidilecek en uzak yeri orası... Dünyası öyle içreleşmişti ki, alınının kırışıklarını bir dalgalı deniz

sandığı da olmuştur belki...

Bayan Sara, **“Tanrım / bana öykümü geri ver” dediğinde, asıl sözü, “bu otelden de bunalmışım”** ol—duysa eğer, kendimde, Manastırlı Hilmi Bey’e mektup yazar Cemile’yle Cemal’i Edip Cansever’de buluşturan bir kerteriz görme konusunda, sayısız haklar bulabilirim demektir.

Her şeyi bir bir anımsıyordu! Cumhuriyet’e geçişle hatırat geleneğimizin geri sayması iyi mi ol—muştur acaba? Ya hatırladıklarının şiire değil de düzyazıya geçseydi? Yahut kaç potansiyel şair, hatıralarında boğulmuştur?

“Bahar Sezgisini Bahar Ötesi—Bahar Ertesi” şiirinin sonunda, “Bir başka yol bulmalı bana kalırsa” dedikten hemen sonra, tam dokuz “nasıl” eklemiştir.

İşte, o inanılmaz geniş alınının hiçbir kırışığında boğulmamasını, gövdesinden gelen sesi değil, yarattığı auranın sesini dinlemesine bağlayabilir miyiz. Herkesin hemen anlayabileceği haliyle söylersek; ürettiği yazıda —şiirde— boğulmamış az şairdendir. Bunu, zamanın içinde olmayı seçen—ler klasmanı içinde(n) söylüyorum...

“İnsan şiiri çoğu kez yazdıktan sonra düşünüyor.”

İşte bir kendinin **‘kazıcısı’**ndan, en hakiki şiiri sözü!

Buradan giderek, içini dışa çıkardıktan sonra, zihninin gizli kompartımanlarını deşifre ettikten sonra, bir de aynaya bakmış midir? Orada, **“Bütün yüzler birbirine karıştı”**dan vazgeçip, **“Günaydın”** demiş midir atılmış bir kâğıt parçasına?

İşte benim soru(nu)m, tam da bu noktada, Cansever’in, yüzüne bakma serüvenine karşı duyduğum derin merakta düğümleniyor.

“Bir gün seninle ve sevişmeden / sevdaya baktık ikimiz”in tarihini, **“Tut ki ben her**

türlü görünmeyenin apayırısı / Gün günden sevdaya benzer”e uzatırsak, beliren süreklilikte **“ölünen yüzler gibi bir bütündür adamlar”**ı mı buluruz?

İşte bam teli! Ölen yüzler değil, ölünen yüzler... Asyatik bir mitologyanın kendine projeksiyonu... Edip Cansever’in, niye sözlensel önyüzlü uzun şiirlere bağlandığını anlar gibi oluyorum, bu yazıyı yazarken.

“Gitmek”ı yazmıştı defterine çoktan! Ama gitmedi gibi görünür. Hayır! Hep gitti...

Nereye? **“Ve aşklar ki şekilsiz eylemlerdir gün günden”** den, **“Ama her şeyden önce / Ona bir merhaba desem”e...**

“Ne çıkar siz bizi anlasanız da / Evet, siz bizi anlamasanız da ne çıkar / Eh, yani ne çıkar siz bizi anlamasanız da.” Önünde sonunda, **“Ne gelir elimizden insan olmaktan başka?”**

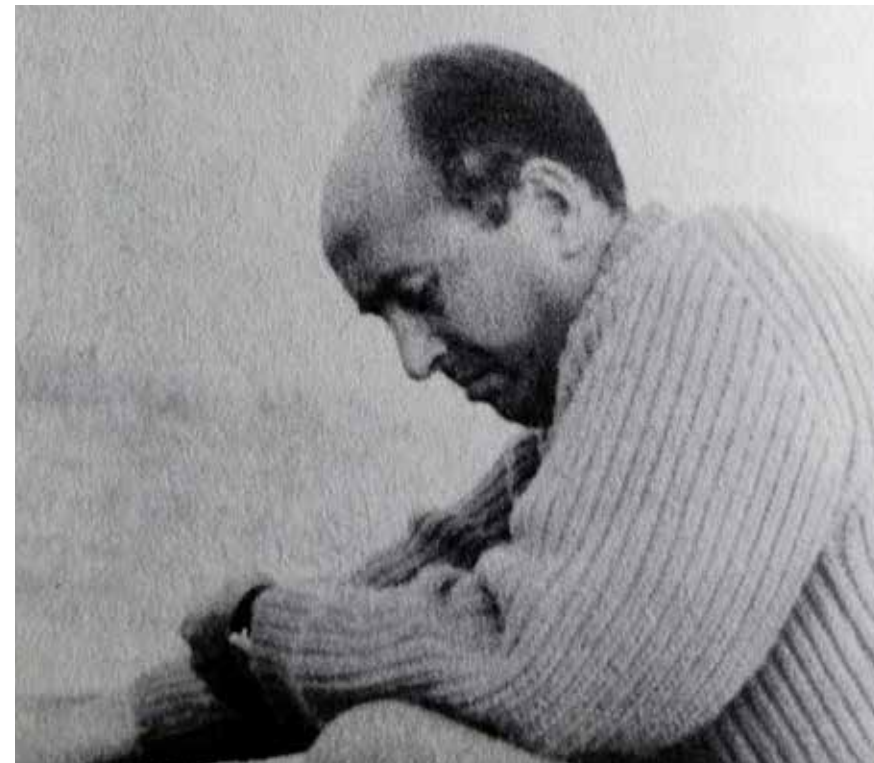
Gözlerinin o derin tarihinde, **“Hangi hoş kokulu zamanların, acıyla unutulmuş / Çağların katı bilinci”!** Kimbilir, dağınık olmayan dağılımının bir açıklaması da buradadır belki.

Güçlü ve yalın! Sunduğunda bu da vardır. Yalın: asla umut beslememiş gibi görünür-- aslında beklentidir burada ‘umut’un karşılığı... Ufkunu aurasında tutan da budur belki...

Ama güçlü... Hep yazdı! son ana kadar yarattığını üretti... Yalınlığı ne kadar filozofik ise güçlülüğü o kadar reeldi.

Hep bakmıyormuş gibi bakan, görmüyormuş gibi gören yüzünde, bu arka plan vardır: Güçlülük!

“Bir gün bir su birikintisinde tanıdım sakallarımı”. İşte yaklaşıldı şimdi o yüze... Bundan midir **Edip Cansever**’in hep sakalsızlığı? ■

EDİP CANSEVER

Seni Günlere Böldüm

*Seni günlere böldüm, seni aylara
Daha yıllara, yüzyıllara böleceğim
Ve her zaman söyleyeceğim ki beni anla
Böyle eskitilmiş de olsa bu kalbi
Minesi çatlamış bir diş gibi durduracağım karşısında.*

*Şiirler söylenir, şiirler biter
Biz bu sevdayı neresine sakladık sen ona bak da
Kahverengi avuçlarına mı gözlerinin
Tam oradan mı kahverengi yağın bir aydınlığa.
Bütün günler yenileşir her bekleyişte
Ve bütün dünler, bütün geçmişler
Kapını açarsın ki bir de, hiç kimseler yok
Çaresiz, benim sana gelişim de hep böyle.
Dün akşama doğru turuncu bir bulut geçti
Sonra bütün bulutlar hep birden geçti
Anılar, anılar, belki hepsi bir kelime.*

Bu Gemi Ne Zamandır Burada

*Bu gemi ne zamandır burada
Çoktan boşaltmış yükünü
Gece de olmuş, rıhtım da bomboş
Mavi bir suyun düşünüyutur bir tayfa
Arkada, güvertede
Ah, neresinden baksam sessizlik gene.*

*Yürürüm usuldan, girerim bir meyhaneye
İçerde üç beş kişi
Yalnızlık üç beş kişi
Bir kadeh rakı söylerim kendime
Bir kadeh rakı daha söylerim kendime
-Söyle be! ne zamandır burda bu gemi
-Denizin değil hüznün üstünde*

*Belki yarın gidecek
Bir anı gelecek bir başka anının yerine.*

İnsan bazen ağlamaz mı bakıp bakıp kendine.

Adsız Bir Çiçek

*Rengini dünyaya ilk defa sunan
Adsız bir çiçek gibi parlıyorsa gözlerim
Sevgilim
Bana ‘sen bir şairsin’ dediğin zaman.*

*Yalnız sana yazıyorum bu şiiri
İstersen bir şiir gibi okuma
Çünkü her yıl yeniden yazacağım onu
Soğuklar başlayınca havalanıp
Millerce yol katettikten sonra
Güneyi tadan bir kuşun sevinciyle.*

*Ve yazmış olacağım bir de
Her dönemde her çağda
Sevdanın kendine özgü diliyle.*

“NE GELİR ELİMİZDEN İNSAN OLMAKTAN BAŞKA”

DOĞUMUNUN 90. YILINDA EDİP CANSEVER

SOYUT SOMUT

ŞİİRİN soyutluğu somutluğu sorunu çok tartışıldı. Gene de belli bir sonuca varılamadı. Kapalı şiir için soyut, “anlamsız şiir” için soyut, toplumcu olmayan şiir için soyut, hatta yeni şiirlerin tümü için soyut denildi. Gerçi soyut şiirle, somut şiir arasındaki ayrım kesin olarak belirlenmiş değil. Değil ama, işe bu yönden bakanlar da yok denecek kadar az. Soyut kavramı, giderek, sanatta, felsefede kullanılan anlamından da soyutlanarak, konuşma dilimize yerleşen bir basitlik simgesi oluverdi. Yergiler, suçlamalar bile hep aynı kavrama başvurularak yapılıyor.

Bir şiirin “nedir”liği, “nasıl”lığı kadar, o şiire bakan kişinin şiir ekini, algısı, deneyleri, yorum gücü de önemlidir. Yani şiirin soyut ya da somut bir izlenim bırakması, yazarı kadar okuyucuyu da ilgilendirir. Ama ben bu konuyu ters yönden, yalnızca ozanın tutumu bakımından incelem istiyorum. Yapacağım iş -ama doğru, ama yanlış - soyut-somut ikilemesini kaldırmayı denemek...

İlkin şöyle bir soru soralım kendimize: Şiiri şiirden soyutlamak mümkün müdür? Yani ilk günden bugüne dek yazılmış şiirlerle ortak bir düzen kurulmuştur da, bu düzenin dışında kalabilen şiirler olmuş mudur? Olmuşsa, bunlar canlılıklarını, etkinliklerini, işlevlerini sürdürebilmişler midir? Hiç sanmıyorum. Yıkıcı bir şiir akımı bile yitirdiği değerlerle beslenmek, geride bıraktığı dil, biçim, yapı özelliklerini kaynak yaparak güçlenmek zorundadır. Bırakalım dünya şiirini, kendi ozanlarımızı, örneğin bir A. Haşım’ı, Y. Kemal’i yadsıyarak, onlarla ilimizi büsbütün keserek ozanlık katına erişebilir miyiz? Şiir tarihi içinde yer alan, çağdan çağa uygulanabilen, kendi öz gerçeğini yitirmeden değişebilen bütün şiirler, canlı, yaşaması olan örgensel (organik) bir bütünlük kurarlar. Şiirin somutluğu da önce bu örgensel bütünlüğe

*Yeşil ipek gömleğinin yakası
Büyük zamana düşer.
Her şeyin fazlası zararlıdır ya,
Fazla şiirden öldü Edip Cansever.*

Cemal Süreya

bağlılığıyla oranlıdır. İşte şiirin şiirden soyutlanması, ozanın bu bütünlüğe boşvermesi; şaşırılıkla, dayalı bir gösteriyle yetinmesi demektir.

Ayrıca şiirler şiirlere eklenerek, dil, yapı v.b. bakımından nasıl bir düzen yaratılıyorsa, çeşitli şiirlerdeki çeşitli öğeler de, duygular, düşüncüler de birbirleriyle kaynaşıp çözülerek bu düzenle çıkışlılar. Örneğin daha önceki dönemlerde yazılmış bir şiirin anlamını, bugün için küçümseyebiliriz ama, o anlamdan koptuğumuzu, hiç mi hiç etkilenmediğimizi söyleyemeyiz kolayca. Çünkü ozanlar salt yeni duygular, yeni heyecanlar peşinde değillerdir. Onların gerçek çabaları, kamusal duyguya, kamusal istelere bir yön vermek, buna bir çeşitlilik, yeni bir biçim, en önemlisi de yeni bir kişilik kazandırmaktır. Diyeceğim, örgensel

bütünlük adına yapılan ya da yapılacak her türlü işlem, kendiliğinden bir somutlama eylemine geçiştir.

Şiir, insani değerlerden, ölümsüz özelliklere, yaşam koşullarından, çağını yansıtmaktan kopmazlığıyla da somut bir olgudur. Ama kimi dönemlerde şiirin bu niteliği farkedilmeyebilir. Dil zorluğu, soyut araçlar, yeni şiir öğeleri bir engel olarak dikilebilir karşımıza. Soyut araçlar dedik; evet, bu bizim çelişmeye düştüğümüz sanısını uyandırmamalı. Bilimler bile, insanın salt bir yanıyla ilgilenmekte, insanı insandan soyutlayarak, gerçekte ona somut bir nitelik kazandırmıyorlar mı? Felsefe için de durum aynı: o da yaşamımıza yepyeni anlamlar katmakla kalmıyor, ortaya attığı düşünce biçimlerinin dizgelerinin birbirlerini etkileyip

değerlendirmesiyle somut bir görünüme kavuşuyor. Soyut araçlardan yararlanması bakımından şiir de, bu mantık kurgusunun dışında kalamaz. İşte şiirin şiiri, düşüncenin düşüncesi somutlaması da budur, bence.

“Örgensel bütünlük” diye betimlediğimiz bu şiir ortamı, dural bir durum da değildir. Çünkü sürekli olarak şiirler arası bir savaştan söz açılabilir; tıpkı canlı varlıklarda olduğu gibi, şiirler de zamanla ya birbirlerini yok ederler, ya düzeltip değerlendirirler. Başka şiirlerin hışmına uğramış bir şiir ya tükenip yerini boşaltır, ya da yıllar sonra ötekilere baskın çıkabilir. Bu aynı zamanda bir somutlaşma savaşıdır - kimi dönemlerde soyut diye nitelendirdiğimiz şiirlerin, sonradan somut bir nitelik kazanması gibi -. Bu işlem, bu arınma bir ozanın kendi şiirleri arasında da olabilir.

Öyleyse soyut dediğimiz şiirler ne kapalı, ne anlamsız, ne de toplumcu olan şiirlerdir. Soyut şiir olsa olsa daha yazılmamış bir şiirdir; bir de dediğimiz gibi yazılmış görünüp de, belli bir şiir düzeninde yer almamış, geleceğinden kopuk, geleceğe yönelmemiş, salt ozanını ilgilendiren her türlü şiir soyuttur.

EDİP CANSEVER

ŞİİR ÜSTÜNE SÖYLEŞİ NOTLARI

EDİP CANSEVER

1 Benden veya benim kuşağımdan önce yazılmış şiirleri kendi değerleriyle başbaşa bırakarak araya kesin bir çizgi çizdiğime inanıyorum. Bu çizginin başlangıç noktasına, oluşumuna, bugüne gelişine, kısacası belli bir şiir sürecinin ayrıntılarına değinmek istemiyorum.

Oteller kenti, şiirimin vardığı son durak değil elbette. Ne var ki, bundan sonra şunu şunu amaçlıyorum da demiyorum. Çünkü amaçlamak, özel olsun, biçimsel olsun şematizmin şiirde geçerli olduğunu kanıtlamak anlamına gelir ki, bu da şiirin özgül işleyişine ters düşer.

2 Bireyi toplum içinde somut olarak görünür duruma getirmek, giderek daha da derinlerine inerek, onun içsel dramını kurcalamak cabasındayım.

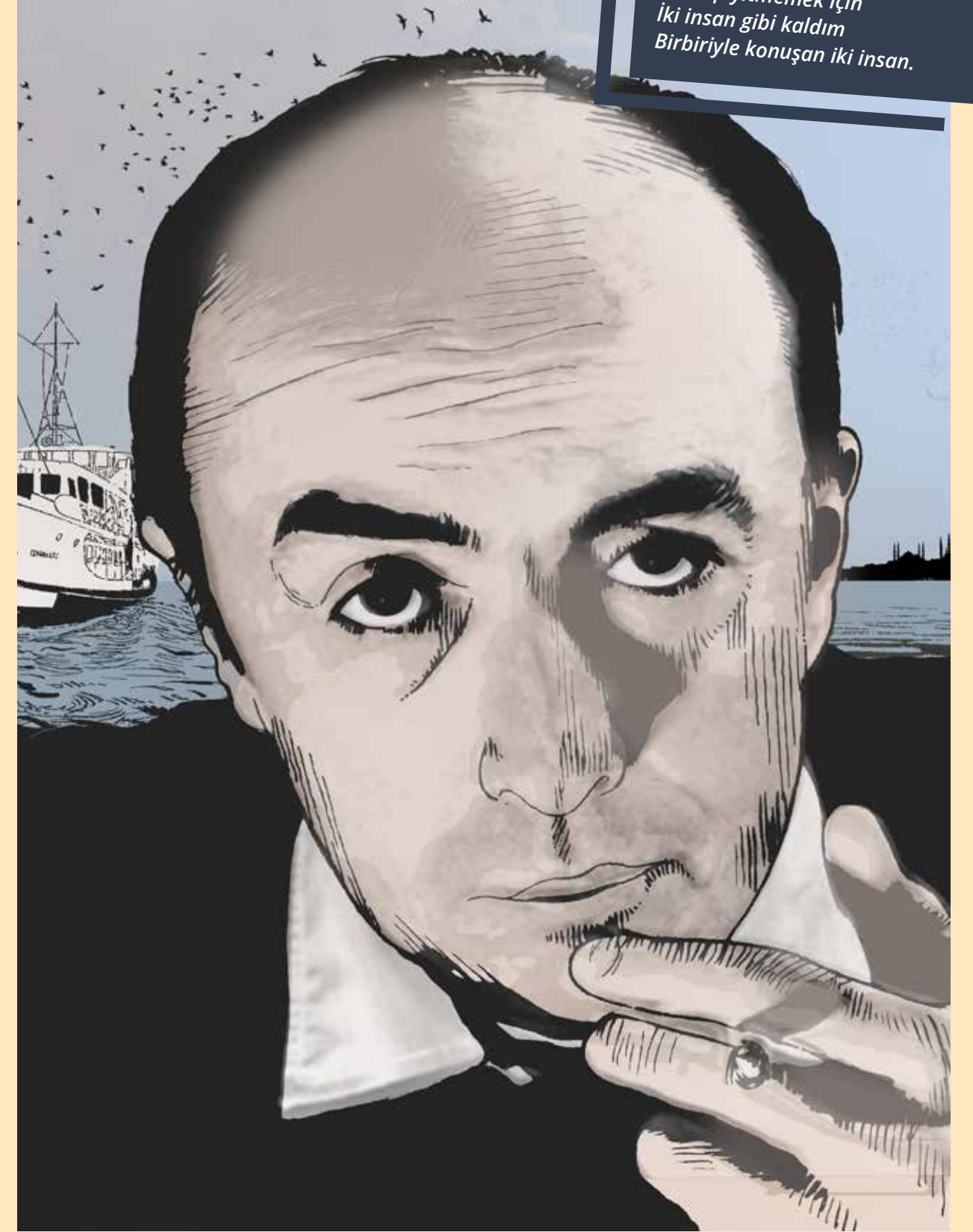
3 Şiirle düşünmek! yalnızca buna inanırım. Şiirle düşünmenin karşıtı felsefe yapmaktır. Felsefe ise şiirin temeli olan imgeyi dışlar. Gene felsefe duygusallığa da karşıdır.

Şu da var: Uzun şiirlerimde hiçbir sorunsalı yanıtlamaya kalkışmam. Sorular sormaya, bu soruları çoğaltmaya (ama yanıtız bırakmaya) çalışırım hep. Nedeni, yazdıkça bilmediklerime, tanımadıklarım, daha önce duyup düşünmediklerime rastlarım da ondan. Zaten insanın iç dünyasını kesin olarak tanıtlamak demek, saltık insanı yokken var etmek anlamına gelmez mi?

4 Büyük büyük sorunlara el atmak şiiri küçültebilir kanımca. (Ayrıca büyük sorunlar nedir, küçük sorunlar nedir, bu da başlı başına bir tartışma konusudur.) Örneğin pek yaygın olan Hamlet tipini günümüz aydınlıla karşılaştırdığımızda, Hamlet’in kişiliğinde daha bir büyüklük ya da derinlik bulabileceğimizi hiç sanmıyorum. Şair yetinmesini bilmeli; büyüklüğü, derinliği dilde aramalıdır.

5 Bütün sanatların şiire, şiirin de sanatlara katkısı vardır elbette. Örneğin Oteller Kenti’ nin “Sera Oteli” bölümündeki düzyazısal şiirler dikkatle okunduğunda görülecektir ki, dizelerden daha yoğun bir dizeler bireşimi ön plana geçmektedir. Bu böyleyse, bir düzyazı örgüsü, bir düzyazı doku şiiri çerçevelemiyor, bunaltmıyor, onun özgür yapısını kısıtlamıyor demektir.

Uzun şiirlerimdeki öykü ögesi-

BAŞLANGIÇ

*Doğanın bana verdiği bu ödülden
Çıldırıp yitmemek için
İki insan gibi kaldım
Birbiriyle konuşan iki insan.*

ne gelince, öyküden çok bir “anlatma” söz konusudur burada da. Ayrıca her şiir önünde sonunda (az ya da çok) bir “anlatma” değilse nedir?

Ekleyeyim: Sait Faik’ in “Hişt Hişt” öyküsünde ne kadar şiir varsa, benim şiirlerimde de o kadar öykü vardır.

Diyebilirim ki, bütün sanatsal türler, şiirin potasında eriyebildiğince, şiirin doğal gereçleridirler.

6 Dünya yazınında bütün yazın türleri iç içe geçebiliyor. Bizde ise bu tutum yadırganiyor nedense. Bence bu karşılıklı trafiği yadsımak, şiirimizi alışkanlıklardan kurtararak çeşitlendirememekten, onu dünya şiirinin süreci dışında düşünmekten başka hiçbir anlama gelmiyor.

7 Şiirlerimdeki kişiler satranç taşlarına benzerler. Onlar, düşsel ya da gerçek, bende olup bitenlerin toplamıdır olsalar.

Gene de... Şair kendi özel kişiliğini şiirinin ardında gizlemesini iyi bilmelidir. Forster, “Yazarın yüzü okuyucunun yüzüne çok yaklaşıyor,” der.

8 Güzellik düşündürücüdür. Bu yüzden de lirizmle hiçbir ilişkim olmadı diyebilirim. “Lirliği söyleyen kimse, kendi duygulanışının bilincinden çok, duygu anının bilincindedir,” der James Joyce.

9 Oteller Kenti’nde yalnızca insanlar insanlara yaklaşıp kopmuyor. Onların

yedeğinde nesneler de aynı işlemi sürdürüyorlar.

Üçüncü bölümdeki üç kavas, zaman kavramını ortadan kaldırmakla görevli. Acılarını iyi tanıyan Bayan Sara ise, cin kadehlerinin eşliğinde değişik yaşama ya da ölüme katılıyor; “Dişi bir İsa gibi” kendi kendini yaşama ya da ölüme çiviliyor. Doğrusu iyi bilmiyorum, yaşama mı, ölüme mi? Bütün bildiğim bilemediklerimden sızan bir kan gibi kitabı kendi rengine boyuyor.

10 Köklerinden aldığı suyun yeterliliğini ya da yetersizliğini bir ağaç ne kadar bilebilirse... ■

Gül Dönüyor Avucumuzda

“Şair yeniliksiz edemez. Diyebilirim ki, günümüz şairinin işi yenileşmek değil, durmadan yenilenmek..”

İBRAHİM BAŞTUĞ

Şiiri konu alan yazılar enikonu bir “**şair bilgisi**” dizgesi oluşturur bana kalırsa. Bu “bilgi”nin şiire yön vermedeki etkisi “dil bilgisi”nin ya da “gramer” kurallarının dilin tarihsel seyri üzerindeki kadardır. Dilin kuralları nasıl zamanla değişiyorsa-çünkü dil değişiyor, şiirin “kural”ları, bilgisi de yeni verimlerin getirdiği buluşlarla değişiyor. Ama öte yandan gelişmiş bir dilin kuralları oturmuş olmasının akılda tutulması gerektiği gibi gelişmiş bir dilin şiir birikiminin de kurallarının değilse bile vasatının bilgisinin kuşaktan kuşağa aktarılması beklenir. Burada dikkatten kaçmaması gereken bir nokta vardır bana göre; eleştirminin işlevidir bu! Dil bilginine düşen görevi şiir içinde üst-lenecek bir eleştirminin yokluğunda şiir antolojiniz ne kadar zengin olursa olsun, yeni kuşaklar Sisyphos’un kaderi misali hep aynı tartışmaları yineleyip duracaktır!

Genç bir şairdim, bir usta (ya da yaşlı) şairden duyduğum **“Edip Cansever şair değil”** cümlesi karşısındaki şaşkınlığım arada bir aklıma gelir. Bu cümledeki yargının cüreti bana kalırsa söyleyenin bilgisizliğinden (belki bir husumetten, ideolojik tutumdan vs.) çok, eleştirinin kurumsallaşmamışlığıyla ilgilidir.

Edip Cansever bir söyleşisinde kendisinin ikinci Yeni akımıyla ilişkilen-dirilmesini değerlendirirken eleştirinin/eleştirminin önemine vurgu yapıyor: **“Çünkü ben ikinci Yeni akımı diye bir akım kabul etmiyorum ki”** cümlesinden sonra şöyle sürdürüyor: “Kurumsal bir şey değil, çünkü ayrı ayrı yazılar yazıldı, herkes ayrı bir

şey söyledi. Ben hiçbirine uyduğumu sanmıyorum. Demek ki bir adı da yok yaptığının, konmamış, belki ileride bir ad da konabilir buna. Ya da hiç konmayacaktır, şairler tek tek ele alınacaktır ileride. Ama ülkemizde şiir eleştirisi yok gibi bir şey. Çok az, ya da yeterli değil, o yüzden de hiçbir gerçek daha henüz açığa çıkmıyor.”

SEKTERLİK, O BÜYÜK DÜŞMANIMIZ!

Verimleriyle modern şiirimizin oluşmasında yadsınamaz katkıları bulunan **Nâzım Hikmet** **“Sanat bahsinde sekterlik en büyük düşmanımızdır”** dedikten sonra şöyle devam ediyor: **“Sekterlik nihilistiğin bir çeşididir. Sekter, kendi zevkinden başka her şeyi, bütün görüşleri inkâr eder. Hele şekil meselesinde sekterliğin kötülükleri sayılamayacak kadar çoktur. Kafiye, vezinli şiir yazılmaz diyenler de, kafiyesiz, vezinsiz şiir yazılmaz diyenler kadar dar kafalıdır. Şiir öyle de yazılır, böyle de. Edebiyat dili, hele şiir dili hayallerle, teşbihlerle falanla ortaya çıkar, ancak böyle bir dil şiir dilidir demek ne kadar yanlışsa, tersini kabul etmek de o kadar yanlıştır. Gençliğimde, ben de**

az sekter değildim. Klasik halk vezinleri ve kafiyeyle şiir yazdıktan sonra, şekilde yenilikler aramağa başladım, kendime göre bir çeşit serbest vezinle yazmağa başladım. Bunun temelinde yine de halk şiirinin ölçüleri, hatta bazen aruz vardı, kafiye ve dil bahsinde de öyle, ama şiirin yalnız böyle yazılacağını, bunun biricik şekil olduğunu iddiaa kalkıştım. Uzun zaman sevda şiiri yazmadım. Hatta şiirlerimde ‘yürek’ kelimesini kullanmadım, yürek suurun değil, duygunun sembolüdür diye. Zaman oldu en renkli, en ahenkli şekillerin peşinde koştum, halka söylemek istediklerimi bu şekillerle söylersem daha hoş gider, daha kolay dinlenir, daha dokunaklı olur diye düşündüm. Zaman oldu, bütünü tersine, en sade, en göze görünmez şekillerle halka türkümünü dinletmek istedim. Ne zaman yanıldım? Bence öylesi de lazım, böylesi de, daha nice nice’i de. Sanatkâr, halka türküsünü dinletmek için en uygun şekilleri durup dinlenmeden, ömrünün sonuna kadar aramak zorundadır. Bazen bu araştırmalar aylarca süren bir baş ağrısından, sinir bozukluğundan başka sonuç vermez. Olsun. Bazen yanılır. Yanılsın. Başlı aylarca ağırımı-

yan, sinirleri bozulmıyan, yanılmıyan sanatkâr, olduğu yerde sayandır.”

Modern şiirimizin tarihsel seyrinde özgün verimleriyle şiir kültürüne yenilikler katmış ustalardan birçoğu tıpkı Nâzım Hikmet gibi sürekli bir arayış, öyle ki kendi bulunduğu aşamayı bir adım ileriye taşıma, bir bakıma kendini aşma yürekliliğini gösterebildiğindenir ki Türkçe çok kısa süre içinde modern bir şiir geleneği kurabildi. Ancak ne yazık şiirimiz, dilimizin kaderini paylaştı. Modern dilbilimin geldiği noktadan uzaklığımız bir yana henüz nasıl bir yazım (ımla) kılavuzunda uzlaşılmalıysa, şiirin modernleşme serüveni de gereğince özümsemedi! Dönüp dönüp aynı şeyleri tartışıyoruz...

Hal böyle olunca da kendi göbeğini kesmek şaire düşüyor!

Edip Cansever, “Şiir Üstüne Söyleşi Notları”nda şöyle diyor: **“Benden veya benim kuşağımdan önce yazılmış şiirleri kendi değerleriyle baş başa bırakarak araya kesin bir çizgi çektiğime inanıyorum. Bu çizginin başlangıç noktasına, oluşumuna, bugüne gelişine, kısacası belli bir şiir sürecinin ayrıntılarına değinmek istemiyorum.**

“Oteller Kenti şiirim vardı son durak değil elbette. Ne var ki, bundan sonra şunu şunu amaçlıyorum da demiyorum. Çünkü amaçlamak, ötsel olsun, biçimsel olsun şematizmin şiirde geçerli olduğunu kanıtlamak anlamına gelir ki, bu da şiirin özgül işleyişine ters düşer.”

Son şiir kitabı **Oteller Kenti’**nde bile geldiği yeri, şiirin genel tanımı bir

yana kendi şiirinde bile bir **“tamam oldu”** hükmüne bağlayamıyor Cansever-belki ortalama bir şair olmadığından!

Turgut Uyar, Bir Şiirden adlı, şairler üzerine yazılarını topladığı kitaptaki **“Önsöz Yerine”**de şöyle der: “Şiir üstüne bütün çözümlerler, bütün kurallar, hep ama hep ortalama şairler için. Zaten bir bakarsanız, şiir üstüne konuştuklarımızı, bütün sorunları, büyük, iyi şairlerin şiirleri değil mi getiren? (Doğruyu çağrıştıran kötü örnekler dışında.)

“Bir gün gene bir büyük şairden, bugün usumuza bile gelmeyen şeyler öğrenevereceğiz. Birtakım yeni şeylere şaşkınlıkla bakacağız onda. Birtakım yeni yönelmeler, yeni kurallar, şiir üstüne bütün bildiklerimizi yenileyiverecek. Başlayacağız onları konuşmaya. Onları açıklamak için yeni çabalara girişeceğiz artık. Bir yeni kuşak bu konuşmalarla, bu çabalarla büyüyecek.

“Herkes bu sorunları konuşadursun, o sıralarda yeni bir büyük şair bütün bu boşuna çabalara uzaktan gülümsemekte olacak mutlaka.”

Edip Cansever son kitabı **Oteller Kenti** yayımlandıktan bir yıl sonra yaşama veda etti. Son şiirleri, şiir yazıları ve söyleşileri **Gül Dönüyor Avucumda** adıyla ölümünden bir yıl sonra kitaplaştırıldı. **Hüseyin Cöntürk**, bu kitaba da alınan 1962 tarihli yazısında **“Cansever için, çok arayan, çok değişen bir şair denmiştir. Doğrudur”** diyor.

Edip Cansever, 1960’ta bir soruşturmaya verdiği yanıtta şöyle der: **“Şair yeniliksiz edemez. Diyebilirim ki, günümüz şairinin işi yenileşmek değil, durmadan yenilenmek..”** Edip Cansever’in bu değişme tutkusunu, ilk şiirlerinin birçoğunu reddetmeye vardığı bilinir. İlk kitabı İkinci Üstü’nü (1947) bütünüyle yok sayar. İkinci kitabı, 25 şiir içeren Dirlik Düzenlikten (1954) ise sadece dört şiiri toplu basıma alır. Bu şiirlerden **“Masa da Masaymış Ha”**’yı, **Salah Birsell**’in çok beğenmesine borçluyuz bana kalırsa. S. Birsell bu şiir için günlüğünün 14 Temmuz 1954 tarihli yaprağına şöyle yazar: **“Denilebilir ki, ‘Masa da Masaymış Ha’ şiiri, sadece bu şiir, Cansever’i, Ahmet Muhip, Oktay Rifat, Cahit Külebi katına çıkarmıştır.”**

Cansever ise S. Birsell’in bu ilgisini şöyle anlatır: **“Şiirle başlayan, şiirle süren bir dostluk kuruluyor aramızda. Şiirin gerçek değerlerini, yapı ve teknik özelliklerini anlatıyor uzun uzun. Özellikle dizenin ne olduğunu örnekleriyle vurgulayarak bende gerçek bir şiir yaklaşımı sağlıyor. O günlere dek duymadığım tadlar ediniyorum. ‘Masa da Masaymış Ha’ şiirimi yazdığım zaman nasıl sevdiğini, beni nasıl yüreklendirdiğini hâlâ anımsarım.”**

Cansever’in ikinci kitabından vazgeçemediği dört şiirden öteki üçü “Dipsiz Testi”, “Mesire Yerleri” ve “Şekerli Gerçek”tir. Ölümünden sonra bütün şiirleri basılırken, “mizacımlı belirtmekten uzak şiirler” düşüncesiyle, bile isteye yok saydıkları bir yana, dergilerde kalmış şiirlerinin külliyatına alınıp alınmaması konusu uzun uzadıya tartışıldı. O günlerdeki tartışmalar, bu yazıyı yazarken kütüphanemden çektiğim Yerçekimli Karanfil’in (Toplu Şiirleri I) arasından düşen fotokopideki dört şiirle kendini anımsattı.

Yenilik dergisinin Ocak 1954 tarihli ilk sayısında, **Ömer Edip Cansever** imzalı dört şiir: “Dipsiz Testi”, “Benlik Duygusu”, “İnsanlık Sevgisi” ve “Şekerli Gerçek” başlıklarını taşıyor. Uzatmaya-yım, 16 kısa dizeden oluşan **“İnsanlık Sevgisi”** 14 dizelek kıtadan ayrılan şu iki dizeyle bitiyor: **“Ben düşündüm buldum/ Bütün şiirlerimde onu yazdım”...** Bu iki dize onun poetikasının ipuçlarını daha o zamandan barındırıyor diye düşünüyorum. Diyeceğim şu ki; **Edip Cansever**’in anısına saygı, onun öznel seçkisine vurgu saklı kalmak kaydıyla, yayımladığı yayımlamadığı her ne varsa külliyatında görmek, ulaşabilmek, onu konu alacak araştırmalar açısından yadsınamaz bir gerekliliktir.

Edip Cansever “Oteller Kenti şiirim vardı son durak değil elbette” dedikten kısa süre sonra yaşama veda etmese, arayışını ve değişimini sürdürecekti; şiiri kuşkusuz yeni duraklara uğrayacaktı. Öyleyse haber salın **“Pegasos’un sırtındaki ozana”;** elinden ansızın düşürdüğü gül dönüyor avucumuzda... ■

EDİP CANSEVER

İçinden Doğru Sevdim Seni

*İçinden doğru sevdim seni
Bakışlarından doğru sevdim de
Ağzındaki ıslaklığın buğusundan
Sesini yapan sözcüklerden sevdim bir de
Beni sevdiğin gibi sevdim seni
Kar bırakılmış karanlığından.
(...)*

Yerçekimli Karanfil

*Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içeriyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tırır tırır yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadcarcık kalıyor.*

*Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.*

*Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.*

Masa da Masaymış Ha

*Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kaseye çiçekleri koydu
Sütünü yumurtasını koydu
Pencereden gelen ışığı koydu
Bisiklet sesini çıkırcı sesini
Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
Adam masaya
Aklında olup bitenleri koydu
Ne yapmak istiyordu hayatta
İşte onu koydu
Kimi seviyordu kimi sevmiyordu
Adam masaya onları da koydu
Üç kere üç dokuz ederdi
Adam koydu masaya dokuzu
Pencere yanındaydı gökyüzü yanında
Uzandı masaya sonsuzu koydu
Bir bira içmek istiyordu kaç gündür
Masaya biranın dökülüştünü koydu
Uykusunu koydu uyanıklığını koydu
Tokluğunu açlığını koydu.
Masa da masaymış ha
Bana mısın demedi bu kadar yüke
Bir iki sallandı durdu
Adam ha babam koyuyordu*

Ruhi Bey

VECDİ ÇIRACIOĞLU

İnsansız anı yoktur. Var mıdır?

Edip Cansever

EYLÜL ayıydı... 1980 yılının 12 Eylül'ünün taze günleriydi...

Mor günlerden yüz binlerce insan gibi ben de nasibimi kendi payıma almıştım. Bana düşen üleş; korkuyu beklemektir...

Yıllarca oturduğum, üniversiteyi bitirdiğim, ahşap evleriyle, deniziyle, insanlarıyla kaynaşıp hayatımda yeni bir devir açan, o zamanlar Boğaz'ın şirin köylerinden, Rumeli Hisarı'na, hakkımda yapılan bir ihbardan ötürü gidemiyordum.

Oysa, canım o kadar çok istiyordu ki bir öğlen rakısı yapmak! Hasan Avcı'nın içkili aşevinde, geçmişte arkadaşlarla oturduğumuz masalardan birinde bir sempozyum oluşturarak hülyalara dalmak, kanaviçeler işlemek, bir yerlere; denizin ve göğün mavisinde, uçsuz ovaların yeşilinde kaybolmak...

Bir insanın en mutlu zamanları kendini böylesine kandırdığı ve insana büyük bir haz veren gelgeç mayhoş bir zamanı yaşıyordum.

“Bir güç...” dedim, kendi kendime, **“ne olacaksa olsun. Özlem ve rakıya değer...”**

İnsan, alabildiğine yalnız olduğunda ya da iletişim kurma isteğiyle gönlünü herkese açmak için neden gündüz rakısını seçer?

Gündüz içkileri, bir sempozyumdur; bir insan, bir içki sempozyumu, az insanla konusu işlenen. Tek kişilik; sunucusunun dinleyici, dinleyicisinin sunucusu olduğu sempozyumlardır gündüz içkileri, kendi kendine dinletidir...

Konuşmayan insanların sarayı içkili aşevinin gündüz rakısı, yalnız insanların oturumudur. Yalnızlığın tadı orada, masanıza oturduğunuzda başlar ve tanıdık tanımadık ne kadar dost varsa giyabında sizi ziyaret eder.

Daha akşamcı demekleşler sökün etmemiştir. Sizin gibi düşünen ve sizin gibi yalnız düşünceleriyle baş başa kalmak isteyen bir, bilemediniz iki masa vardır

müşteri. İşte o zamanlarda herkes kendi başına kalır ve yalnızlığını, diğer masadakiyle, çok şeyler anlatan ince bir selamla paylaşır.

Artık geri dönüş yoktur benim için. Çünkü, çağırın tragedya dedi ki:

... / Başlar ceplerimizin alkolle işleyen saatleri...

... / Ya alkol olmasaydı. Bir uzun bardaklarımız vardı. Herkes birbiri-rinden artardı / Bulanık bungun artardı / ...

Basiret ve şeytan kol kola, yüzlerindeki hain gülücükle yapacaklarını yapıp, kanıma çoktan girmişti.

Köy'den geçemezdim. Maslak'a geldim ve İstinye tarafından bir taksileyle Avcı'nın önünde indim. İçerde müşteri yoktu. Cam kenarına oturmak, dışarıdan görülmem demektir. Denizi görebilen uzun bir masaya oturup sırtımı duvara verdim. Garson Erol geldi. Uzunca bir süre görünmememin sebebinin çok iyi bildiğinden fazla konuşmadan masaya bir şeyler getirdi ve buzdolabının yanındaki sandalyesine oturup eli çenesinde düşüncelerine daldı.

... / Biz bir de çok eski zamanlardan kalmış olurduk. Ve bir de / Sert içkiler içerdik

– Bu tuhaf akşamları kim çizdi / Ve kirlili / Ve büyük bir sirk çadırı gibi, uçsuz bucaksız

/ Bu tuhaf akşamları kim çizdi / Biz içkiler içerken. / ...

Az sonra Hisar'dan arkadaşımı gördüm yoldan geçerken. Pencereden içeri ısrarlı baktı. Elimle işaret ederek içeri gelmesini istedim. Canının sıkılmış olduğu her halinden belliydi. Geldi ve karşıma oturdu. Ben daha bir şey söylemeden, “Ne kadar sıkıcı günler yaşıyoruz?” gibisinden laflar etti. Ona da servis yaptılar ve konuşmadan sadece içmeye devam ettik.

Aradan ne kadar süre geçtiğini bilmiyorum ama hava kararmaya başlamıştı ki kapı açıldı ve içeriye iki kişi girdi.

... / Herkes nerelerden olsa biraz sarkardı / Bir şeyden, bir olaydan, korkunun ilk yerinden / İşkenceler biraz olsun sarkardı / Ve duvar kâğıtları sarkardı ve sinek pislikleri, ampuller / İntihar zabıtları sarkardı / ...

İkisi de ayakta duramayacak kadar sarhoştı. Garson Erol'un onları tanıdığı

Edip - Mefharet Cansever, sık sık gittikleri Rumeli Hisarı'ndaki Avcı İçkili Aşevi'nde Tomris, Turgut Uyar ve Küçük Turgut Uyar ile. Sol başta oturan, Avcı'ya gittiklerinde onlara daima hizmet veren, edebiyatçılarının aileden dostu Garson Erol.

belliydi. Hep gözlemişimdir, müşterisi az içkili aşevine girenler, nedendir bilinmez, insan yanı ister ve orada kim varsa yakınına otururlar. Onlar da öyle yaptı. Birbirlerine dayanarak gelip, bizim masanın ucuna çaprazlama oturdular. Pek anlaşılma-yan peltet konuşmalarından Kavaklar'dan başlayarak, Boğaz'ın karşılıklı bütün içkili aşevilerinde içe içe, Çingene Vapur'u gibi Hisar'a kadar geldiklerini anladım. Bağırarak küfürülü konuşuyorlardı. Saçları dökülmüş olanı peçetelere bir şeyler karalıyor, okuyor ve **“Anlamazlar, anlamazlar... Şiirden anlamazlar... Sen de anlamazsın!”** diyerek küfrü basıyordu. Arkadaşı onu dinler gözükerek, alttan alıyor, bir şeyler geveliyor ama küfürden de payını almadan edemiyordu.

Bir şey oldu. Sessizlik... Bir şey sessizlikti. Şiirden söz eden, suskun suskun bana bakmaya başladı. Kalkık kaşlarının siper yaptığı gözleri melûl ve derinlere bakıyordu. Bir şey söyleyecekti, ağzını açtı, sonra sustu. Ben de bakmaya başladım. Bakışlarını dikleştirdi. **“Mesela!”** dedi, karşısındakine dönüp, beni kastederek, **“Mesela şu arkadaşta soralım şiirden anlar mı? Ama o da anlamaz. Zira o solcu. Solcular Nazım Hikmet'ten anlar. Bizi tanımaz bile bunlar...”**

... / Biz bütün görme gücüyle gördük sesimizi / Renksizdi / Ve nasıl kirliydi ki, her günkü kuşkulardan / Her türlü engellerden, aşklardan ve kurallardan / - Sesimizi duyuyor musunuz. Hayır! / Sesimizi duyuyor musunuz. / Evet! / Yani işte böyle biz / Tek anlamlı iki söz parçası olan. / ...

Önümde doğru karaladığı peçeteleri savurdu. Arkadaşıma baktım. Omuzlarını kaldırdı. **“Nereden anladın? Ben kavun muyum? Dibimi mi kokladın?”** dedim. Küfrederek, **“Ulan beş yüz gram bıyığın var, bir de şiirden anlamıyorsun,”** diyerek olduğu yerden üzerime pike yapma girişiminde bulundu. Bulundu bulunmasına ama gücü olmadığından masanın üzerine düştü ve olan oldu.

Ayağa kalktım. Masaya başını yaslamış, öylece bana bakıyordu:

... / Şimdi bir yerlerden bakıyor gözleri. Ve bütün kaygılardan / Sarkıy-or bir yanık lekesi gibi / ...

Erol koştı geldi, kaldırdı. Küfrederek eline almaya çalıştığı çatal, bardak ve dokunmadıkları meze tabaklarını bana atmaya çalışıyordu. Masanın örtüsünü çekti, üzerindeki yerlere saçıldı, şiirli peçeteler uçuştı...

Arkadaşı ve Erol koluna girdi. Dışarıya çıkartmaya çalıştılar. **“Erkeksen dışarı gel. Gel dövüşelim. Kale'nin önünde, toparlan orada bekliyorum seni. Gel de solculu-ğunu görelim. Bunlar şiirden anlamaz, bunlar şiirden bir b.k anlamaz kardeşim,”** diyerek arkadaşıyla uzaklaşırken, pencerenin önünde durdu ve işaret parmağını sallayarak, **“Göreceksin sen!”** diye bağırıldı. Tekrar geri dönüp, içeri girecekmışçesi-ne son bir hamle yaptı ama arkadaşını bırakmadı. Belli ki koluna sıkı girmişti.

... / Sonra herkes içerde, devinirdi durmadan / Yani bir çalgınlık yörün-gesi, ağırlı tutsak / Gün iskeletinin yanında / Ve sallantılı / Dururdu / ...

Ortalığı toparladılar. Arkadaşıma, **“Çattık kardeşim, al başına belayı!”** dediğim-de, “Yahu adamı tanımadın mı? Ünlü şair **Edip Cansever**'di o,” cevabını aldım. Hatırladım. Edebiyata yabancı bir insan değildim. Arkasında fotoğrafı basılı bir şiir kitabı vardı bende. de Yayinevi'nden çıkmıştı. İsmini hatırlayamadığım kitabın arkasındaki fotoğraftan tanımıştım.

O da öğle rakısı sempozyumuna gelmişti. Böyle rakılar görüntü yakalamaktı. Hele hele bir de denizsiz yapamayan şırkâr bir insansa sempozyuma gelen, yakala-dığı görüntü daha da başka özellikler taşırdı. Gecelere inat, sevimli kaçamaklar-dır o anlar ve sevgilisi hayat; dingin, sessiz ama her şeyiyle anlamlı, anılı düşünceler-in zamanıdır.

Edip Cansever, Avcı'daki öğle rakısında içkisini sindiremeden beni yakalamıştı, denizden attığı oltasıyla karadan insan yakalayan balık misali...

O an, bir süre düşündüm. **“Gideyim mi, gitmeyeyim mi şair düello randevusu-na?!”** diye. Sonra, dedim ki kendi kendime, “Gideyim. Ne olacak? Ne kadar öfkeli olursa olsun, edebiyatla, şiirle uğraşan bir insandan hiç zarar gelir mi?..”

Beklediğini adım gibi biliyordum. Sarhoş insanın nasıl davrandığını kendimden bilirim. Kafasını takmışsa muhakkak yapar. Yalnız bir sorun var! Avcı'yla Kale'deki

topların arası iki yüz metre ama köyün içinden geçmek gerekiyor. Bunları düşü-nürken, Çingene Ahmet içeri girdi. Siyah geniş Amerikan elli altı model bir Chev-rolet'si var, kentsici. Ondan rica ettim, beni Kale'nin önüne götürmesini için. Kendisi çok esprili adamdır. **“Ne o komünist, korkuyor musun? Yiyyorsa geçsene Köy'ün içinden,”** dedi. Gülmeye başladık. Ahmet Ağabey, **“Ne var orada?”** dedi. **“Kavg-a edeceğiz şairle, beni düelloya çağırıldı. Bekletmeyelim!”** dedim. Ahmet Ağabey, “Alla alla, sizin aklınıza akıl sır ermez, haydi gidelim bari, benim de canım sıkılıyordu,” dedi. Arabayla kapının önüne geldi. Hesabı ödedim. Arkadaşım arabanın ön koltu-ğuna, ben, arkasına deniz tarafına oturdum, Kale'ye yollandık.

Şimdilerde denize paralel iki devasa top, o zamanlar denize dik dururdu. Şair Edip, toparlardan birinin üzerine ata biner gibi oturmuş, arkadaşını onu çeğiştirerek indirmeye çalışıyor, o inmemekte direniyordu. Boğaz'dan şimdikinden uzak tek tük geçen arabalar bu manzara karşısında yavaşlıyor ve içindekiler şaşkın gözlerle onlara bakıyordu.

... / Koro Baş: Hepimiz tanrı kaldık, kimse mutluyum demesin / ...

Arabadan indim ve ona doğru kararlı adımlarla yaklaştım. Beni görünce irkil-di. Belki de geleceğimi ummuyordu. Toparlandı. Kargısı şiir, değirmenleri yaşamış olmuş bir Don Kişot'tu karşındaki. Arkadaşı, Sancho Panza misali koluna yapışmış onu kararından vazgeçirmeye çalışıyor ama o inatla aşağıya inmekte direniyordu. Suskundtu. İçkili aşevindeki halinden eser yoktu. Belki aklından kelimeler geçiyor, gözünün önünde mısralar uçuşuyordu. Belki de Boğaz'ın kuzeyden esen sert havası iyi gelmiş, esrikliğini bir nebze olsun almıştı.

... / Çağımıza girerdik, kaygan ve boyutsuz bir anlam biçiminde / Kuru-muş bir kan kokusu ağzında / Kemikten bir av borusu tadında / Ağırlı bir hayvanın benekleri üstünde / Çağımıza girerdik / Çağımıza girerdik, çift-leşip bırakırdık çağımızı / Bırakınca giderdik / Bırakınca giderdik. / Sonra her şey giderdi. Ve artık / Bir silah patlasa, bir kurşun / Doğayı baştan başa kanatan / Bir Kurşun olurdu. İçkilere dönerdik. / Çünkü başka ne vardı, alkoller bizi yıkarı / Siğ denizler gibiydi alkol, geçerdi üstümüzden / Ve birden bırakırdı bizi / Biz böyle kalırdık da çakılılaşmış ve beyaz / Seslerimiz birbirinden artardı... / ...

“Sizden özür dliyorum,” dedim. Şaşkındı. Geniş açılı kaşları dikleştirdi. Rahatlar gibi oldu. **“Eh, mehl!”** gibisinden birkaç kelime etti. **“Siz, şair Edip Cansever'siniz. Sizi tanıyamadım. Kusura bakmayın!”** dedim. Kitabından söz ettim. Yanındaki arka-daşına baktı. Yüzüne, **“Ben sana söylememiş miydim?”** dercesine bir ifade yerleşti. Ona Celal Silay'dan, Bursa'dan ve ne zaman edebiyatla ilgili köşeye sıkışsam sığın-dığım babamdan bahsettim. **“Affettim seni,”** dedi.

Kollarından tuttuk aşağıya indirdik. Bir şeyler konuştuk pek hatırlamadığım. Hazır araba vardı. Onları Bebekte İnşirah Sokakta bırakırken adresini verdi. Son, her sarhoş kavgası gibiydi. Öpüştük ve ayrıldık. Tragedya böylesine erken bitmişti.

AĞIT / Gün bitti. Saat kaç. Bitecek mi bir gün savaşımız / Hak edilmemiş hüzünlerimiz olacak mı bizim de / Dönüp dönüp arkamıza baktığımız / Bir dünya kalıntısı üstünde / Hak edilmemiş hüzünlerimiz olacak mı bizim de...

Şimdilerde aklıma hep takılıyor: Ne olaydı da, şiirli peçetelerden birini alaydım!..

Yazarken arada bir aklıma **Edip Cansever** geliyor. Yay gibi gerilmiş kaşlarının bir saçak gibi koruduğu muzip, zeki ve şeytânî parlayan gözleri gözlerimin önün-den gitmiyor. Uyarır gibi bakıyor zaman zaman o melûl gözler...

O gün Avcı'dan içeriye giren **“Ruhi Bey”**di, Edip Cansever değil. Kendi kendinin hâl durumunu soran, sınavan, dengeleyen ve hayata dair geçer not veren Ruhi Bey. Beyaz yakalı siyah önlüğünün kalbinde parlak saten kırmızı kurdele, aldığı not ‘Yıldızlı Pekiyi...’

Yaşamda geriye gidiş... O günden gerilere anılar seyahatinin önüne geçilmez bir yürüyüş... Düz bir yol onun ki, düz bir yürüyüş uzun yolda, sarsarice atılmış adımlarla. Bir şırkâr, nasıl başka yürür gizli dünyasında?..

... / Ansızın bir rüzgâr çıktı demin / Çölde yanıt arayan alaycı bir rüzgâr / Kolalı bir örtü gibi acıtıyor yüzümü / Yakıyor gözkapaklarımı da / Topla-yıp getiriyor anılarımı bir bir / Uzun yolları hiç sevmeyen anılarımı.

(Kaç türlü girilirdi anılardan içeri? / 1- **İşte bir zambagın özsuynun içlişi gibi / 2- Süt emer gibi bir memeden / Bütün renklerin ve bütün kokuların bir anda bilinişi / 3- Dibini kazıyor alanlar: dünyanın iç çekışı. / ...)**

Gözümün önüne peçeteye yazılmış şiirler, havada uçuşan çatal, kaşık, tabaklar, koşuşan garsonlar ve küfür kâfirlerle aklımda Edip Cansever var...

Yaz aylarından biri... Aslında bildik mekândır içkili aşevi. Belki, eski adıyla “Sidik-li”, sonradan Krapen'deki “İmroz”. Belki de Çiçek Pasajı'ndaki “Kim Kime, Biz Bize”...

... / Her yanı aynalarla çevrili bir içkili aşevindeydim / Sırçaları dökül-müş aynalarla / Parça parça görüyordum kendimi / ...

Pervasis küfürbaz sarhoş şırkâr, ruhu şiirle içeri girer. Şiir, şöylesine kolaçan eder metafor rüzgârlarıyla içkili aşevi havasını. Dipte tek garson uyuklayarak pineklemekte, üzerine sinekler konup kalkmaktadır.

... / Mermer masaların altından yorgun gövdeleriyle / Çıktıkları zaman serserilerin / Ve Pasaj temizlenmeye ve karlar kürenmeye başladığı za-man / Masmavi iki yengeç gibi bakmaya başladığı zaman gözleri garson

Vasil'in / Tam o zaman / ...

Şiire göre Şirkâr'ın dekoru hazır, beklemektedir. İşte tam bu anlarda, boş sahneye bir oyuncu girer. Bu, bir çokpaltolu karnabahargülüdür... Kısmen dökük saç ve sakalı yağlı kirden yapış yapış bir gül. Menşei belirsiz içtiklerinin şişirdiği karnının üzerine, kemer yerine urgan sardığı, pantolonunu çekmiş bir laterna-cıdır o. Oraya gelenlerin konuşmaya karşı küskünlüğüyle tanıdığı ama geçmişi bilmedikleri bir oyuncu: Tavşan dudak Toma... Sallanarak gelir, şiirin tam karşısı-na, dışarıdaki masalardan birine oturur. Çabuk geçmeyen bu geniş zamanlarda içkisini sindire sindire yuvarlayan Şirkâr, içeri giren demkeşin gözlerinden onun ne ümitlerle oraya geldiğini ve ne aradığını çok iyi bilir. Çünkü, aynı dil karşılıklı konu-sulur bu meşum ve meşum zamanlarda.

... / Düzeltip arada bir bıyıklarımı / Uçları hafifçe ıslak / Bir ara pencere camında kendime baktım / Baktım ki, ben Ruhi Bey / Nasıl olan Ruhi Bey / Daha nasılım / ...

Şiir, Şirkâr'ı uyarır: *"İşte beklediğin geldi ve seni buldu!.. Haydi bakalım..."* Ve şiir, adamı dikkatle izlemeye başlar.

... / Nasıl olacaksınız Ruhi Bey / Bugün de erkencisiniz Ruhi Bey / Şa-rapla bira mı içiyorsunuz Ruhi Bey / Böyle sabah sabah Ruhi Bey / Akşam akşam Ruhi Bey

Akşam sabah Ruhi Bey / Cigara almaz mıydınız Ruhi Bey / Yakalım Ruhi Bey, yakalım / Böyle üşüyorsunuz musunuz Ruhi Bey / Benim de ayak-kabılarım su alıyor Ruhi Bey / Ne olur ne olmaz / Önümüz kış Ruhi Bey / Ee, daha nasılsınız Ruhi Bey / -İyiyim, iyiyim. / ...

Başkalarıyla konuşmayan sahnenin tek oyuncusu tavşan dudaklarını kıpır-datarak kendi kendiyile konuşmaya başlar. Pinekleyen garson istemsiz kalkar ve ekşimik yüzle bir kadeh içki verir.

... / Kirazla bir kadeh rakı içti / Çıkarken boy aynasına kendime baktım / Olduğu yakışıklıydım / Gömleğim temizdi, beyaz ceketim / Tertemizdi ve ayakkabılarım / Pantolonum ütülü / ...

Şiir o an, Şirkâr'ın binasındaki eksik tuğlayı bulduğunu anlar. Çünkü, Şirkâr'ın, içinden bir türlü atamadığı, çocukluğundan, gençliğinden ve şimdilerinden sıyrıl-larak onun dünyasına girdiğini anlar. Şiir, başıhoş Şirkâr'ın, o gün orada yazmaya eğilimli olduğunu, yatkın bir duyarlılıkla yüklü olduğunu çok iyi bilir. Balözünü çiçekten almıştır. Şirkâr, dışarı çıkar. Kalabalıklara karıştıktan sonra İstanbul'u adım adım dolaşmak ister ve denizsiz asla yapamaz. Ruh şiir bilir ki, Şirkâr'ın yaşamı, bir kıynın yaşamı gibidir.

... / Ve yıllar ve günler ve saatler ayarlandı / Caddeler, işanları kahve-ler ayarlandı / İçkili aşeviler, genelevler / Pasajlar, dar sokaklar, geçitler / Soğuk biralar ayarlandı, soğuk her şey / Ve bütün ilişkiler / Birden yerini aldı. / ...

Çingene vapuru gibi Boğaz'ın Avrupa, Asya yakalarını zikzaklayarak evine gelen Şirkâr'dadır sıra. Az sonra, nereden ve nasıl geldiği belli olmayan şiir, Şirkâr'ın bedeniyile iç içe geçerek bütünleşmiş, sözcüklerine, dizelerine dönüşüvermiş ve doğan bir çocuğun ağlama sesleri uzaklardan çoktan duyulmaya başlamıştır. Günlerce masadan kalkmayacakmışçasına çocuğunu büyötmeye çalışır. Artık ağzına damla alkol koymayacak, olan sigaraya olacaktır. Yer gibi içecek, dumanını tüttürecekler sigaraların.

... / O gün sigara içtim akşama kadar / İkinci gün aldılar sigaramı- / Ve saatler biraz sarardı / Sarardı tüm ayrıntılar. / ...

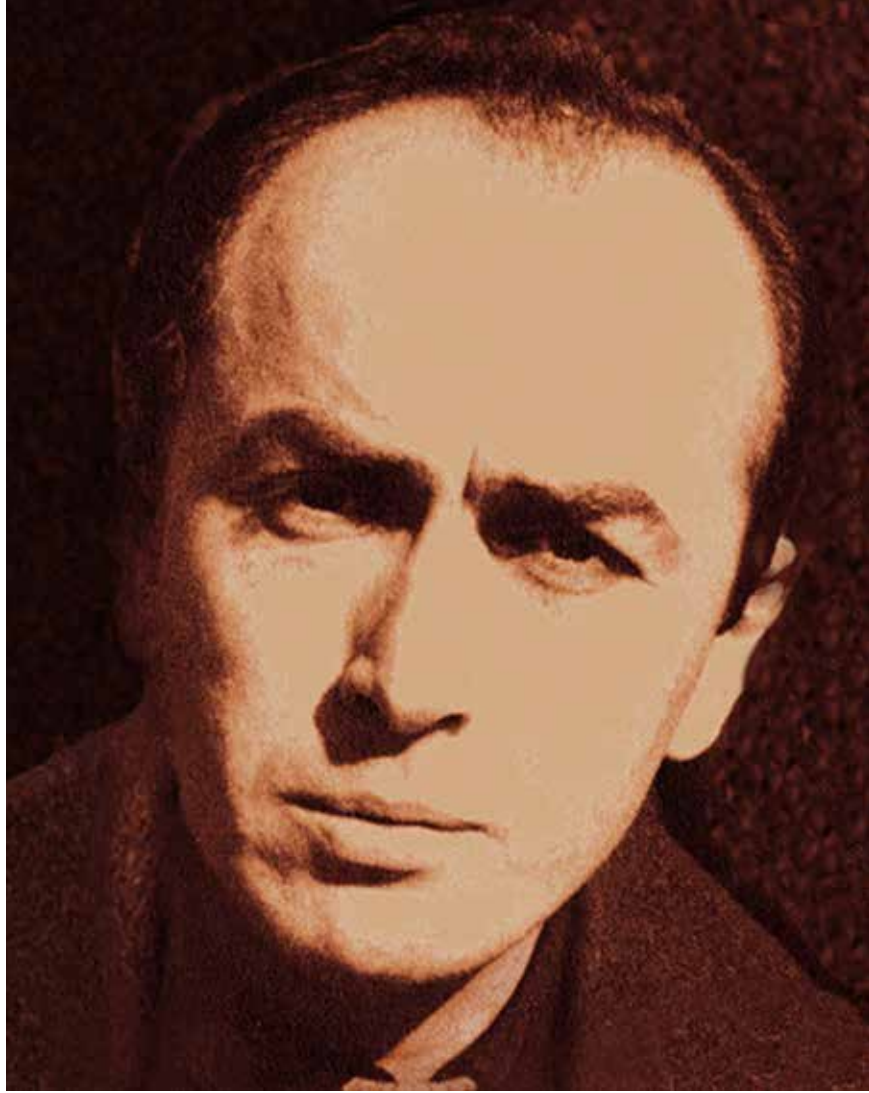
Ziyaretine gittiğim gün, öğlene doğru yağmur yağmıştı. Bebek'ten Etiler'e, İnşirah Sokak'tan yukarıya verdiği adrese doğru yürüdüm. Yokuşun bir kavisle bükül-düğü yeri geçtikten sonra yedi evinin merdivenleri.

Yağmur yokuşu yukarıdan aşağıya yıkamış, ortalık mis gibi su ıtırı kokuyordu. Gözle görülebilen her yer, yeni çıkan güneşle aydınlıktı. Yağmur doğayı yıkamış, güneş, gözleri kamaştıran berraklıkla kurutmaya çoktan başlamıştı.

Zili çaldım. Eşi **Mefharet Hanım** kapıyı açtı. Kendimi tanıttım. Nezaketle içeri buyur edildim. Büründüğü zırh, elindeki kargı, atı döküm tunç bombart ve yardım-cısından yoksun gerçek bir Don Kişot vardı karşımda: **Şair...**

Oturduğu koltuktan kalkarak parlayan gözleriyle sıcak baktı. Öyle sakindi ki. Belki de dış dünyadan, onu rahatsız eden yaşamın haytalıklarından gerçek zırhının limanına sığınmıştı: Evi... Varsıl döşenmiş evine hâkim tarafın eşi olduğu o kadar aleniydi ki... O yerinde durmayan enerjisi gitmiş olan şair, akmış durulmuş, ka-rıncanın su içtiği gibiydi. Berraktı ve ara ara gülümsüyordu. Hayata ve şiirine her ne kadar gülümser durmaya çalışırsa çalışsın, hüznü apaçık ortadaydı. Bu haliyle deniz kabuklarını andırıyordu. İçi yumuşak, dışı kireç kitin karışımı bir karapaks... Evine, eşine ve yardımcı kadına karşı saygılı davranıyordu, bana gösterdiği ilgi gibi. Ara ara suskunlaşıyor ve bu aralarda kendi dünyasına yolculuklar yapıyordu. Geçmiş, hele hele yaşadığımız o meşum günün yok sayarcasına, yalnızca bulun-duğumuz günden, gelecekte bahsettik karşılıklı. Geniş salonun bir köşesinde bir sandalyeye ilişen eşi sessiz ve dikkatli bizi dinliyordu. Şiirden hiç söz etmedi. Altın fiyatlarından ve Kapalıçarşı esnafından dem vurdu, ben de mühendislikten...

Bir ara, yeniden yağmaya başlayan dişil bulutların sunduğu, şöylesine gelip ge-çici yağmurun cama şiddetli serpişmesiyle irkildik. Yağmur damlaları pencerenin

camına serpişip, aşağıya doğru mecrasını bulmaya çalışan nehirler gibi akmaya başladığında, camdan dışarı denize doğru baktım. Yağmur tabiatı silmiş; deniz, gözleri pırıkara genç bir kızın yüzü gibi apaydınlıktı. Böylesine deniz uzaklardaymış gibi geldi bana.

... / Gözlerim, gözlerim benim / Denizi ilk defa gören bir çocuğun / Bir-denbire yaşlanması neyse. / ...

O gün orada, Bebek Körfezi'ni gören evinde fazla kalmadım. Yanında, kesme kristal küçük bir bardağa konulmuş nane likörün mentanın eşliğindeki, yine aynı güzelliikteki fındandaki kahveni içtikten sonra kalkmak için izin istedim. İsrarcı ol-madı. O günden aklımda kalanlardan biri de her iki tabağın kar gibi beyaz tentene tiğ örgüsü küçük tabaklılardı. Kar beyaz tabaklıları incitmeden itinayla içtim ikramını...

Apartmandan çıktım, merdivenlerden inerek Bebek yokuşundan aşağıya vurdum kendimi. Boğaz'ın kuzeyden esen yeli iç ferahlatan fettandı. Yel ara ara göğsümü yoklarken, az ötedeki caminin yanından görülen deniz tembel, esneyip duruyordu.

... / Bir kara parçası sanır insan / Düştü mü başı derde / Kendini açık denizlerde. / Şimdi bir kıyı bile değil / Bir ufuk çizgisi bile değil / ...

Edip Cansever'i o günden sonra bir daha görmedim. Aradan yıllar geçmişti ki şiir dünyasından göç haberini gazetelerden öğrendim. Bodrum'da beyin kanaması geçirmiş, İstanbul'da hayata derin bakan gözlerini yummuştu.

... / O kadar bekledim ki, geliyorum / Ölümü bekledim geliyorum / Bir ölüyü ve ölümün bütün inceliklerini / Bekledim geliyorum Ben Ruhi Bey, mutlu olan Ruhi Bey / Ölümü gömdüm, geliyorum / Güneşler buz gibiydi, geliyorum / Ve bütün kötülükler / Ölümün armaları gibiydi / Size anlatırım, geliyorum. / ...

İçkili Aşevi Avcı'da 12 Eylül faşist darbesinden kendi payına düşeni aldı ve ca-miye komşuluğu söz konusu edilerek kapatıldı. Oradan denizi seyretmek yok artık. Şimdilerde, **"Atına Kıyıları!"** dediğim karşı kaldırım, Köy'ün tek sandal çekeki de anlamsız bir betonla kapatarak dolduruldu. Denizle insan arasındaki bağı ko-pardılar... Sandalcılar yeis; sandallar, belediyenin Sarıyer'deki çöplüğünde yalnızlık-larıyla baş başa.

Beykoz'dan esen rüzgârla karışık bazen yağmur damlaları Hisar'da yüzüme dü-şerken, denize baktığımda, Avcı'nın ve **Edip Cansever**'in evinin camındaki yağmur tanelerinin ardında onun yüzünü görür gibi oluyorum. Yağmurun serpiştirdiği haylaz damlalar hüznü yüzünden kayıyor. Deniz, militan bir şairin bir şiirinden çekili derinlerde gibiymiş gibi geliyor ve alıp başımı öylesine Bebek'e doğru yürü-yorum.

... / Ve sordu gene / Ölümle kaplı o kirli cümle: / Siz Ruhi Bey nasılsınız / Ben Ruhi Bey nasılım / Anladım anladım / Ve şimdi iyi biliyorum artık nereye. / ... ■

ŞAİRİN FOTOĞRAF ALBÜMÜ

EDİP CANSEVER

MENDİLİMDE KAN SESLERİ

Her yere yetişilir
Hiçbir şey geç kalınmaz ama
Çocuğum beni bağışla
Ahmet Abi sen de bağışla

Boynu bükük duruyorsam eğer
İçimden öyle geldiği için değil
Ama hiç değil
Ah güzel Ahmet abim benim
İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Suyunda yüzen balığa
Toprağını iten çiçeğe
Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine
Konyanın beyaz
Antebin kırmızı düzlüğüne benzer
Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir
Denize benzer ki dalgalıdır bakışları
Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına
Öylesine benzer ki
Ve avlularına
(Bir kuyu halkasıyla sıkıştırılmıştır kalbi)
Ve sözlerine
(Yani bir cep aynası alım-satımına belki)
Ve bir gün birinin adres sormasına benzer
Sorarken sorarken üzümlü bir görüntüsüne
Camcının cam kesmesine, dölgerin rende tutmasına
Öyle bir cıgara yakımına, birinin gazoz açmasına
Minibüslerine, gecekondularına
Hasretine, yalanına benzer
Anısı işsizliktir
Acısı bilincidir
Bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan
Gülemiyorsun ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa gülmektir
Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet Abi.
Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden
Dirseğin iskemleyle dayalı
--Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben--
Cigara paketinde yazılar resimler
Resimler: cezaevleri
Resimler: özlem
Resimler: eskidenberi
Ve bir kaşın yukarı kalkık
Sevmen acele
Dostluğun çabuk
Bakıyorum da şimdi
O kadeh bir küfür gibi duruyor elinde.
Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet Abi
Biz eskiden seninle
İstasyonları dolaşırdık bir bir
O zamanlar Malatya kokardı istasyonlar
Nazilli kokardı
Ve yağmurdan ıslandıkça Edirne postası
Kıl gibi ince İstanbul yağmurunun altında
Esmer bir kadın sevmiş gibi olurdun sen
Kadının ütülü patiskalardan bir teni
Upuzun boynu
Kırpikleri
Ve sana Ahmet Abi
uzaktan uzaktan domates peynir keserdi sanki
Sofranı kurardı
Elini bir suya koyar gibi kalbinden akana koyardı
Cezaevlerine düşsen cıgaranı getirirdi
Çocuklar doğururdu

Ve o çocukların dünyayı düzeltecek ellerini işlerdi bir dantel gibi
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar...
Bilmezlikten gelme Ahmet Abi
Umudu dürt Umutsuzluğu yatıştır
Diyeceğim şu ki
Yok olan bir şeylere benzerdi o zaman trenler
Oysa o kadar kullanışlı ki şimdi
Hayalsiz yaşıyoruz nerdeyse
Çocuklar, kadınlar, erkekler
Trenler tıklım tıklım
Trenler cepheye giden trenler gibi
İşçiler Almanya yolcusu işçiler
Kadınlar
Kimi yolcu, kimi gurbet bekçisi
Ellerinde bavullar, fileler
Kolonyalar, su şişeleri, paketler
Onlar ki, hepsi
Bir tutsak ağaç gibi yanlış yerlere büyüyenler
Ah güzel Ahmet Abim benim
Gördün mü bak
Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar
Ve dağılmış pazar yerlerine memleket
Gelmiyor içimden hüzünlenmek bile
Gelse de
Öyle sürekli değil
Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzün
O kadar çabuk
O kadar kısa
İşte o kadar.

Ahmet Abi, güzelim, bir mendil niye kanar
Dış değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar
Mendilimde kan sesleri.

RÜSTEM Ağbi kral bir ağbimizdi. Kimse söylemezdi ama ben, adını, bir cihan pehlivanından aldığını bilirdim. Koluna bilezik gibi doladığı tespihin imamesini parmaklarının arasına sıkıştırıp elinin üstünden aşırması, kıvrak dokunuşlarla tanelere taklalar attırması yalnız onun yapabileceği bir şeydi.

Durup dururken öfkelenirdi ağbim. Sahici miydi öfkesi emin olamazdım. Ustam, “neye öfkelenildiğini kulaklarını kessen söylemez!” derdi ondan yana bakmadan. Ben ustamın yalancısıyım, böyle zamanlarda kimse yanında yöresinde bulunmak istemezmiş. Derken dağılverirmiş öfkesi. Sonrasında neye, kime öfkelenildiğini kendisi de unutmuş. Hani böylesine de kalenderdi.

Mahmutpaşa'nın daracık sokaklarında birbirinin içine girmiş dükkânların, işporta sergilerinin ve tezgâhların karmaşasında tanıdım Rüstem ağbimi. Fırının yolunu şaşırdığım bir günde. Tüm sokağı boydan boya örten renk renk tentelerden süzülen ışıklar gizemli gölgeler yaratıyordu, sabah uykusu gözlerimde. O dükkâna, beriki mağazaya bakayım derken karıştırmıştım yolu ve geçip gitmiştim fırının önünden. Sonra da fırından aldığım bir çuval ekmeği büfeye kadar taşımama yardım etmişti.

Sevmiştii beni Rüstem ağbi, hissediyordum bunu. “Sokaklarda sürteceğine,” demiş ustama, “okul harçlığını biriktiriyor.”

Yaptığı belli bir iş yokmuş Rüstem ağbi'min. Uzun yol şoförüymüş eskiden. Kamyoncuların mola verdikleri bir istasyonda, yolda yoldaş olurlar diye yanına aldığı iki adamın saldırısına uğramış. Adamlar fena dövmüşler bunu, soymuşlar da ve her şeyini alarak kamyonu atlayıp kaçmışlar. Bir zaman kendine gelememiş. Sonrasında şehir içi nakliye işleri yapmış başkalarının yanında. Derken bir taksi düşürmüş bir yerden, zamanla iki! Kiraya vermiş onları ve böyle geçiniyormuş.

Herkes severdi ağbimi. Gönülden severlerdi hem de. Belli etmezdi ama hem koruyucu, hem kollayıcıydı. Çocuğu da yaşlıyı da...

“Amma uzattın ollum,” diye çıkmış bir gün berbere. Genzinden gelen tok sesiyle zangırdamış aynalar. “Dokunmadığın kıl, dibine girmedeğin çentik kalmadı, ensemizin haritasını çıkarttın lan!” Mayışmış kalfa, “sıraya girecekler birer birer, Rüstem ağbimi yollarda bekleyecek kızlar, “diye yaltaklanmış sonra da.

“Âşk lan ağbini güzelleştiren

Aşk yakışır insana

HALİL GENÇ

dingil, aaaşk,” diye sırtına vurmuş berberin, kahveci Cingil. Dürüp derleyip kalbinin içerilerinde bir yerde sakladığı sırrı ortalık yere serilmiş gibi kıpkırmızı olmuş ama cevap da vermemiş Rüstem ağbim. Sol kaşını kaldırarak şöyle bir bakmış Cingil'a, kızacak gibi dudaklarını büzmüş, sonra kaçırılmış gözlerini. Susmuş da susmuş. Suratındaki şaşkınlıkla gezelemiş bir süre, gelip çöker gibi oturmuş tabureye yeniden. Sonra birden, “ulan bu olmaz!” demiş sıkılı dişleri arasından. “Olur mu lan bu, olmaz!”

Öfkeli de değilmiş sesi. Kim için demiş, olan ya da olmayan neymiş, anılamamışlar. Oysa sataşmalara, didişmelere, atışmalara hep uzak dururdu Rüstem ağbim. Seksek oynayan çocuklar gibi birer atlayarak tıkırdayan dikiz makinelerini, hararetle işleyen dokuma tezgâhlarını, köselecilerin çekiç seslerini, ütülerin cızırtılarını duymaz, zamanın uzağına çekilirdi. Kendini bütün seslere kapatır, hiçbirini duymazmış gibi, lastik, tiner, deri, ıslak toz, solüsyon ve kumaş kokan koridorlarda gezelerdi.

Usta, tavla oynadığı arkadaşlarıyla konuşurken öğrendim Rüstem ağbimin aklını çelen kızın kim olduğunu. Tezgâh ve makine başında büyüyen kızlardan biriymiş Naciye. Şu, handa herkesin âşik olduğu, kucacağına düşürmeye çalıştığı overlokçu haspa! Aynen böyle demişti ustam, “haspa! Herkesle gönül eğlendirir, Rüstem'in ayarını da elinden bırakmaz!” Daha da yeniyetmemiş Naciye, ama bir süredir peşinde dolanmaya başlayan oğlan için olmadık cilveler yaparmış. Sigarasını alır, haftalığının birazını bile verirmiş babasından gizli! Güya oğlan, “ikimiz için biriktiriyorum ben, ev kuracağız evleneceğiz” dermiş sağda solda.

Demiş ama eline geçen her kuruşu kuşlara yatırmış. Kuşlara ve güvercinlere... Akşam paydostan sonra Gülhane Park'ına götürürmüş kızı ve daha neler neler... Bir keresinde Naciye'nin çalıştığı atölyedeki kızlar bakarken, bir şişe birayı soluk almadan devirmiş bizim büfenin önünde. Hani Naciye için değil bir tek, oğlanın havası! Anasının gözüymüş yani beter bitirim!

Oğlanı tanıdım. Ayakkabı modeli tasarlar, saya ve mukavva kalıpları keserdi alt katların birinde.

Makinelerde de çalışırdı, görürdüm. Atölyeye gelen ve tamamlanan siparişleri mağazalara dağıtan da oydu. Hava atarak anlatırken duymuştum, oralardaki tezgâhtar kızlarla da iş pişirmiş bir yandan. Atölyede kaçak ayakkabı dikermiş kızlara ve kızlar yolunu gözlerlermiş bunun...

Ben bilirim de Rüstem ağbim bilmez miydi bunları? Bilirmiş ama susarmış. Bir fısıltı sıkışıyordu lafın tam burasına! Bir kızı mı varmış Rüstem ağbimin ne? Naciye'den birkaç yaş büyük! Kayıpmış ama kız, Rüstem ağbimi çiğneyip bir taksiciyle kaçmış. Anlayacağınız, karısı da ölünce bir başına kalmış ağbim.

Güzel kızdı Naciye. Atölyeye ilk geldiğinde kucakta severlermiş bunu. Karın tokluğuna çalışmış yıllarca. Kirli pasaklı ortalıkta gezeler, saği solu silip süpürür, getir götür işi yaparmış. İlik aç, iplik sar derken kesmeyi biçmeyi öğrenmiş ve şimdi tezgâhı varmış başköşede. İki yanaktan gamzeli, şehla bakışlı, ortasından ayırdığı sarı saçlarına kondurduğu iki örüğü zıplatarak incecik boynunda gezdiren, kısıcak kısıcak boynunda gezdiren, kısıcak kısıcak boynunda gezdiren Naciye...

Şu daracık büfede çırak olmak yerine, hanın ocağında çaycı olsam nasıl güzel olurdu! Gözlerinin önüne inen saçları yüzünden burnunun ucunu bile göremeyen çocuğun yerinde ben olsam! İkide bir düşen pantolonunu çekiştire çekiştire koridorlarda dolanırken tezgâhlarda çalışan kızları dikizlemenin ötesinde hiçbir iş beceremeyen, topladığı markaları, aldığı bir kaçamak öpücükle geri dağıtan o sünepe çocuğun yerinde. Ustanın, “haydi oğlum filan dükkândan falanın istediği tostu götürüver,” demesine kalmazdım hiç olmazsa. Hani ustanın “adam gönderip aldırınlar,” benim oğlum kimsenin hizmetçisi değil,” demesi hoşuma gitse de...

Uyanmamla yataktan fırlamam bir olmuşt u o sabah. Telâş içinde annemi aradım evde. Güneş yükselmişti çoktan ve ben hâlâ evdeydim. “Gece yangın çıkmış,” dedi annem endişeyle, çalıştığın han bütünüyle yanmış. İtfaiye hâlâ söndürememiş yangını.”

Ne yedim, nereme yedim bilemedim. Mahmutpaşa'ya vardığımda

neredeyse öğle olmuşt u ve ben, artık is tıslayan bir canavara dönüşmüş harabe binaya bakarken, daha dün bu saatlerde çalıştığım büfenin önünden içeriye uzanan sabırsız elleri düşünüyordum.

Islak bir ölüm sessizliğindeydi kapının önu. İçeriden şırıltılar geliyordu. Yangından çıkardıkları kömürleşmiş bedenlerin üzeri gazete kâğıtlarıyla örtülmüştü. İnanmak istemiyordum boş gözlerle bakarken.

Tanımak mümkün değilmiş ama onlardan biriymiş Rüstem ağbim. İzleyenler anlatıyordu, sabahın ilk saatlerinde birinci kattaki boya atölyelerinin birinde başlamış yangın ve tiner kutuları arka arkaya patlayınca bir anda her tarafı kaplayıvermiş. Çalışanlar binaya henüz giriyor oldukları için kaçıp kurtulmuşlar.

Naciye'nin takıldığı oğlan da kaçıp kurtulanlar arasındaydı. Birliktelermiş hatta. Anlatıldığına göre, yangın büyümeden söndürülür nasılsa diye üst katlara çıkmışlar önce, ama merdivenlerin girişindeki mazgalları açamadıkları için arada sıkışıp kalmışlar. Dumanlar arasında birbirlerini kaybetmişler sonra da. Yemin ediyordu Naciye'yi çok aradım diye.

Dişarı çıktığında Naciye'nin binada kaldığı anlaşılmış. Oğlan yeniden içeri girmeye cesaret edemezken, kızın ikinci katta olduğunu öğrenen Rüstem ağbim duraklamadan dalmış içeri. İtfaiye gelmiş o sırada ve ne yaptılarsa önünü alamamışlar pencerelerden fıskıran alevlerin.

Ah Rüstem ağbim, bilmez miydim ben senin pehlivan kuvvetin olduğunu!

Yazın en sıcak gününde bile yanından ayırmadığı ceketini oradaki bir su variline daldırdığı gibi, dumanların arasında kaybolmuş. Ağlayarak Naciye'nin adını bağıriyormuş ağbim.

Kenarda toplaşan kadınların ortasında, içini çekerek, boğulur gibi ağlıyordu Naciye. Ağbim bunu bulduğunda bayılmak üzereymiş dumandan. Ceketini sarıp çocuk kucaklar gibi kucaklamış ve deli gibi alevlerin ortasına dalmış yeniden. Korkma diyormuş ha bire, kurtaracağım seni...

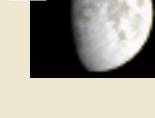
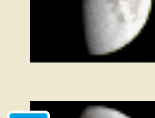
Nasıl sarıldıysa, bir süre ağbimin kollarının arasından sıyrılıp alamamışlar Naciye'yi.

“Dersin, yanmak güzelleştirmiş adamı,” diyordu kalabalıktan biri. “Her yanı kavrulmuştu, kömür olmuşt u her yanı, ama yanmamıştı gözleri.”

Gözlerinden sızan ışık, üstüne kapaklandığı Naciye'den yana akarmış demek.

Aşk, yakışmış Rüstem ağbime demek. ■

AY'IN HALLERİ

ŞUBAT AYI FIRTINALARI

- 2 Şubat:** Hamsin Fırtınası
4 Şubat: Fırtına (3 gün)
10 Şubat: Fırtına (3 gün)
13 Şubat: Fırtına
20 Şubat: 1. Cemrenin Düşmesi (Havaya)
23 Şubat: Fırtına (2 gün)
27 Şubat: 2. Cemrenin Düşmesi (Suya)

AYIN BALIĞI

BENİM ADIM FENER BALIĞI

Sırtım koyu esmer, karnım beyazdır. Derim kaygandır. İnce pullarla örtülüydüm. İki sırt yüzgecine sahibim. Birincisi antenimdir. Karın ve göğüs yüzgeçlerim avımı hızlı fırlayıp birden yakalamam için geniş ve kaslı oluşmuştur. Üremem ilkbahardan yaz ortalarına kadar devam eder. Yumurtalarım orta

sularda açılır. Yavrularım gelişip küçük fener balığı halini gelince kendi hayatlarını yaşatmak için dip sularında yaşamaya başlarlar. Etim oldukça lezzetlidir. Ancak şeklen çok çirkin olduğumdan, restoranlarda beni soranlara yakışıklı hemcinslerim gösterilir. Olta ile yakalanmam zordur. Dip ağları düşmanlarımdır.

AYIN DENİZCİLİK TERİMLERİ

BU AYKI TERİMLERİMİZİ GEMİCİ DİLİNDEN SEÇTİK.

Dalga: Deniz yüzeyinin doğa etkenleri veya suni hareketlerden kaynaklanan, tepe ve çukurlardan oluşan periyodik hareketlerdir. Bu doğa etkenleri ve suni etkenler: **a-** Rüzgarlar, **b-** Gemilerin hareketlerinden kaynaklanan, **c-** Denizdeki depremlerden doğan, **d-** Med/Cezir (Gel/Git) olayından doğan akıntıların doğurduğu denizin hareketleridir.

Eğlenmek: Hareket halinde bulunan bir geminin herhangi bir sebeple makinelerini stop ederek durması veya pek ağır yolla seyretmesi.

Harp Sancağı: Bazı devletler tarafından kullanılan ve kendi milli bayraklarının esas renklerini havi,

bazı ilave şekil ve desenleri bulunan ve yalnızca harp gemileri tarafından çekilen sancak.

Koç Boynuzu: Halatların volta edilmeleri için gerekli yerlere konulan madenden yapılmış boynuz şeklindeki araç.

Nevcet: Eratın yatak ve diğer eşyalarını koydukları brandayı bağlamak için kullanılan halat.

Pabuç: Dikme, puntel gibi metallerin yerlerinden oynamaması için oturdukları zemin üzerine açılan yuvalar.

Tehlike Sancağı: İnfilak edici veya yanıcı maddeleri alan veya veren bir geminin pruva direğine çektiği uluslararası burak (B) sancağı.

AYIN MACERAPERESTİ

HANIM İĞNESİ

İstanbul'da Haliç'te ve Boğaziçi'nde kullanılan 1-3 çiftte kira kayıkları. Bunlar küçük gezintiler yapmak veya iskeleler arasında, yakın mesafelerde gitmek için kiralanan İstanbul'a has kayıklardı. Piyadeler kürekçileriyle iskelelerde müşteri beklerlerdi. Kış tarafı şişkince bir mekik formunda olan piyadeler fevkalade hızlı giderlerdi. Arka kısmında, müşterinin oturması için minderli, döşemeli oturma yeri vardı. Piyade kayıklarına, ince uzun yapılarından dolayı, Hanim iğnesi de denirdi.

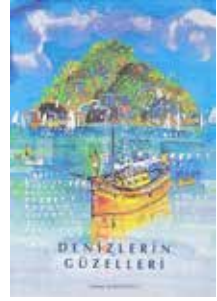
AYIN YALNIZ GEMİSİ

DUMLUPINAR DENİZALTI GEMİSİ

Akdeniz'de yapılan NATO BLUE SEA tatbikatına katılan 1. İnönü ve Dumlupınar denizaltı gemileri, Gölçüke dönmek üzere yola çıktılar. 3 Nisanı 4 Nisan'a bağlayan gece Çanakkale Boğazı'na giriş yaptı iki denizaltı gemisi, olacaklardan habersiz eve dönüyordu. 02.10 sularında Dumlupınar İstanbul yönünden gelen İsveç bandıralı Naboland şilebi ile çarpıştı. Naboland,

Dumlupınar'a tam baş tarafından bindirmişti. Darbenin şiddetine dayanamayan Dumlupınar, birkaç saniye içinde Çanakkale Boğazı'nın karanlık ve soğuk sularına gömüldü. Donanmamıza 16 Kasım1950-04 Nisan1953 tarihleri arasında hizmet veren denizaltımızda kaza anında güverte'deki 8 kişiden 5'i kurtarıldı. İçerideki 81 mürettebat şehit oldu.

AYIN DENİZ KİTAPLARI

Denizlerin Güzelleri,
Osman Kademoğlu,
Duran Ofset

Akdeniz ve Akdeniz Dünyası,
Fernand Braudel,
Eren Yayıncılık

Deniz Kurdu,
Jack London,
Çev: Fadime Kahya,
İş Bankası Yayınları

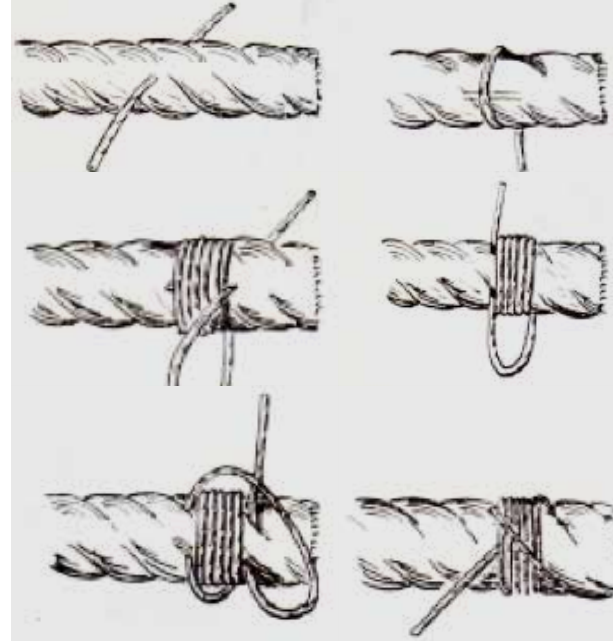
AYIN DENİZ ARAÇ GEREÇİ

LUMBOZ:

Gemilerin iç kısımlarını aydınlatmak için bordalara ve güvertelere açılmış olan yuvarlak delikler. Lumbuz terimi bu deliklerin etrafına oturacak şekilde piringten yapılmış içeriye doğru açılması sağlanan cam kapağı ve iç taraftan cam kapağı kapatan madenden yapılmış kör kapakların tümünü ifade eder.

AYIN BALIKÇI DÜĞÜMÜ

İSTİRANGULA

Halat çıması üzerine yapılan çıma piyanının, halat kolları yuvaları üzerinden ters olarak yürütülmesi suretiyle yapılan piyan. Bu şekilde yapılan çıma piyanlarına İstirangula çıma piyanı denir.

AYIN BALIK YEMEĞİ

KANADA USULÜ KALKAN IZGARA

Malzeme: 1 kilo kalkan (porsiyonluk parçalar halinde). ½ çay bardağı tereyağı. 2 adet orta boy rendelenmiş soğan. 2 diş rendelenmiş sarımsak. 1 çay bardağı domates suyu. ¼ bardak limon suyu. ¼ çay kaşığı karabiber. 2 çay kaşığı tuz.

Yapılışı: Soğan ve sarımsak bir tencereye konarak tereyağında yumuşayınca kadar karıştırılarak pişirilir. Balıkların dışında geri kalan malzeme üzerine ilave edilir. 5 dakika ağır ateşte karıştırılmak suretiyle pişirilmeye

devam edilir. Ateşten alınıp soğumaya bırakılır. Balıklar geniş bir kaba sırayla yerleştirilir. Üzerine pişirilmiş ve soğumuş sos dökülür. Yarım saat bekletilir. Bu süre içinde birer kez alt-üst edilir. Balıklar sostan çıkarılarak silkelendir. İyi yanmış kor ateşi üzerindeki yağlanmış ızgaraya dizilir. 8 dakika çevrilerek pişirilir. Kapta kalmış sos tekrar üzerine sürülüp 7-10 dakika müddetle yine çevire çevire pişirilip servis edilir. Bu miktar 5 kişiliktir.

AYIN TABLOSU

Şevket Dağ- Rumeli Hisarı ve Boğaziçi

Hasret

*Denize dönmek istiyorum!
Mavi aynasında suların:
boy verip görünmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!*

*Gemiler gider aydın ufuklara gemiler gider!
Gergin beyaz yelkenleri doldurmaz keder.
Elbet ömrüm gemilerde bir gün olsun nöbete yeter.*

*Ve madem ki bir gün ölüm mukadder;
Ben sulara batan bir ışık gibi
sularda sönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!*

Nazım Hikmet

AYIN ŞİİRİ

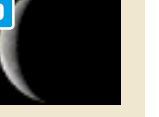
AYIN DENİZ YAZARI

JACK LONDON

Asıl adı John Griffith London olan Jack London 1876'da San Francisco'da doğdu. Annesi Amerikalı, babası ise İrlanda'lı bir serseriydi. Düzensiz bir öğrenim gördü. Bir yıl koleje, bir yıl da California Üniversitesi'ne devam etti. Denemediği iş kalmadı. En büyük tutkusu açık denizler ve uzun yollardı. Vahşetin Çağırışı ile üne kavuştu. 22 Kasım 1916'da intihar etti.

AY'IN HALLERİ

AĞAÇ kadar insana yakın ve onun karışısında durmadan görünüm değiştiren, ona en azından dört tabloyu, hem de insan ömrünü on kere, yirmi kere aşan bir zaman parçası boyunca, bıkmaksızın sergileyen başka bir yaratık var mı? Hep bir yerde duran, bizden nice önce gelmiş, bizden sonra kalan ağaç, vefalı, sözünde mutlaka duran, bizden yana, bizimle dost, güvenilir-yaslanılır, hem kocaman, hem durağan, sevgili komşu ağaç, dostluğu yetmezmiş gibi, en azından yılda dört kez, bize bir de, sessizce, yüz renkli bir şov düzenler; kuş civiltısı, ışık oyunundan, rüzgâr uğultusu, yaprak hışırtısından , dört dörtlük konserler verir, iç ezen şölenler çeker. Bu cümlelerin sahibi İstanbul aşığı Çelik Gülersoy İstanbul’un Anıt Ağaçları kitabının Ağaca Övgü bölümünde ne de güzel özetler ağaç sevgisini.

Alpay Kabacalı ise İstanbul’dan Sesler ve Renkler kitabında İstanbul’un Meşhur Ağaçları bölümünde şu cümlelere yer verir: “Gövdeleri oyulmuş kalın dallı çınarlar, büyük serviler bu şehrin en yaşlı ağaçları değil midir? Bazıları kim bilir kaç asırdır, güzel baharlar yaşamış, yüzlerini, seslerini merak ettiğimiz kahramanlarını görmüş, eski şehir halkının eğlencelerine, hüzünlerine şahit olmuştur. İstanbul’un bazı eski ağaçları tarihi birer hüviyet taşımaktadır. İsimleri türlü vakalarla tarihe geçmiş, asırlarca geniş dalları altında eski hatıralar söylenip durmuştur. İnsan, çok defa, hafif rüzgârlarla yaprakları fısıldaşan ağaçlardan geçmiş asırların hikâyelerini dinler gibi oluyor.”

Hem yaş, çap ve boy itibarıyla alışılmış ölçülerin üzerindeki boyutlarıyla, hem de yöre folklorunda, kültür ve

Bir zamanlar Sarıyer’in anıt ağaçları

İSMAİL BAKAR

tarihinde sahip oldukları özel yerleri ile Anıt Ağaçlar her türlü önlem alınarak mutlak suretle korunması ve doğal miras olarak gelecek nesillere bırakılması zorunlu olan kültür hazinelerimizdendir. Kamu yararı açısından çok yüksek değere sahip olan bu ağaçlar, amacı ne olursa olsun her türlü çevre düzenlemelerinde “Muhafazası Mutlak Zorunlu” olan objeler niteliğindedir. Hiçbir gerekçe ile kesilmeleri ya da bir başka yere taşınmaları mümkün değildir. Orman dışındaki tabiat varlıklarının ve değerlerinin koruma altına alınması, Türkiye’de ilk defa 1983 yılında gerçekleştirilmiş ve bu yolda ilk hükümler, 1863 sayılı kanunda bulunmaktadır.

DÜNYANIN EN BÜYÜK ÇINARLARINDAN BÜYÜKDERE

BÜYÜKDERE ÇINARI

Platanaceae türünden, Latince

Platanus Orientalis adıyla bilinen çınar ağacı, iki çeneklilerden, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı, büyük ve gösterişli bir ağaçtır. Meyvesi yoktur ve elyafı gevşek dokulu olduğu için kereste dir. Kamu yararı açısından çok yüksek değere sahip olan bu ağaçlar, amacı ne olursa olsun her türlü çevre düzenlemelerinde “Muhafazası Mutlak Zorunlu” olan objeler niteliğindedir. Hiçbir gerekçe ile kesilmeleri ya da bir başka yere taşınmaları mümkün değildir. Orman dışındaki tabiat varlıklarının ve değerlerinin koruma altına alınması, Türkiye’de ilk defa 1983 yılında gerçekleştirilmiş ve bu yolda ilk hükümler, 1863 sayılı kanunda bulunmaktadır.

Aynı bir kökten çıkmış gibi duran, ama birbirine çok yakın dikilmiş çeşitli gövdelerden oluşan bir ağaçlar grubu; yapısı ve görünüşü o kadar ulu ve olağanüstü ki, yüzyıllar boyunca bu şehre gelmiş olan yabancılardan birçoğunun özel ilgisini çekmiştir. İstanbul’un anıtlarından, camilerinden

bahseder gibi, bu gezginler ondan söz etmişlerdir. Büyükdere çayırında, deniz kıyısına yakın bir yerde, semaya doğru yükselmiş olan ulu çınar Büyükdere Çınarı’dır. Çınar Büyükdere tarihinde önemli bir yere sahiptir. Öyle ki Batılılar, Büyükdere’yi genelde I. Haçlı Seferi komutanı Godefroy de Bouillion’un 1096’da gölgesine çadırını kurduğunu söyledikleri anıtsal bir çınar ağacıyla özdeşleştirirler. Bundan dolayı çınara “Haçlıların Çınarı”, “Godefroy de Bouillion Çınarı” adını verirler.

Dünyaca tanınan binlerce yıl yaındaki Büyükdere Çınarı semtten çok daha ünlüdür. Çınarın gövdesinin çevresinin 32 metre, boyunun ise 60 m olduğu, 19.yy’da içinde bir kahve bulundduğu, 20.yy başlarındaki bazı notlarda ise gövdesinin çevresinin 45 metreyi bulduğu ancak artık sadece kök ve gövde olarak kaldığı belirtilmektedir.

Boğaziçi’nin yeşillikleri arasında, tabiatın bir sembolü olarak yüzyıllarca yaşayan bu anıt ne yazık ki bugün artık yok. I. Dünya Savaşı sırasında gövde kavuğunda bulunan kahvehanenin çay ocağından çıkan yangınla mahvolmuş, kalan parçası da ortadan kalkmıştır. Böylece Evliya Çelebi’nin “Hudâ yapısı çınar” dediği “Yedi Kardeşler” adıyla bilinen dünyanın en büyük ve en uzun ömürlü ağaçlarından biri yok olup gitmiş günümüze ulaşmamıştır.

Dünya ağaç literatürüne “Büyükdere Çınarı” adı ile geçmiş olan bu ağaç yalnız İstanbul’un ve Türkiye’nin değil yeryüzünün en büyük ve en uzun ömürlü ağaçlarından biri olmuştur. Bir rivayete göre 4000 yıllık dünyayı aşmış olan bu meşhur çınar I. Dünya Savaşı’ndan sonra heder edilmiştir.

Reşad Ekrem Koçu’nun İstanbul Ansiklopedisi’ne baktığımızda Büyükdere Çınarı’na dair çok ilginç bilgiler buluruz. 1914 de çıkan Fenni Hayatı Nebat adlı kitabında Ali Rıza Bey bu ağaç hakkında aşağı yukarı şöyle der: “Boğaziçi’nde, Büyükdere Çayırı’ndaki, önce içinde büyük bir kahve bulunan çınar şimdi harp dolayısıyla, Osmanlı askerlerine barınak olmuştur. Avrupalılar bu ağaca, “Platane de Godefroy de Bouillon” adını verirler. Çünkü 1096 yılında haçlı ordusu kumandanı G. De Bouillon bu çınarın altında karargâh kurmuştu.

Bu yaşlı ağaç görünüşte üçe ayrılmış dokuz gövdenin tabii şekilde kaynaşması ile meydana gelmiştir. İki gövdenin birleşmesi ile hasil olan birinci gurubun 1865 yılında yapılan incelemede 10,80 metre, yalnız bir gövde olan ikinci grubun çevresi 5,40 metre, ve öteki altı gövdenin birleşmesinden hasil olan üçüncü grubun gövdesi ise 23 metredir. Bu çınarın boyu 60 metre, hepsinin kapladığı alan da 112 metre karedir.

II. MAHMUT SIK SIK UĞRARDI

Gerek çınar, gerekse Büyükdere Çayırı, Büyükdere tarihinde önemli yer işgal etmiştir. Sultan II. Mahmut sık sık gider ve sözünü ettiğimiz çınarın altında oturur, yeniçerilerin tokmak oyununu seyredermiş. Ayrıca zamanın musikîşinaslarına burada konserler verdirmiş. Sultan II. Abdülhamid zamanında bir kolağası olan Tayfur Ağa hatıra defterinde Büyükdere Çayırı’nda bir kır kahvesinden bahsetmektedir. Namlı mesirenin şehre uzaklığı dolayısı ile burada birkaç gün safa sürmek için gelenlere, kahvecinin hasırlar üzerine gayet temiz yer yatakları sererek bir çeşit açık hava

otelciliği yaptığını anlatmaktadır.

GEZGİNLERİN KALEMİNDEN BÜYÜKDERE ÇINARI

Avrupalı seyyahlar, tarihçi, edebiyatçı ve ressamlar arasında adeta İstanbul’un simgesi sayılan Büyükdere Çınarı hakkında çok sayıda seyyahın yazıları bulunmaktadır. Bu seyahatnamelerden şöyle bir sunuş yapılabiliriz.

Büyükdere Çınarı’na Alman gezgin ve yazarlar da ilgi göstermişlerdir. 1869’da Leipzig’de Dr. Karl Müller tarafından yazılan Das Buch der Pflanzenwelt adlı kitabın 235. sayfasında Büyükdere Çınarı’nın bir resmi vardır. Kitabın 235. sayfasında ağaç hakkında şöyle deniyor. “Büyükdere Çınarı’nın 90 fus (bir fus 0,305 metre) yüksekliğinde ve 150 fus çevresinde, ortası 80 fus genişliğinde oyuk ve ağacın işgal ettiği yer 500 fus karedir. Yaşı ise 4000 yıl tahmin edilmektedir.”

William H. Ablett tarafından 1880’de Londra’da basılan English Trees and Planting adlı kitapta Büyükdere çınarından şöyle bahsedilmektedir: “Boğaziçi sırtlarında bazı ulu çınarlar görülmüştür. Hususiyile Büyükdere Çayırı’nda bir tanesi gezginlerce 7-8 ağaç görünüşünde bir gövdeye malik olarak vasıflandırılır. Toprak seviyesinde çevresi 141 ayak (43 metre), dalların çevresi 130 ayak idi. Eğer o tek bir ağaç farz edilmiş olsa Asya ve Avrupa’nın en büyük çınarı olacaktı. De Candolle onu iki bin yaşında tahmin ediyor.”

Fransızların en büyük doğa bilimcileri arasında gösterilen Antoine Olivier 1792 yılında Büyükdere’ye varır varmaz soluğu seyyahlardan adını çok duyduğu Büyükdere Çınarı’nda alır.

“Büyükdere’ye vardığımızda vakit henüz erkendi. Akşamüzeri, biraz çayırda dolaşıp İstanbul’a gelip giden seyyahlardan bahsini çok duyduğumuz, buradaki meşhur çınar ağacını görmek istedik. Kökleri birbirine yapışık, muazzam gövdeli, yedi sekiz çınar ağacı, aralarında oldukça geniş bir boşluk bırakarak bir çember şeklinde yükseliyordu.”

Serin ve güzel bir gölge elde etmek bulmak zordur diyen Olivier çınar ağacı ve yetiştirildiği bölgeler hakkında ansiklopedik bilgiler verir.

“Çınar ağacı, hemen bütün doğuda çok boldur ve kendiliğinden yetişmektedir. Anadolu’da, Yunanistan’da, Adalar’da ve Suriye’de, su boylarında çok rastlanır. Şeklinin ve yapraklarının güzelliği ve gölgesinin serinliği nede niyle Fransa’da bol bol yetiştirilmesi gereken bir ağaçtır. Biraz nemli ve verimli bir toprakta, Avrupa’da hiçbir ağacın ulaşamayacağı boyutlara erişir. Bilindiği gibi Romalılar, çınar ağacını İtalya’ya götürerek orada yetiştirmeye ve çoğaltmaya başlamışlardır. Kırılarda, bahçelerde ve evlerde kadar çok çınar yetiştirilmiştir.”

1832 yılında İstanbul’a gelen Amerikalı doğa bilimci James de Kay’a göre, dünyada eşiz olan Büyükdere Çınarı’nın bir daire şeklinde dizilmiş sekiz farklı gövdesi vardır. Aynı kökten çıksa da tek ağaç olduğu söylenemeyecek ağaç 150 fitlik bir alanı kaplamaktadır.

“Büyükdere’nin güneyinde köye ismini veren engin bir vadi veya düzlük var. Güzel alan anlamına gelen (derin körfez/koy ya da derin dere) kelimesinin çevirisi olan Büyükdere ya da ‘geniş vadi’ de arada sırada kullanılıyor. En çok göze çarpan dekorlardan biri, büyüklük açısından dünyada eşsiz olduğunu tahmin ettiğim çınar ağacıdır. O kadar büyük ki, geçen sene Sadrazam, birliklerin başkentin içine ve etrafına yerleştiğini görünce çadırını içine kurmuş. Aynı kökten çıksa da, tek ağaç olduğu kolay söylenemez. Bir daire şeklinde dizilmiş sekiz farklı gövdesi var ve çevresi yaklaşık 150 fitlik bir alanı kapsıyor. Daha önce daireyi hemen hemen tamamlayan altı tane daha varmış ama neredeyse varlıklarından bir iz bile bırakmadan kaybolmuşlar.”

SARIYER’İN EŞSİZ TARİHİNE TANIKLIK EDEN ANIT AĞAÇLAR

Anıt Ağaç sayılabilmek için minimum çapa ulaşmamış olsa dahi tarihi, mistik

ve kutsal sayılan mekânlarda bulunan ya da folklorik bir hikâyesi olan en az 100 yıl ve daha yukarıda yaşa sahip olan ağaçlar ‘Anıt Ağaç’ sayılmıştır. Relikt, endemik ve nadir görülen egzotik türler dışındaki bütün ağaç türlerinde göğüs çapı 70 cm. ile anıt ağaç için minimum sayılan ölçü çapı arasında kalan bireylerin tamamı ‘Korunmaya Değer Ağaç’ sayılmıştır. Relikt (soyu tükenen), endemik (sadece yöreye has) ve nadir görülen egzotik (doğal yayılış alanı dışında) türler için korunmaya değer ağaç statüsünün alt sınırı 50 cm. alınmıştır.

İBB Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı Avrupa Yakası Park ve Bahçeler Müdürlüğü’nün 2014 yılında hazırlanmış olduğu, Anıt ve Korunmaya Değer Ağaçlar için yapılmış en geniş kapsamlı çalışma olan İstanbul’un Doğal Mirası Anıt Ağaçlar Avrupa Yakası adlı çalışmadan aldığımız bilgilere göre Sarıyer ilçesi sınırları içinde 936 tane Anıt ve Korunmaya Değer Ağaç bulunmaktadır. Sarıyer’in en yaşlı Anıt Ağacı eski adı Bilezikçi Çiftliği olan Bahçeköy İstanbul Üniversitesi Araştırma Ormanı’nda bulunan tam 1377 yaşındaki Londra Çınarı’dır. Çınarın çapı:459 cm., boyu:12 m., gövde çevresi :1753 cm. Bu ağaç, çapı ve gövde çevresi açısından da Sarıyer rekoruna sahiptir. Sarıyer’in en uzun ağacı rekoru ise Maden Mahallesi, Çırçır Deresi Sokak’ta bulunan 165 yaşındaki Londra Çınarı’na ait. Bu çınar tam 45 metre boyunda; Çınarın çapı:118 ve gövde çevresi 490 cm’dir.

Yapılan anıt ağaç tespitleri incelendiğinde; devasa sedir, ardıç, karaçam ve kayınların daha çok orman alanlarında tek ağaç ya da orman parçaları halinde, çınar başta olmak üzere servi ve meşelerin yerleşim alanları içi ve civarındaki kutsal ve mistik mekânlarda tek ağaçlar halinde bulunduğu görülür.

Çelik Gülersoy’dan bir alıntı ile başladığımız yazımızı, yine onun İstanbul’un Anıt Ağaçları adlı kitabından Ağaca Övgü bölümünden alıntıyla bitirelim: “Yazın ayrı bir senfonidir bu, güzün başka sazlar çalar. Kış gelip karlarla, buz renginde, gelin telleriyle donandığında da, ağlatacak kadar güzel olur. Karları, yağmur yıkasa, çirliçiplak kalsa bile. Gövdesinden sular inen, dalları siyahlaşmış, yağmurla giyinen ağaç kendi başına bir şiiirdir. Ya bir de akşamları, karşıda güneş batarken, ufuktaki yangınlarla, bütünleşir, renklerin üstüne çizilir, tablolaşır, anıtlaşır, dalları soyunmuş ağaç. Pembe, sarı, mor, erguvan, ufukları baştan başa, görünmez bir fırça ile, boyayıp duran gurup, insanın zihnini bozan, sessiz bir senfonidir, uzakta. Ama bana kalsa kışın, özellikle, kış akşamı, bu akıl dağıtan resim, önünde bir ağaç silueti, bir ağaç çizgisi ister. Güneşin bu son renklerine, yani her yanı boyayarak, sessiz veda mesajları gönderen ve uzaklaşan, yani bizden kopan güne, dünyamızdan cevap veren, onu en iyi anlayan, hem duygulu, hem uyumlu, en eski, en kalıcı, sadık bir dosttur, ağaç. Önde yalın dallarıyla, çizilmiş bir ağaç yoksa, bitmemiş bir tablo kalır, ufuktaki büyük yangın...”

SARIYER ilçesi Anıt Ağaç ve Korunmaya Değer Ağaç sayısı açısından İstanbul'un en zengin ilçelerinden biridir. Sık sık alıntılar yaptığımız İstanbul'un Doğal Mirası Anıt Ağaçlar adlı kitaba göre Sarıyer ilçe sınırları içinde bulunan Anıt Ağaç (A.A.) ve Korunmaya Değer Ağaç (K.D.A.)'ları semtlere göre şöyle sıralayabiliriz:

RUMELİHİSARİ: Londra Çınarı, Nafi Baba Sokak, yaş: 413 yıl, çap:223 cm., boy:13 m., gövde çevresi:645 cm. (A.A.). Sakız Ağacı, Yahya Kemal Caddesi, yaş: 233 yıl, çap:133 cm., boy:12 m., gövde çevresi:820 cm. (A.A.). Himalaya Sediri, Boğaziçi Üniversitesi, yaş: 224 yıl, çap:83 cm., boy:21 m., gövde çevresi:374 cm. (K.D.A.). Akdeniz Servisi, Boğaziçi Üniversitesi, yaş: 195 yıl, çap:72 cm., boy:16 m., gövde çevresi:251 cm. (K.D.A.). **BALTALIMANI:** Büyük Çiçekli Manolya, Baltalimanı Hastanesi, yaş: 242 yıl, çap:138 cm., boy:22 m., gövde çevresi:555 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Süleyman Ağa Camii, yaş: 188 yıl, çap:134 cm., boy:15 m., gövde çevresi: 512 cm. (K.D.A.). Doğu Çınarı, Behçet Kemal Çağlar Lisesi, yaş: 165 yıl, çap:118 cm., boy:21 m., gövde çevresi:556 cm. (K.D.A.).

EMİRGAN: Gümüşî İhlamur, Emirgan Korusu, yaş:368 yıl, çap:184 cm., boy: 22 m. gövde çevresi:610 cm. (A.A.). Atlas Sediri, Emirgan Korusu, yaş: 248 yıl, çap:92 cm., boy:17 m., gövde çevresi:356 cm. (K.D.A.). Fıstık Çamı, Emirgan Korusu, yaş: 218 yıl, çap:87 cm., boy: 14 m., gövde çevresi: 312 cm. (K.D.A.). Erguvan, Emirgan Korusu, yaş: 128 yıl, çap:80 cm., boy:10 m., gövde çevresi:302 cm. (A.A.). Toros Sediri (Lübnan Sediri), Sakıp Sabancı Caddesi, yaş: 582 yıl, çap:176 cm., boy:20 m., gövde çevresi:488 cm. (A.A.). Sahil Sekoyası, Sakıp Sabancı Caddesi, yaş: 438 yıl, çap:146 cm., boy:22 m., gövde çevresi:531 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Sabancı Caddesi No:26, yaş: 267 yıl, çap:167 cm., boy:27 m., gövde çevresi:575 cm. (A.A.).

REŞİTPAŞA: Toros Sediri (Lübnan Sediri), Zergerdan Sok, yaş: 333 yıl, çap:111 cm., boy:21 m., gövde çevresi:560 cm. (A.A.). Fıstık Çamı, Zergerdan Sok, yaş: 220 yıl, çap:88 cm., boy:20 m., gövde çevresi:298 cm. (A.A.). Londra Çınarı, Şirin Sokak, yaş: 204 yıl, çap:146 cm., boy:21 m., gövde çevresi:456 cm. (A.A.).

İSTİNYE: Sivri Meyveli Dişbudak, İstinye Mezarlığı, yaş: 253 yıl, çap:158 cm., boy:20 m., gövde çevresi:271 cm. (A.A.). Ehrami Servi, İstinye Mezarlığı, yaş: 227 yıl, çap:84 cm., boy:25m., gövde çevresi:295 cm. (K.D.A.). Akdeniz Servisi, İstinye Mezarlığı, yaş: 216 yıl, çap:80 cm., boy:26 m., gövde çevresi:286 cm. (K.D.A.). Doğu Çınarı, Emirgan Cad-İstinye Cad.yaş: 167 yıl, çap:119 cm., boy:21 m., gövde çevresi:580 cm. (K.D.A.).

YENİKÖY: Yeniköy'deki çınarlar 1900'ü yılların başında çoğunluğu İtalya'dan getirilen "Platanus acerifolia" ağaçlarıyla, Dolmabahçe Caddesi'nden başlayarak Çayırbaşı ve Belgrad Ormanı istikametinde padişah yolu olarak dikilmiştir. Fıstık Çamı, Kalender Caddesi, Atadan Sokak, yaş: 313 yıl, çap:116 cm., boy:14 m., gövde çevresi:280 cm. (A.A.).

SARIYER'İN ANIT AĞAÇ VE KORUNMAYA DEĞER AĞAÇLARI

Londra Çınarı, Köybaşı Caddesi, Villa Park, yaş: 264 yıl, çap:165 cm., boy:29 m., gövde çevresi:995 cm. (A.A.). Fıstık Çamı, Köybaşı Caddesi, yaş: 225 yıl, çap:90 cm., boy:22 m., gövde çevresi:281 cm. (A.A.). **TARABYA:** Doğu Çınarı, Yanıköy Tarabya Caddesi, yaş: 559 yıl, çap:260 cm., boy:18 m., gövde çevresi:924 cm. (A.A.). Mamut Ağacı, Cumhurbaşkanlığı Huber Köşkü, yaş: 399 yıl, çap:133 cm., boy:23 m., gövde çevresi:664 cm. (A.A.). Sahil Sekoyası, Cumhurbaşkanlığı Huber Köşkü, yaş: 304 yıl, çap:92 cm., boy:21 m., gövde çevresi:360 cm. (K.D.A.). Douglas Gökarnı, Cumhurbaşkanlığı Huber Köşkü, yaş: 300 yıl, çap:100 cm., Boy:22 m., gövde çevresi:380 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Muhtar Caddesi, Ayazma Kilisesi, yaş: 280 yıl, çap:175 cm., boy:21 m., gövde çevresi:631 cm. (A.A.).

KİREÇBURNU: Londra Çınarı, Gümrükçü İshak Cami, yaş: 260 yıl, çap:162 cm., boy:17 m., gövde çevresi:586 cm. (A.A.). Londra Çınarı, Suyolcu Bekar Sok, yaş: 203 yıl, çap:145 cm., boy:27 m., gövde çevresi:556 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Raifbey Sok, yaş: 115 yıl, çap:96 cm., boy:18 m., gövde çevresi:358 cm. (K.D.A.). **BÜYÜKDERE:** Londra Çınarı, Aya Paraskevi Rum Kilisesi, yaş: 250 yıl, çap:127 cm., boy:24 m., gövde çevresi:879 cm. (K.D.A.). Londra Çınarı, Çayırbaşı Caddesi, Sarıyer Belediye Başkanlığı (eski), yaş: 190 yıl, çap:136 cm., boy:22 m., gövde çevresi:532 cm. (K.D.A.). Fıstık Çamı, Çayırbaşı Caddesi, Merkez Parkı yaş: 190 yıl, çap:76 cm., boy:15 m., gövde çevresi:278 cm. (K.D.A.).Gümüşî İhlamur, Aya Paraskevi Rum Kilisesi, yaş: 154 yıl, çap:96 cm., boy:16 m., gövde çevresi:700 cm. (K.D.A.).

SARIYER: Doğu Çınarı, Şehit Mithat Yılmaz Cad, yaş: 165 yıl, çap:118 cm., boy:18 m., gövde çevresi:379 cm. (K.D.A.). Londra Çınarı, Şehit Mithat Yılmaz Cad., yaş: 144 yıl, çap:103 cm., boy:25 m., gövde çevresi:441 cm. (K.D.A.).

PTT EVLERİ MAHALLESİ: Doğu Çınarı, Okul Caddesi, yaş: 383 yıl, çap:207 cm., boy:16 m., gövde çevresi:761 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Okul Caddesi, yaş: 280 yıl,

çap:175 cm., boy:23 m., gövde çevresi:703 cm. (A.A.). Fıstık Çamı, Büyükdere Fidanlık, yaş:193 yıl, çap: 77cm., boy:15m., göde çevresi:264 cm. (K.D.A.)

KOZDERE MAHALLESİ: Saplı Meşe, Bahçeköy Cad., yaş: 207 yıl, çap:118 cm., boy:20 m., gövde çevresi:481 cm. (K.D.A.). Londra Çınarı, Bahçeköy Cad.,, yaş: 116 yıl, çap:97 cm., boy:19 m., Gövde Çevresi:475 cm. (A.A.).

MADEN MAHALLESİ: Londra Çınarı, Çırcır Deresi Sok, yaş: 383 yıl, çap:207 cm., boy:21 m., gövde çevresi:610 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Kilyos Cad., , yaş: 315 yıl, çap:197 cm., boy:16 m., gövde çevresi:612 cm. (A.A.). Anadolu Kestanesi, Çırcır Deresi Sokak, yaş: 266 yıl, çap:166 cm., boy:34 m., gövde çevresi:650 cm. (A.A.). Londra Çınarı, Çırcır Deresi Sokak, yaş: 165 yıl, çap:118 cm., boy:45 m., gövde çevresi:490 cm. (A.A.).

RUMELİKAĞAÇI: Bir rivayete göre bölgede bulunan büyük kavak ağaçları dolayısı ile bölge bu adı almıştır (çınara kavak denilmektedir.). Doğu Çınarı, Sarıyer Rumelifeneri Yolu, yaş: 376 yıl, çap:203 cm., boy:23 m., gövde çevresi:680 cm. (A.A.). Londra Çınarı, Liman Caddesi, yaş: 320 yıl, çap:200 cm., boy:17 m., gövde çevresi:790 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, Sarıyer Rumelifeneri Yolu, yaş: 269 yıl, çap:168 cm., boy:23 m., gövde çevresi:640 cm. (A.A.).

BAHÇEKÖY: İstanbul Üniversitesi Araştırma Ormanı: Eski Bilezikçi Çiftliği arazisinin kamulaştırılmasıyla 1983 yılında İstanbul Üniversitesine geçen Araştırma Ormanı'nda bulunan çınar ve dişbudak ağaçları, yaşları itibarıyla tüm İstanbul'un tarihine tanıklık etmiştir.

Londra Çınarı, İstanbul Üniversitesi Araştırma Ormanı, yaş: 1377 yıl, çap:459 cm., boy:12 m., gövde çevresi:1753 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, İstanbul Üniversitesi Araştırma Ormanı, yaş: 819 yıl, çap:321 cm., Boy:21 m., gövde çevresi:1088 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, İstanbul Üniversitesi Araştırma Ormanı, yaş: 819 yıl, çap:321 cm., boy:1221 m., gövde çevresi:1088 cm.

(A.A.). Saplı Meşe, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, yaş: 499 yıl, çap:217 cm., boy:8 m., gövde çevresi:732 cm. (A.A.). Mamut Ağacı, Bahçeköy Orman İşletme Müd. Bahçesi, yaş: 417 yıl, çap:139 cm., boy:23 m., gövde çevresi:592 cm. (A.A.). Yalankoz, Valide Sultan Caddesi, yaş: 256 yıl, çap:146 cm., boy:16 m., gövde çevresi:417 cm. (A.A.). Su Sediri, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, yaş: 230 yıl, çap:85 cm., boy:19 m., gövde çevresi:314 cm. (A.A.).

BELGRAD ORMANI: 1953 yılında 7 tane bendi içine alan Belgrad Ormanı, suyun miktarına ve kalitesine yaptığı önemli koruma fonksiyonu göz önünde bulundurularak Bakanlar Kurulu kararı ile "Koruma Ormanı" olarak ilan edilmiştir. Doğu Kayını, yaş: 670 yıl, çap:65 cm., boy:23 m., gövde çevresi:781 cm. (A.A.). Doğu Çınarı, yaş: 269 yıl, çap:168 cm., boy:27 m., gövde çevresi:596 cm. (A.A.). **ZEKERİYAKÖY:** Londra Çınarı, Zekeriyaköy Caddesi, yaş: 398 yıl, çap:215 cm., boy:12 m., gövde çevresi:515 cm. (A.A.). Londra Çınarı, Zekeriyaköy Caddesi, yaş: 390 yıl, çap:211 cm., boy:15 m., gövde çevresi:896 cm. (A.A.).

KİLYOS: Londra Çınarı, Osman Görgün Sokak, yaş: 242 yıl, çap:151 cm., boy:19 m., gövde çevresi:514 cm. (A.A.). Saplı Meşe, Kilyos Cad., yaş: 146 yıl, çap:91 cm., boy:12 m., gövde çevresi:318 cm. (K.D.A.). Dişbudak, Kale Cad., yaş: 104 yıl, çap:87 cm., boy:17 m., gövde çevresi:362 cm. (K.D.A.).

USKUMRUKÖY: Saplı Meşe, Uskumruköy Mezarlığı., yaş: 139 yıl, çap:87 cm., boy:17 m., gövde çevresi:265cm. (K.D.A.). Dişbudak, Kilyos Cad.,, yaş: 120 yıl, çap:100 cm., boy:22 m., gövde çevresi:378cm. (K.D.A.).

Garipçe Londra Çınarı, Garipçe Cad., Garipçe Camii, yaş: 162 yıl, çap:116 cm., boy:23 m., gövde çevresi:378 cm. (K.D.A.): Londra Çınarı, Garipçe Cad, yaş: 160 yıl, çap:114 cm., boy:22 m., gövde çevresi:420 cm. (K.D.A.).

MASLAK KASRI: Porsuk, yaş: 267 yıl, çap:99 cm., boy:12 m., gövde çevresi:260 cm. (A.A.). Sivri Meyveli Dişbudak, yaş: 108 yıl, çap:90 cm., boy:17 m., gövde çevresi:291 cm. (K.D.A.). Gürgen,yaş: 150 yıl, çap:94 cm., boy:16 m., gövde çevresi:278 cm. (K.D.A.). **AYAZAĞA:** Doğu Çınarı, Cendere Cad., Su Medeniyetleri Müzesi, yaş: 383 yıl, çap:207 cm., boy:23 m., gövde çevresi:842 cm. ■

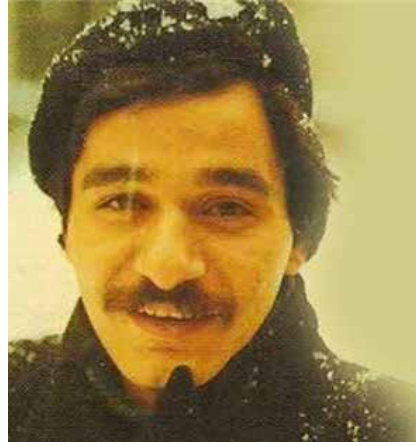
YARALI ve YALNIZ BİR ŞAİR: AHMET ERHAN

ŞEREF BİLSEL

“GECEYARISI, karanlık bir bozkırda ışıklar içinde akan bir tren kadar yalnızım içinde once insan, içinde dünya...”

Sadece 'yaralı' ve 'yalnız' mı? 'Alaca' sözcüğü de bana Ahmet Erhan'ı hatırlatır. Kendi kuşağı (1980'ler) içinde belirmiş bir şair değildi; bir önceki (70'ler) kuşağın arasından yükselmiş, yazdıklarıyla sesini edebiyatımızın "ağır" kulaklarına duyurmuş bir şairdi. İlk yazdığı ve dikkat çeken şiirlerinin tamamı 12 Eylül cuntasından önce kaleme alınmış ve yayımlanmıştır. Daha sonra gelen; şiirleri şarkılara döklümüş kimi şairlerin yazdıklarında Ahmet Erhan'ın ilk şiirlerinin izlerine kolaylıkla rastlayabiliriz. Belki de bu yüzden Ahmet Erhan adı anılınca 12 Eylül vurgusu da beraberinde geliyor. Ahmet Erhan, sosyal realizmin son kuşağındandır. Nâzım gibi bir devî barındıran bu akımın içinde ayakta durmuş, kendine kulvar açmıştır. 12 Eylül döneminde de yükselen bir ses olmuştur. İnsanlar bu şiirleri okudu, direnmek, özlemek, arkadaş olmak bahsinde bu şiirlerden güç aldı. Bunu, Türk edebiyatının ani bir kırılımla (12 Eylül) sağa yöneldiği dönemde yapmıştır. "Göğün karanlık denizlerinde yelkenlerini şişiriyor ay" dizesiyle başlayan ilk kitabı: "Alaca Karanlıktaki Ülke" dağ ateşiyle fenerler yakmıştır. Denebilir ki Ahmet Erhan 1970'in sloganıcı kuşağı içinde kendine apayrı, hiç kimseye benzemeyen ama herklesin anlayacağı şahsî bir bildirge çıkarmıştır. Kitabın adındaki "alaca" ifadesini çok rahatlıkla "acı"ya tahvil edebiliriz. Ve daha ilk şiirlerindeki bazı dizelerine yerleşen akustik, daha sonra, başka şairlerin şiirlerinde de karışımıza çıkacaktır:

"Gülmek için geç artık / Ağlamak içinse erken" (Ahmet Erhan) "sevmek için geç ölmek için erken" (Attilâ İlhan) Ahmet Erhan'ın bütün şiiri o ilk hamlenin ardında birikir. İlk şiirlerinden son şiirlerine değin değişmez bir özellik olarak Erhan şiirinde doğrudan hayatın içinden alınmış görüntülere dayalı bir atmosfer ve bu atmosferi kâğıda taşıyan günlük konuşma dilinin yalnlığı dikkat çeker. Bu yalnlığın içinde hayatın pek çok sahnesinden alınmış, herkesin evine uğrayan derin kesikler vardır. Bu yalnlığı içine alan yürünge ise "yalnızlıkla" kuşatılmıştır. Zaten Erhan'ın şiir serüvenine yakından bakanlar bu,

rengini yalnızlıktan alan kuşatmanın onun şiirin süreklî bir katman oluşturduğunu görür. Gerek aşk gerek ev gerekse ölüm bu yalnızlık içinden resmedilir. Yalnızlık şairi, dünyaya tutunmayı aşip dünya karşısında bir "duruş" sahibi olmak noktasında da hırpalır; kimseye "yaranamadığı"nı, bir bakıma "araf"ta kaldığını beyan eder. Memleketin sanat/edebiyata yansımış yerli değerlerine, seslerine komşudur; bu değerleri savunurken bir "taraf" kılınma isteği onu yaralar. O, hem yazdığı her eseriyle "karanlık çokönce sokağınıza / köşede ben varım unutamazsın" diyen Müslüm'e kulak veren hem Galatasaray'ı destekleyen,

AHMET ERHAN

OĞUL

Anne ben geldim, üstüm başım Uzak yolların tozlarıyla perişan Çoktan paralandı ördüğün kazak Üzerinde yeşil nakışlar olan

Anne ben geldim, yorulduğum artık Her yolağzında kendime rastlamaktan Hep acılı, sarhoş ve sarsak Şiirler çırpıştıran bi adam

Kurumuş kuyunun suyu, incirin sütü çoktan çekilmiş Bir zamanlar dünya sandığım bahçeyi Ayırık otları, dikenler bürümüş

Kapıdaki çingirak kararmış nemden Atnalı ve sarmısak duruyor ama Oğlum, mektup yaz diyen Sesin hala kulaklarımda

Anne ben geldim, ağdaki balık Bardaktaki su kadar umarsızım Dizlerin duruyor mu başımı koyacak? Anne ben geldim, oğlun, hayırsızın..

hem de babası TİP'in Aybar kanadından "yerli" bir demokratı. Dağın iki yanında ölenlere karşı aynı acıyı duyan; oğulların eksilmesinden korkunç kederler biriktiren, "buz üstünde yürür gibi" kendi canını acıtarak susan biri. Türkçeye, özellikle konuşma dilinin özelliklerine son derece hâkim; hangi sözcüğün hangi dizede nereye oturacağını bilen ve çoğu zaman da yazdıklarında -tıpkı bu topraklarda akıp giden gündelik dilin bir tamamlayıcı unsuru gibi- ironiyi elden bırakmayan bir dikkate sahipti. Şiirlerinde "anne" vurgusu, anneye yöneliş sanki kendisiyle birlikte babasının söyledikleridir. Erhan'da aslanan, belki görünmeyen ama yer tutan "baba" temidir.

"Hayat, daha önce söylemiş miydim Ben babamın oğluyum, unutulmuş bir tarih gibi..."

Babasının ölümüyle eline aldığı alkol bayrağını ölene dek yere düşürmedi ama intihara da inanmadı. Yazdıklarında hep özlem, hatırlayış, sıla vardı. Ve bütün bunların altında "kalbim sen hâlâ burada mısın" sorusu eşliğinde çarpan bir hayat. Ucundan kıyısından teknolojik devrime ve onun edebiyata ulanan internet ortamına dahil oldu. Orada da kendini var

eden çağı bekledi. Durdu bekledi. Necatigil'in "çok çiğ çağ" deyışindeki geriye dönüşle bekledi:

"İpsiz ruhum, sarsak, serseri otobanlarda sırtında heybesiyle cafelerdetuborg bira ve patates cipsiyle durdun bir yerde, çağını bekliyorsun."

Bir röportajında bu şiirle ilgili şöyle diyecektir: "Son dizesi önemlidir bu şiirin. Sanki o dize için yazılmış gibi... Biraz Amerikanvarı bulundu. Öyle düşünenler ya sonradan haksız çıkmış olmaları ya da gerçekten her yer "Amerika" oldu. Eskiden yol kenarlarında şarap içerdî insanlar, artık otobanlar var; eskiden koltuk meyhaneleri vardı, şimdî barlar. Çağını bekliyorsun gelsin diye. Gelince de bir sürü belayla karşılaşıyorsun. Acısını çekiyorum, haklı çıkmamın acısını..."

Bu dize Ahmet Erhan'ın özellikle doksanlı yıllar sonrasında dünyanın, dolayısıyla Türkiye'nin geçirdiği, her anlamda yeniden yapılanmanın sonucu karşısında kurulmuş bir cümle gibidir. "Alacakaranlık" dediği de farklı değildir bundan, zaman değişmiştir sadece ve insanlar başka yerlerdedir artık. Erhan, acının bilinci içinden bakar diğer bütün bilgilenecek alanlara. "İnsanlar işlerine gider, ben acıya giderim" demişliğinin önü ve arkası yalnızlıkla kesilmiştir. İçinde hapis vardır, gül vardır; içinde gökyüzü vardır, anılar vardır. Sivas katliamı onun hayatında bir dönüm noktası olur; bir kaybediş, yeniden geçmişe, yalnızlığa kara bir su gibi damlayıp duran ve mihlanan alkol olur. Geçmişin biriktirdiği "bayraksız bir ülke" özlemi yerini umutsuzluğa, karamsarlığa -ama asla kötümserliğe değil- bırakır. Son şiirlerinin çoğunda bunun izleri görülür.

İlk günden son âhına Ahmet Erhan'ın yazdıklarında baskın olan bir taraf daha var: Kendi üzerinden (l. tekil şahsın özne olduğu mısralar üzerinden) konuşması. İçeride bulunmuşu, yaşanmış olanı yazıyor. Şiirinin okurla kurduğu samimi bağı biraz da burada aramak gerek. Ahmet Erhan şiiri, biraz da kendi hikâyesini şiire taşıyabilmenin, şiir üzerinden aktarabilmenin serüvenidir. Bu "ben" vurgusunun içinde arkadaşlıklar, eski dünyanın örtülmüş değerleri vardır. Belki bu yüzden yaşayan; hayatın içinde koştururken gelip bizi bulan, alnımıza dokunan, yaralı ve yalnız bir şiirdir, Ahmet Erhan'ın yazdıkları.

Aynamı gölgede unuttum Uzak kıldım kiylarıma Merakım güneşti oysa ■

KAYNAKÇA

- Aysu, Çiğdem. "Büyükdere". İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:2, s.359
- Eyice, Semavi. Bizans Devrinde Boğaziçi. İstanbul: Yeditepe, 2007
- Gülersoy, Çelik. İstanbul'un Anıt Ağaçları. İstanbul: TURİNG, 1984
- Güngör, Necatî. Boğaziçi Büyüsü. İstanbul: İnkılap, 1999

- İstanbul'un Doğal Mirası Anıt Ağaçlar. Avrupa Yakası. İstanbul: İBB, 2014
- Kabacalı, Alpay. İstanbul'dan Sesler ve Renkler. İstanbul: TSKB, 1999
- Kay, James De. 1831-1832 Türkiye'sinden Görünümler. Ankara: ODTÜ, 2009
- Koçu, Reşad Ekrem. İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:6, s.3249
- Olivier, Antoine. 18. Yüzyılda Türkiye ve İstanbul. İstanbul: Kesit Yayınları, 2007

Alman Yazarlardan Üç Kısa Masal

ÇEVİREN: NAFER ERMİŞ

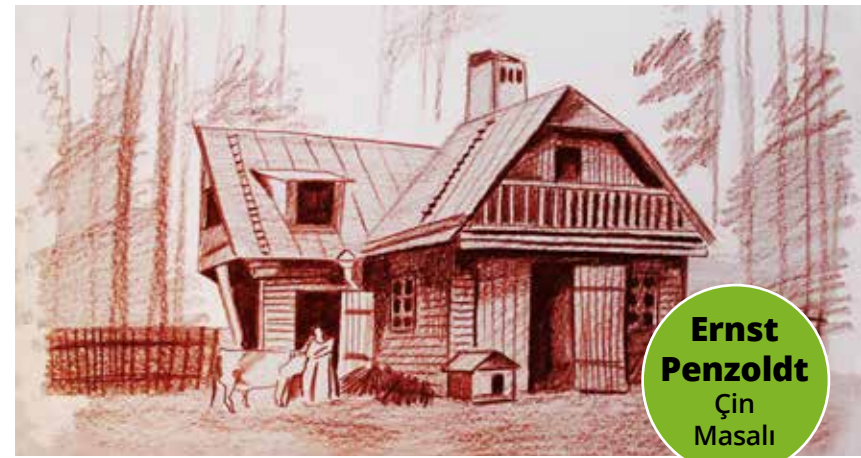
Yaşlı Ressamın Hikayesi

BU, arkadaşlarına son resmini gösteren yaşlı ressamın hikayesidir: Resimde bir park görülyordu, dar bir yol, ağaçların ve suyun kenarında yumuşak bir şekilde ilerleyen bu yol, gide gide bir sarayın küçük kırmızı kapısına varıyordu. Ama arkadaşları ressama bakmak istediklerinde, o tuhaf kırmızının onun hemen önünde durmakta olduğunu gördüler; ressam artık yanlarında değildi. O dar yoldan yürüyüp gitmiş,

Ernst Bloch

o masalsi kapıya ulaşmış ve önünde sessizce durmuştu. O sırada dönüp arkasına baktı, gülümsedi, kapıyı açtı ve gözden kayboldu.

Ernst Penzoldt
Çin Masalı

Neden Savaş İlan Edilemez

İKİ komşu halk arasındaki savaş kaçınılmaz olduğu zaman, düşman komutanlar, komşu ülkeye en kolay hangi noktadan girilebileceğini araştırmak üzere öncü kuvvet gönderdiler. Kolcular geri döndüklerinde efendilerine anlattılar: Komşu ülkeye girilebilecek tek bir sınır noktası vardı. "Ama orada," dediler, "küçük, namuslu bir çiftçi yaşıyor. Küçük kulübelerinde,

güzel karısıyla birlikte mutlu bir hayat sürüyor. Birbirlerini seviyorlar. Bu da onların dünyanın en mutlu insanları olduğu anlamına geliyor. Bir çocukları var. Şimdi eğer biz o küçük toprak parçasını kullanıp düşman ülkeye girmeye kalkarsak bu mutluluğu bozmak zorunda kalacağız. O halde savaş ilan edemeyiz." Bunu komutanlar da ister istemez kabullendiler ve savaş ilan edilemedi; herkesin kavrayabileceği gibi.

Walter Benjamin

Karadut Omleti

BİR zamanlar, dünyanın bütün güçlerini ve hazinelerini kendinin ilan eden bir kral vardı. Ama o bütün bunlara rağmen mutlu olmamış, yıllar geçtikçe üzüntüsü arttıkça artmıştı. Bunun üzerine bir gün aşçıbaşını çağırdı ve şöyle dedi: "Uzun zaman bana sadakatle hizmet ettin ve soframı her zaman harika yiyeceklerle donattın. Bunun için sana müteşekkirim. Ama sanatını son bir defa daha sinamak istiyorum. Bana Karadut-omleti yapacaksın, üstelik tıpkı elli sene önce ilk gençlik yıllarımda yediğim ve sevdiğim şekilde. O zamanlar babam doğudaki kötü düşmanlarına karşı savaş halindeydi. Ama düşmanlarımız bizi yendi ve biz de oradan kaçmak zorunda kaldık. Gece gündüz durmadan kaçtık, babam ve ben, ta ki karanlık bir ormana ulaşincaya dek. Sonra ormanın içinde yolumuzu kaybettik ve en sonunda karşımıza bir kulübe çıktığında, açlıktan ve yorgunluktan bitkin haldeydik. Orada yaşlı bir annecik yaşıyordu, bizi dostça karşıladı ve içeri buyur etti. Bir süre ocağın başında bir şeyler yaptı. Dönüp yanımıza geldiğinde, elindeki tabakta karadut omleti duruyordu. Ama omletten ilk lokmayı henüz almıştım ki içim birden avuntuyla, kalbim yepyeni umutlarla doldu. O zamanlar henüz çok küçüktüm ve bu harika yemeğin bana yaşattığı hoş

duyguları hemen unuttum. Ama yıllar sonra, krallığının her yerine adamlar salıp o anneciği arattım. Ne yazık ki bütün aramalar boşa gitti. Ne yaşlı kadını ne de karadut omletini yapan birini bulabildik. Şimdi, eğer benim bu son arzumu yerine getirebilirsen sana kızımı vereceğim ve krallığının varisi yapacağım. Ama eğer sonuçtan memnun kalmazsam, bunu hayatınla ödeyeceksin." Bunun üzerine aşçıbaşı şöyle dedi: "Efendim, o halde cellâdi hemen çağırabilirsiniz. Çünkü ben bu karadut omletinin sırrını ve o vicdansız tereden kekiğe kadar içine konan bütün baharatları biliyorum. Hatta karıştırırken söylenen tekerlemeyi ve bütün zahmetlerin boşa gitmesini istemiyorsak, karıştırırken o şimşir kaşığın her zaman soldan sağa doğru döndürülmesi gerektiğini de biliyorum. Ama yine de, yüce kralım, bunlar beni ölümden kurtaramaz. Yine de benim omletimi beğenmezsiniz. Çünkü, sizin o zaman omlette kattığınız bütün diğer baharatları nereden bulabilirim ki: Ölüm tehlikesini, ölümden kaçan insanın pür dikkat kesilmiş halini, o ocağın sıcaklığını, yabancının birinin evinde, karanlık bir geleceğin önündeki o sıcak misafirperverliği?" İşte böyle konuşmuştu aşçıbaşı. Kral bir süre suskun kaldı ve sonra, aşçıbaşına sayısız hediyeler vererek onu hizmetinden azat etti.

Çok yönlü sinemacılarımız

MESUT KARA

'YEŞİLÇAM dünyasının renkliliği kadar Yeşilçamlıların dünyası da çok renkli, çok yönlüydü. On parmağında on marifet vardı birçoğunun. Örneğin Yeşilçam'ın kralı Ayhan Işık, ressamdır, 'çirkin kral' Yılmaz Güney, Fikret Hakan, Cüneyt Arkin edebiyatçı, Sadri Alışık ressam-edebiyatçı, Hulki Saner, Muzaffer Tema, Sami Hazinses, Ülkü Erakalın müzisyen, Bülent Oran mizah yazarı, Süleyman Turan çizgi-romancidir.

Sinemacı olmanın yanı sıra sanatın diğer dallarında da ürünler vermiş, adını diğer sanat disiplinlerine de yazdırmış saymakla bitmeyecek kadar çok isim vardır Yeşilçam'da.

Popüler Yeşilçam filmlerinin senaryo reortmeni Bülent Oran, aynı zamanda 50'li, 60'lı yılların yakışıklı jönlerindendi. Lisedeyken bisiklet almak istiyordur, bunun için para kazanması gerekiyordu. Komşuları "Şaka dergisinde işçi arıyorlar istersen tatilde orada çalış" der ve bir mektup yazarak derginin sahibine gönderir Bülent Oran'ı. Çağaloğlu'nda ikinci katta, sıvaları dökmüş, sarı badanalı bir yerdir. Mektubu verir. "Ah evladım, dün birini aldık işe" diyen adama "Ben de yazı yazayım öyleyse der. Devamını şöyle anlatır Bülent Oran; "O kadar kıbardı ki 'sen kim oluyorsun, yazı yazacaksın' demedi. Aksine aynı kibarlıkla 'yazı yazmak kolay bir iş değil, ayrıca mizah yazısı daha da zordur' dedi. 'Olun' dedim ben de. 'Peki, yaz getir' dedi. Bir mizah öyküsü yazdım götürdüm. Aradan 3-4 gün geçtikten sonra tekrar gittim. Beni kapıda görünce hemen ayağa kalktı. Yazıyı çok beğenmiş, 'sen mizahta çok şeyler yapabilirsin' dedi. İlk mizah öyküm 'Radyo Tamircileri' Şaka dergisinde basıldı böylece. Yanılmıyorsa 1942 ya da 43 yılıydı. Sonra Kahkaha dergisine öyküler yazmaya başladım. Bir gün Çağaloğlu Yokuş'undan iniyorum, birbirine çok benzeyen iki genç, 'Bülent Bey, sizden bir şey rica edeceğiz' dediler. 'Buyurun'

dedim. 'Biz bir dergi çıkartacağız, bize yazar mısınız?'. 'Yazarım' dedim. Bunlar Turhan ve İlhan Selçuk'tu, Kırkbirbuçuk'u çıkartıyorlardı. Onlara öyküler yazmaya başladım. Ardından Akbaba'da, Ertem Eğilmez ve Refik Erduran'ın çıkardığı Tef'de, yine Turhan Selçuk'la İlhan Selçuk'un çıkardığı Dolmuş'da öykü ve romanlar yazıyordum. Politikayla ilgim yoktu fakat gençliğin verdiği bir kabadayılıkla, mizah olsun diye politikacılara bulaşmak istiyordum. Dolmuş dergisinde 'Eşşeklikten eşşekliğe' diye bir roman yazıyordum. Olay Nuh'un gemisinde geçiyor, Maltepe ve Bursa askeri liselerinin ardından Haydarpaşa Lisesi'ne gelir. Liseden sonra bir süre Hukuk Fakültesi'ne devam eder. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine gitmek zorunda kalır. Askerlik dönüşü edebiyat fakültesine kaydolar. Öğretmenlik, belediyede memurluk, Tasvir-i Efkâr gazetesinde muhabirlik yapar. İlk şiirlerini, şiirler de yazan ve "kültürlü bir kadındır" dediği annesi Nesibe hanıma okur. İlk şiirleri 1936 yılında Edebiyat dergisinde yayınlanır. Bu dönem yazdığı şiirlerini 1940 yılında Kovan adını verdiği kitabında toplar. 1947 yılında, Türkiye'de (belki de dünyada) ilk kez "resimlendirilmiş şiir sergisi" açar. Ayhan Işık'ın, Ayhan Işıyan olarak öyküsü 1926 yılının Mayıs ayında, İzmir'de başlar. Yoksul bir çocukluk yaşar. Babasını kaybettiğinde altı yaşındadır. Aile İstanbul'a göçer. Küçük yaşlarda bir kunduracının yanında çırac olarak çalışmaya. Ortaokul yıllarında Paşabahçe Cam Fabrikası'na girer, işçi olarak. Darphanede lastik mühür yapmaya başlar. O günlerde Güzel Sanatlar Akademisi'nin resim bölümüne de kayıt yaptırır. Akademide okurken de sürdürür çalışmayı. Artık "Ressam Ayhan Işıyan"dır ve Bab-ı lî'de çeşitli dergilerde ressam olarak çalışıyordu. Çok düzgün bir fiziği vardı. 1.80 boyunda, ela gözlü, yakışıklı bir gençtir. Türkiye yayınevinde çalışırken, Atlas Film'in sahibi Murat Köseoğlu, Ayhan Işıyan'a artist olmasını teklif

eder. Yine o günlerde tanıdığı Yıldız dergisinin yazı işleri müdürü Sezai Solelli'nin ısrarı ve teşvikiyle, derginin açtığı yarışmaya katılır ve birinci seçilir. İlk filmi "Yavuz Sultan Selim ve Yeniçeri Hasan'da Gülistan Güzey, Orhon M. Arıburnu ve Ayla Karaca ile oynar. Hayatı da soyadı da değişmiştir artık Ayhan Işık'ın. Hulki Saner, Haydarpaşa Lisesinde okurken; Kadıköy Halk Evi caz orkestrasında klarnet çalmaya ve konserler vermeye başlar. Haydarpaşa Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi kimya fakültesine gider. Fakülte yıllarında öğretmenlik ve müzisyenlik yapmaya devam eden Saner, çeşitli radyo programlarına katılır orkestralar idare eder. 1946 yılında metalurji lisansı yapmak üzere ABD'ye gider. Amerika'da kaldığı süre içerisinde okuduğu üniversitenin senfonî orkestrasında klarnet çalmaya devam eder. Girdiği kilise korosunda bariton olarak şarkı söyler. Berkley'deki California üniversitesinde öğrenimine devam ederken büyük bir caz orkestrasında ünlü cazcı Herb Miller ile birlikte çalışmaya başlar. 27 yaşında Türkiye'ye döner. Ankara da askerliği yaparken Şekip Ayhan Özışık, Yahya Benekay, Ümit Aksu ve Erdem Buri ile birlikte kurdukları orkestrada konserler vermeye başlar. 50'li yıllarda bir süre gazetecilikle de 'uğraşır'.

Tiyatroda oyunculuğa başladığı, sahneye çıktığı günlerde Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne de kayıt yaptırır Sadri Alışık. Sahne, resim derken sinemaya da adım atar. Sonraki yıllarda şiir ve müzik de eklenir uğraşlarına. Yetmişli yıllarda birçok sinemacı gibi Sadri Alışık da gazinolarda sahneye çıkar. Oyunculuğunu televizyon dizilerinde sürdürür. Sinema dışında şiirler yazar, resimler yapar. "Merhaba İstanbulum" şiiri, Avni Anıl tarafından bestelenir. Şarkıyı İnci Çayırılı okur. ■

Sinemacı olmanın yanı sıra sanatın diğer dallarında da ürünler vermiş, adını diğer sanat disiplinlerine de yazdırmış saymakla bitmeyecek kadar çok isim vardır Yeşilçam'da.

AŞK ÜSTÜNE SÖZLER

■ *Kainatın ufalıp bir varlıktan ibaret kalması, tek bir varlığın genişleyip tanrıya kadar varması; işte aşk budur...* **Victor Hugo**

■ *Aşkın tabii olanı asla yanılmaz – Dante*

■ *Her aşk, peşinde bir ezeliyet fikrini taşır – Ahmet Hamdi Tanpınar*

■ *Aşk içimizde bulunan şeylerin en ilahisidir – Oscar Wilde*

■ *Dostluk kendi seçimidizdir, aşk böyle değildir, o gönülden doğar.. madam de stael*

■ *Değişiklikler karşısında değişen aşk aşk değildir. Shakespeare*

■ *Aşk güzelliğin aracılığıyla çoğalma arzusudur – Sokrates*

■ *Aşk kendini unutup yalnızca sevgilinin saadetini aramaktır – friedrich von schiller*

■ *Aşkın alt derecesi şehvetle karışık, üst derecesi Allah'a yakındır – İsmail Habib sevuk*

■ *Aşkın ucu bucağı yoktur, ama sonsuz değildir – Senancour*

■ *Aşk ... kendinden geçme ve karmakarışık olma manasına gelir – Mevlana*

■ *Aşk tek bir saçla bile bizi arkasından sürükler – Aleksander Pope*

■ *Aşk ve talih cesur olanın dostudur – Publius Avidius Naso*

■ *Aşk öyle bir varlıktır ki onda doğu kimyası var – Mevlana*

■ *Her şeyin başlangıcı, ortası ve sonudur - La Cordaire*

■ *Aşk zaman kaybındanbaşka bir şey değildir – Goethe*

■ *Aşk bir akıl hastalığıdır – Eflatun*

■ *Türlü türlü cefanın Adını aşk koymuşlar – Yunus Emre*

■ *Aşk karşılıklı iki geçici hevesten ve iki vücudun yakınlığından başka bir şey değildir – Chamfort*

TAHLİYE

ZAFER DORUK

Sağlam kalmış birkaç sokak lambasının sarı ışığında, ellerim pardösümün cebinde, kısalıp uzayan gölgemle birlikte yürüyorum. Evden fazla uzaklaşmıyorum, eşle dostla pek görüşmüyorum, kahveye gitmiyorum; evde oturuyorum, canım sıkılınca göle inip balık tutuyorum, mahallenin çevresinde tur atıyorum, parkta oturuyorum...

Sokaklarına geliyorum. Işıkları yaniyor. Dönmüşler. Evlerinin önünden geçiyorum, sokağın sonundan dönp bir daha geçiyorum, perdelerde gezinen gölgeleri inceliyorum. Yedi yıl bekledim, bir gece daha beklerim. Eve dönüyorum. Sabaha kadar yatakta dönüp duruyorum. Sigaradan ağzımın içi zehir gibi; iki nefes çekip söndürüyorum, kül tablası doluyor.

Kuşluk vakti kalkıp yine gidiyorum. Bakkalın yanında, elektrik direğinin dibinde durup bekliyorum. Abisi çıkıyor, beni görünce kötü kötü bakıyor, bir sigara yakıp kibrit çöpünü bana doğru fırlattıktan sonra yürüyüp gidiyor.

Karşıya geçiyorum, kahveye girip gözlerden uzak bir yere oturuyorum. Gene de görüp gelenler oluyor, “Geçmiş olsun” diyorlar. Gözümü karşıdaki bakkaldan ayırmıyorum; olur ya, öteberi almaya çıkar. Önümdeki son çaya dokunmadım, ağzımın içi buruş buruş, havasızlıktan başım ağrıyor. Dışarı çıkıyorum... Gitsem, kapısını çalsam, “Sen bir kere olsun görüşe gelmedin, ama ben seni unutamadım, çıktım geldim işte,” desem... İçeride çok düşündüm. Ben eski ben değilim. O adam, rahmetli, gelse şimdi anama avradıma küfretse yine seslenmem. Yaptım işte bir cahillik. Boşuna elimi kana buladım. Onca yılımız heder oldu. Pişmanım, desem... Annesi çıkar. Arkasından abisi çıkar, “N’oluyor, kiminle konuşuyorsun?” der. Kapıda beni görürler.

“Ne zaman çıktı bu?”
“Ne istiyormuş?”
“Bilmem? Gelmiş işte. Düzeldiğini söylüyor. Pişmanmış.”
“Inanın sen de öyle mi?”
“Sordun mu, bu kaçınıcımış diye?”

En iyisi, gönüllü hapisanem... Yok. Evde de yapamam şimdi. Kahvede biraz daha oturacağım. Tekrar sokağın karşısına geçerken evden çıkıp bana doğru geldiğini görüyorum! Kalbim yerinden

çıkacak gibi oluyor. Durup bekliyorum. Geliyor... Süzülmüş, olgunlaşmış. Saçlarını sarıya boyamış... Gözlerinde, sözlüsünü yedi yıl sonra gören birinin ışığını göremiyorum. Kapıdaki sütçüye baktığı gibi bakıyor: Sütü bozuk çıkmış bir sütçü...

“Cemile...”

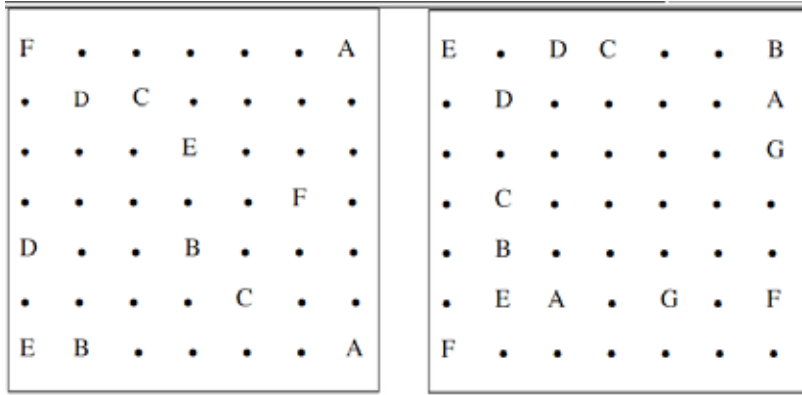
Sözü uzatmaya niyeti yok: Doğrudan dalıyor. “Bak kardeşim,” diyor, “ben de cahildim, yaptım bir hata. Aradan yedi sene geçti. Evlendim, çocuk sahibi oldum. İyi bir kocam var. Kendisi gurbet eldedir. Etraftan gören olur, laf ederler... Abim bugün seni görmüş. Evin önünde dolaşip duruyormuşsun. ‘Git ona de ki,’ dedi, ‘bizden uzak dursun. Başımıza bela açmasın.’ Bak, sana kardeşim diyorum. Git. Genç, güzel adamsın. Sana evet diyecek kadın çoktur, eminim. Yolum da, bahtın da açık olsun. Benim peşimi bırak!”

Dönüp gidiyor... Şimdi ben nereye giderim, nereye sığarım? Neresi saklar beni, hangi pislik paklar? Sırtımda birikmiş suçlardan silkelenip anınmak ya da işlediğim suçların toplamından oluşmuş bir karadeliğe girmek için mi, bilmiyorum, koşar adım yürüyorum, kilometrelerce yürüyorum. Aklıma böyle durumlarda kaçıp sığındığım sığınak geliyor. Şehrin kenarlarında bir mahalleye geliyorum, sokaklar karanlık, evlerin tek tük ışıkları yaniyor. İki katlı, sofalı ahşap bir evin önünde duruyorum. Biraz soluklandıktan sonra kapıyı vuruyorum. Merdivenlerden ayak sesleri duyuluyor. Az sonra sürgüyü çekip kapıyı açıyor. Beni karşısında görünce şaşırıyor, bir süre öyle kalıyor. “Girebilir miyim?” diyorum. “Gir, gir!” diyor. “Ne zaman çıktın sen?”

Merdivenleri çıkarken kalçalarını inceliyorum: Oldukça kilo almış, etleri biraz sarkmış ama ateş bu: Benim gibi hangi kurumuş dala düşse, yakar. “Son geldiğimde, ‘Kaldır duvardaki şu fotoğrafı’ demiştin. Hatırlıyorsun değil mi?”
“Hatırlıyorum,” diyor. “Ama ne yapayım, geçmişten elimde bir bu kaldı... Hem, fotoğrfsız duvar, ne bileyim, bana çok boş geliyor. Çok soğuk...”

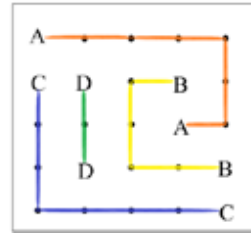
Demir karyolanın üzerinden uzanıp eski kocasıyla olan fotoğrafını ters çeviriyor. “İşği söndür öyle gel,” diyor. “Niye?” diyorum. “Unuttun mu?” diyor. “Ben karanlıkta yapmaktan hoşlanırım.” ■

ABC BAĞLAMACA

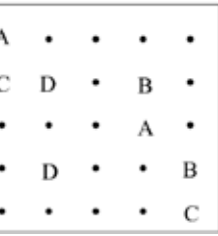

Cevapları **Sayfa 28'de**

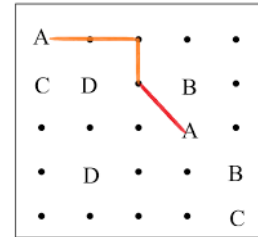
ABC BAĞLAMACA NEDİR? NASIL OYNANIR?

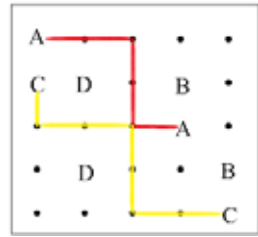
ABC bağlamaca eşit aralıklı harfler ve noktalardan oluşan karesel bir zemin üzerinde hazırlanmış zeka oyunudur. Oyundaki amaç harfleri çiftleri ile eşleştirmektir. Yani A harfi ile diğer A harfini, B harfi ile diğer B harfini, C harfi ile C harfini gibi.

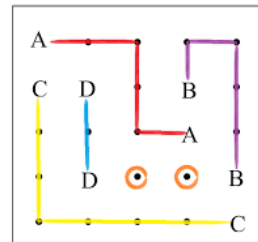
Harfleri rasgele eşleştirmiyoruz. Bunu yaparken uymamız gereken bazı kurallar var. Oyuncuyu düşünmeye teşvik eden ve oyunu oynamayı zevkli kılan kurallar bunlar. Şimdi bu kuralları öğrenelim.

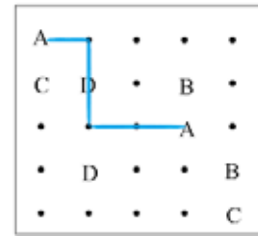
Harfleri bağlarken yatay ya da dikey çizgiler kullanmamız gerekir. Kırmızı renkli çizgi hatalı bir hamledir. Çünkü ne yatay ne de dikey çizilmiştir.

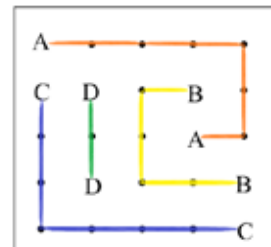
Harfleri birbirine bağlayan çizgiler birbirini kesmemelidir. Yandaki şekilde A harflerini bağlayan kırmızı çizgi ile C harflerini bağlayan sarı çizgi birbirini kestiği için hatalı bir hamle yapılmıştır.

Harfleri bağladıktan sonra tek bir nokta bile açıkta kalmamalıdır. Yani harfleri bağlarken kullandığınız çizgiler bütün noktaların üzerinden geçmiş olmalıdır. Yandaki oyunda harflerin tümü birbirine bağlanmıştır. Ancak üzerinden çizgi geçmeyen iki nokta vardır. O yüzden bu oyun için doğru bir çözüm olmamıştır.

Harfleri bağlarken kullanacağımız çizgi yalnızca noktaların üzerinden geçebilir. Başka bir harfin üzerinden geçemez. Yandaki oyunda A harfini bağlarken D harfinin üzerinden geçilmiştir. Yani hatalı bir hamle yapılmıştır.

Şimdi örnekteki oyunun doğru çözümünü gösterelim.

Bir Aşk Şiirinin Hikâyesi: Lavinia

ŞEREF BİRSEL

ÖZDEMİR Asaf (d. 11 Haziran 1923, Ankara - ö. 28 Ocak 1981, İstanbul), Cumhuriyet dönemi Türk şairlerdendir. Asıl adı Halit Özdemir Arun'dur. Şebinkarahisar kaymakamı Mehmet Asaf Bey'in oğludur. Atatürk'ün çalışma arkadaşı Mehmet Asaf, rahatsızlanıp hayata veda edince Atatürk, İnönü'den Özdemir'in iyi bir okulda okutulmasını ister. Önce Fransız Lisesi'ne yazdırılır, ardından Galatasaray Lisesi'ne devam eder. Özdemir, İstanbul'da Acıbadem'deki köşklerinde kadınların arasındaki tek erkek olarak büyür. 1942 yılında Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun olur. İstanbul Üniversitesi'nde, önce Hukuk Fakültesi'ne, sonra İktisat Fakültesi ve Gazetecilik Enstitüsü'ne devam ettiyse de 1947'de yüksek öğrenimini yarıda bırakır. Zaman ve Tanin gazetelerinde çevirmen olarak çalışır. Özdemir Asaf'ın ilk yazısı ise 1939'da Servet-i Fünun- Uyanış dergisinde çıkmış. 1953 yılında da Sanat Basımevi'ni kurarak kitaplarını Yuvarlak Masa Yayınları adı altında yayımlamış. R'leri söyleyemeyen şairin şiirlerinde en çok sevgi, ayrılık, ölüm, umutsuzluk temaları öne çıkar.

Özdemir Asaf'ın başından iki evlilik geçmiştir. İlk eşi Sabahat Selma Tezakın'a körkütük aşık olduğu söylenir. Özdemir Asaf, yıllar sonra 30 Ocak 1959'da işveç'e giden Sabahat S. Tezakın'a yazdığı mektubunun bir yerinde şöyle diyor:

“Şimdi kesin ve kısa cevap vereyim: Beni suçlu bulmak sana kuvvet veriyor, bunu psikolojik tahlil yoluyla mektuplarından çıkarttım. Hiç istemezdim böyle olsun, acı fakat gerçek. Bunlar benim bir iyilik duygumun yanlış aksetmesinden doğup genişleyen hikâyeler. Sana yüzde yüzünü belirttiğim için kendime kızmıyorum. Mevhibe hikâyesine istinad etmeden de senin komplekslerini çözümleyeceğine eminim. O hikâye benim enayiliğimin de hikâyesidir. Şimdi o da yok, o eski enayiliğimde yok.” İkinci eşi Türkiye'nin akademik eğitim almış ilk kadın fotoğrafçısı olan Yıldız Moran'dır. Bu evlilikten Gün, Olgun ve Etkin isimlerinde üç oğlu olmuş. Onun en bilindik şiirlerinden olan Lavinia'dır.

Özdemir Asaf'tan iki yıl sonra, 2 Mayıs 1925'te İstanbul'da doğmuştur.

Mevhibe Beyat. Babası eski bir valî'dir. Güzel Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra resim öğretmenliği ve stülistlik yapar. Edebiyata, sanata düşkün, çok güzel alımlı bir kadındır. Mevhibe Beyat'a pek çok isim takılmış; Violetta, Gilda, Marlin...Ona uzaktan âşık olan Oktay Akbal ise hikâyelerinde ondan 'Hisya' olarak bahsedecektir. Özdemir Asaf, Mevhibe'den aşk bahsinde karşılık alamaz. İlhan Selçuk'la 1952'de evlenen Mevhibe Beyat, ikinci evliliğini o sıralarda Mücap Ofloğlu'nun kurduğu İstanbul Oda Tiyatrosu'nda çalışan Öztürk Serengil'le yapar. Mevhibe yıllar sonra şunu itiraf edecektir: “Hayatım boyunca iki adam sevdim biri Edip Hakkı bey, diğeri ise malumunuz İlhan...” Yıllar sonra İlhan Selçuk, bir sevgililer günü yazısında Mevhibe Beyat'a dair şu ifadeleri kullanacaktır:: “Fırtınalı bir ilişkinin tensel terinde köpüklenen dalgasını yaşarken, gönüllerde dolaşmanın çekiminden de vazgeçemiyordu; ileride bunun hesabını acıyla vereceğinden habersizdi.”

1980 yılında hastalanan Özdemir Asaf, 28 Ocak 1981'de 57 yaşındayken hayata veda etmiş, Rumelihisarı Mezarlığı'na defnedilmiştir. “Adını gizleyeceğim/ Sen de bilme, Lavinia” dizelerinin yer aldığı, yıllar sonra Feridun Düzağaç'ın sesinde ölümsüz bir şarkıya dönüşen, “ölüm çiçeği” anlamına gelen 'Lavinia'yı okuyalım. ■

Lavinia

Sana gitme demeyeceğim.
Üşüyorsun ceketimi al.
Günün en güzel saatleri bunlar.
Yanımda kal.

Sana gitme demeyeceğim.
Yine de sen bilirsin.
Yalanlar istiyorsan yalanlar söyleyeyim,
İncinirsin.

Sana gitme demeyeceğim,
Ama gitme, Lavinia.
Adını gizleyeceğim
Sen de bilme, Lavinia.

Özdemir Asaf (1923- 1981)

Hemingway Küba ve nasıl yazmalı?

METİN YEĞİN

DENİZ kenarında ya da denize açılınca huzur bulur insan. Küçük bir kayıkla balık tutmak, bazen saatlerce suya sallandırılmış oltanın sadece birazcık olsun kıpırdamasını beklemek, güneşin ilk ışıklarında denizde olmak, sanki sizi seyretmek için karşınıza dizilmiş bulutları seyretmek ve her şeyden öte mavinin ortasında olmak. Bir ressama sipariş verebilse, 'bana huzurun resmini yapabilir misin?' deseniz, ilk olarak bunlar gelirdi aklına herhalde. Hemingway ise bu huzurun içinde vurur sizi. Yaşlı adam ve Deniz'de ya da bizde yayınlandığı ilk ismiyle 'İhtiyar Balıkçı'da yaptığı budur. Bu huzurdan müthiş bir mücadele çıkarır. 84 gündür balık tutamadan eve dönen yaşlı balıkçının gerginliği sizin sırtınıza yüklenir birden. Özellikle de onu sürekli kıyıda bekleyen küçük çocuğun,

çırağının yanına eli boş dönme olasılığını boğazınızda hissedersiniz. Her şeyi denizde geçen bir öyküde, işin kolayı olan bir kasırga da patlatmadan yazmanın olağanüstü ustalığıdır bu. Roman yazarlarını iki büyük gruba bölüyordum kafamda hep. Kimileri daha çok kendi sakinliklerinde öykülerini yaratıyorlardı. Mesela Proust uzun yıllar tutsak kaldığı –ama belki de özgür demek gerekir buna, nereden baktığınıza bağlı!– hastalığıyla boğuşurken, bir yandan da sizi sürükleyecek metinleri yazıyordu. Hermann Hesse, pek kalabalık olamayan Montagnola köyündeki yıllar süren sakinliğinde eserlerini ortaya çıkarıyordu. Diğer grupta ise mesela John Steinbeck vardır. Bu yazarların öyküleri, doğrudan hareketin, eylemin içinde olanlardan. Mesela 'Bitmeyen Kavga'sında, o bu grevi yaşamasa kitabın bu kadar güzel olamayacağını düşünürsünüz ya da tam tersine o yazmasaydı bu grev hiçbir iz bırakmadan ortadan yok olacaktı diye. Birbirlerine ihtiyaçları var gibidir. İlk gruptakilerin nasıl 'huzur'a ve sakinliğe ihtiyacı varsa, ikinci gruptakilerin de harekete, devrime ihtiyaçları vardır.

Jack London ikinci gruba girer mesela; belki 'Deniz Kurdu'nun geçtiği bir macera yaşamamıştır ama yollardan o kadar çok geçmiştir ki öykü o gerçeğin içinden sıyrılıp çıkmıştır zaten.

Hemingway tabii ki ikinci gruptandır. Hayatı en ez romanları kadar macera doluydu. Bütün romanlarında, öykülerinde bu şiddetli macera duygusu vardır. Küba'da yaşarken, kendisine göre çok huzurlu hayatında, yani kendisinden başka kimsenin pek olay çıkarmadığı bir yaşantı sırasında bile, bu sakinlik içinden, denizden ve tekrar etmeliyim ki bir kasırgaya başvurmadan bir 'yaşlı adam' ortaya çıkarmak onun ustalığıdır. Bu romanda bütün şeyler, yaşlı balıkçı, deniz, balık tutmak sakinlik sembolüdür aslında, köpek balıklarının dışında, hatta kılıç balığı bile. Bu kadar deniz sakinliğinin içinde sayfalarca sürükleyen bir gerilimi ortaya çıkarma ustalığıdır bu. Bu tam da karşıtları buluşturmanın çarpıcılığıdır. Bunu sadece sakinliğin içinden bir macera çıkartarak da yapmıyordu Hemingway, aynı zamanda bir maceranın coşkulu kısmında bir müzik esi gibi, – koca orkestranın aniden sustuğu çarpıcı bir sessizlik gibi yani– bir sakinliğe düşürerek de bizi şaşırtabiliyordu. Mesela öykülerinden birinde matadorun göğsünü fırçalayan (!) boğanın geri dönüşünü 'kendi köşesine dönen bir kedi' diye anlatıyordu. Öykünün en şiddetli yerine sıkıştırılmış, bir başka sükunet sembolü değil mi bu?

Bu yüzden Hemingway'in neredeyse bütün yazdıklarında, birinci dünya savaşını, orada aldığı derin yarayı, İspanya devrimini, ikinci dünya savaşını ya da sıradan bir günün dehşetli hale sokan günlük öfke patlamalarını, her şeyini bulabilirsiniz. Küba'da, eski Havana'nın Obispo Sokağı'na, Ernest Hemingway'in hatırına öncelikle yenilenmiş, uzun süre kaldığı Ambos Mundos otelinin 511. numaralı odasına, yine Küba'daki San Francisco de Paula'daki evinin sükunetine, sürekli balığa çıktığı ve balıkçılarla Pulitzer ödülünün parasını yediği Cojimar'a da romanlarında rastlarsınız mutlaka. Artık Küba'da Hemingway adıyla özdeşleşmiş Daiquiri'nin acı rom içinde ezilmiş nane, buz ve yeşil limon kabuğunun bileşimi gibidir bütün yazdıkları; acı ve çok lezzetli.

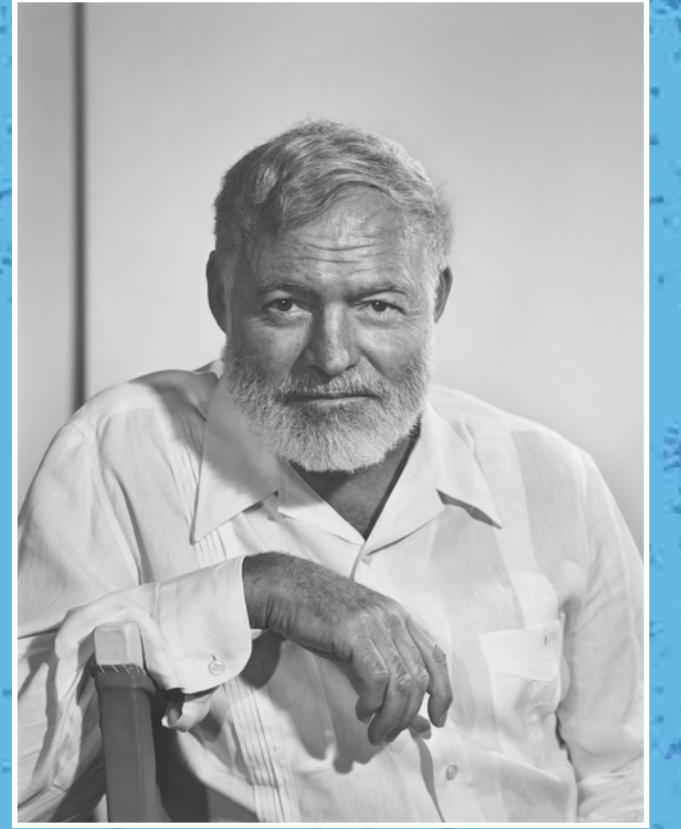
Her edebiyat okurunun içinde bir yazarlık saklıdır diye düşünerek ustanın nasıl yazdığına bakalım bir de. Hemingway kısa öykülerin nasıl yazıldığına dair –sonra yayınlamaktan vazgeçtiği– bir önsözde, 'Zorunlu yazarın bir yazara öykü yazmaya kalkışmaması tavsiye edilir. Denerse de zoraki mimarın kaderiyle karşılaşması kaçınılmaz olur. Bu kader, zoraki fagotçunun sonu kadar yalnızlığa mahkûm bir kaderdir.' diyordu.

Bir boksörü anlattığı 'Elli bin papel' öyküsünde Scott Fitzgerald'a uyup çıkardığı ve çok pişmanlık duyduğu anekdotu yazarken başka bir ipucu veriyordu, kendinize güvenin; "Benny'yi bu kadar kolay nasıl hallettin, Jack?" diye sordu asker.

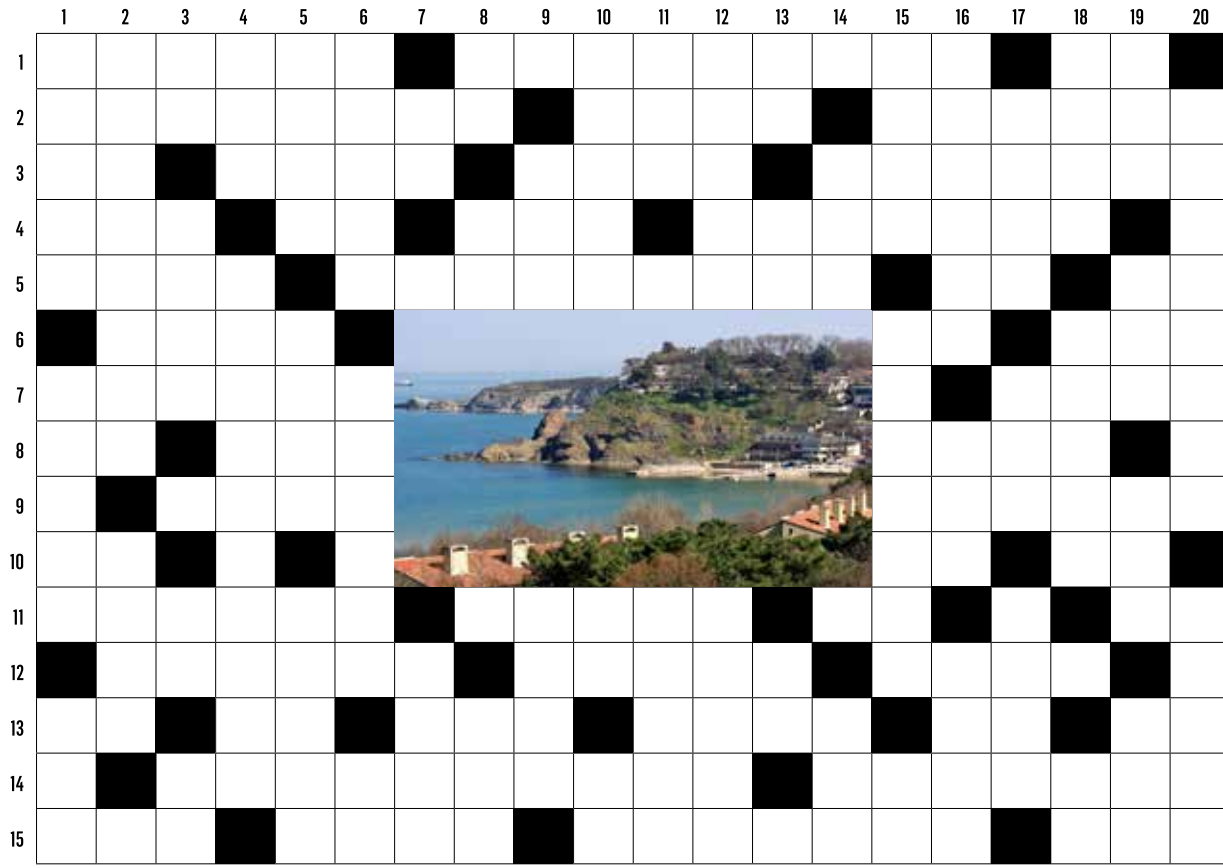
"Benny acayıp zeki bir boksör," dedi Jack. "Sürekli oraya kapanıp, düşünüyordu. O düşünüp dururken ben de yumrukları saydım." ...

Bir de Marquez'sin de yazmaya ilişkin Hemingway'den öğrendiğim dediği şey var; 'Yazınızı yanına ne yazacağınızı bildiğiniz bir yerde bırakın' tüyosu... Bu yüzden Hemingway, o çoğu zamana ayakta yazdığı daktilosunun yanındaki duvara kağıtlara her gün kaç kelime yazdığını yazar ve asar. Bunun uğur getirdiğini düşünür. Çünkü her maceracının batıl (!) inançları vardır ve buna ihtiyacı da vardır. Fakat her durumda bu tüyo, her sabah başlangıcında boş sayfaya uzun uzun bakmayı engeller. Çok sevdiğim bir şeydir bu. Harika bir kitap ya da yazı okurken birden bitmesin diye bırakıp ara vermek gibidir. Sabah –ya da akşam– olsa da yazsam hazzıdır bu. Acı rom, ezilmiş taze nane ve yeşil limon kabuğu işte!

Maceranın hayatı, hayatın macerayı birbirine çektiği yazarlardan biridir Hemingway. Savaşlara, İspanya devrimine kendisinin gitmesi bu cümlelerin ilk tarafını doğru kılar ama ikinci bölümü, yani hayatın macerayı çekmesi ise bir hayatın mistik tarafıdır. Eşlerinden birinin hayatın sakinliğinden sıkılarak terk ettiği Küba'da devrimin yaşaması, onun ısrarla orada kalmasının mistik bir tarafı değil midir ya da Marquez'in anlattığı gibi, yıllar sonra bile Fidel'in hâlâ yanında 'benim ustam' diye taşıdığı Hemingway kitabı. Yani hangi hayatı yaşarsanız, o hayatı da sizi bekler bulursunuz... ■

SARIYER KÜLTÜR BULMACASI

SOLDAN SAĞA

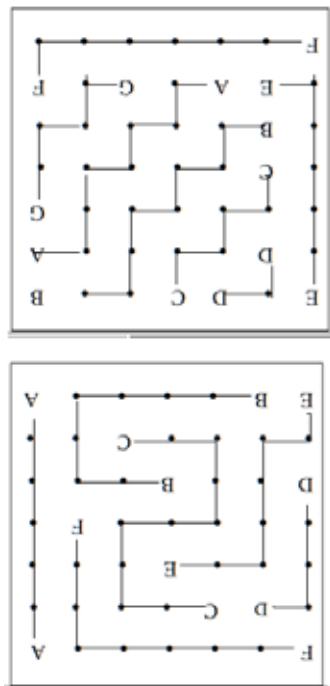
1. Resimdeki Sarıyer beldesi – Sarıyer'in değişmez bir lezzeti – Dolma, sarma malzemesi. **2.** Sarıyer'de bir plaj – "... Ataman Klasik Otomobil Müzesi" (Ferahevler'deki müze) – "...dan Kısırkaya'ya Sarıyer" (İbrahim Balcı'nın kitabı). **3.** Berilyumun simgesi – Dinle devlet işlerini karıştırmayan – Bir işteki engelleri yenme kararı – Sarıyer'e bağlı bir semt ve mahalle. **4.** "... Soysal" (Kara Deniz Beyaz Işık Rumeli Feneri'nin yazarı) – Tunus'un plaka imi – Fazıl Hüsni Dağlarca'nın bir şiir kitabı – Sarıyer Bahçeköy'deki orman. **5.** Sarıyer'de çok sevilen bir canlı – Sarıyer'e bağlı bir köy – Fena değil – Bir bağlaç. **6.** Emirgan'daki borsa – Bilgisayarlı tomografi – Bir malın gemide teslim fiyatı. **7.** Yaz aylarında, karadan denize doğru esen hafif rüzgar – Yüzdeki bıçak yarası. **8.** "...lı Köşk" (Sakıp Sabancı Müzesi'nin olduğu Emirgan'daki köşk) – Aşçılıklı yol – Övme kasidesi. **9.** Her birine on – "... Çelebi" (Sarıyer hakkında yazı yazar ilk kişi). **10.** Notada durak işareti – Voltamperin simgesi – Kabaca evet. **11.** Örnek – "Büyük ..." (Sarıyer'de bir plaj) – Boru sesi – Yüzyıl (Kısa). **12.** Alev – "... Suyu" (Belgrad Ormanı'nda bir tabiat parkı) – Düşkünlük, dayanamama. **13.** "Yazıklar olsun" ünlemi – "İki" anlamı veren örnek – Protein sentezine yardımcı olan bir asit türü – Hattat cılası – Neptünyumun simgesi – Bir takımın gözde oyuncusu. **14.** Rumelifeneri Mahallesi'ndeki bir cami – "...köy" (Sarıyer'in bir köyü). **15.** "... Evleri" (Sarıyer'de bir mahalle) – Acil Kurtarma Timi – Kilyos'da bir beach club – Sergen.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

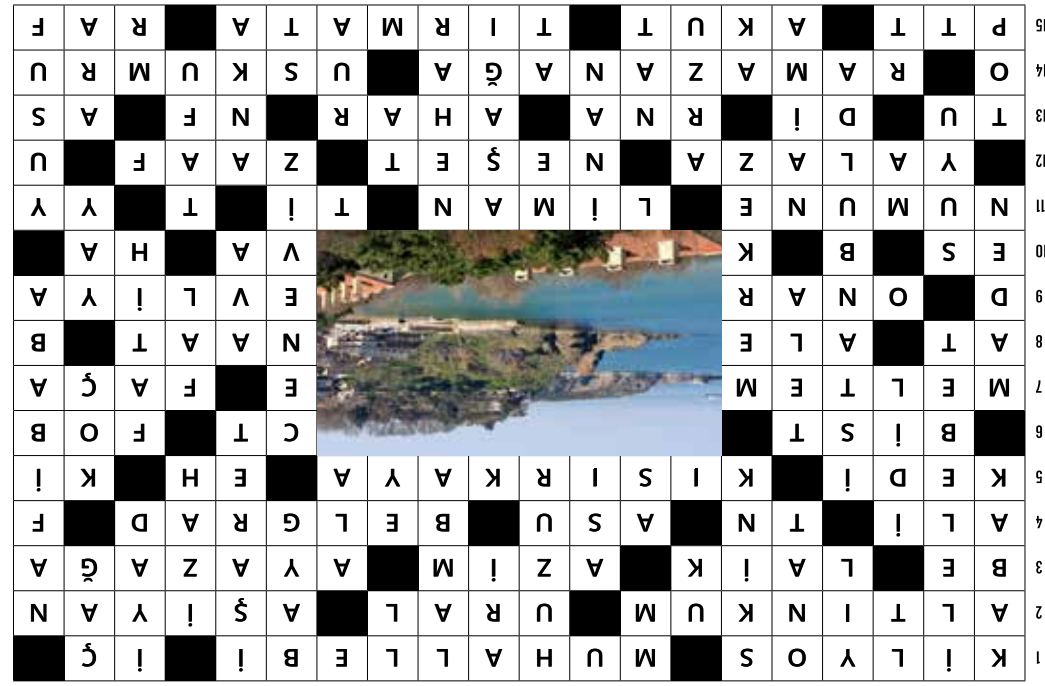
1. Sarıyer'in meşhur böreği – Sarıyer'in 27 mahalesinden biri – "... Sahası" (Kocataş Mahallesi'nde bir yer). **2.** Sonsuza kadar – "Fındık ..." (Sarıyer'in bir membastı). **3.** Sıvı ölçüm biriminin simgesi – Kır yaşamı içinde aşk konusunu işleyen kısa şiir – Su – Kısaça retweet. **4.** Sene – "... Boğaziçi'nde / Bir garip Orhan Veli'yim" (Orhan Veli Kanık). **5.** Özenli, düzgün – Giysi içine konan kolaltı bez – Bir Osmanlı tarihçisi. **6.** Bir çöl sürüngeni – Sarıyer'in bir mahallesi – Namuslu. **7.** Bazılan Sıcak Sever ve Yaz Bekan adlı filmlerde de oynayan aktrisi simgeleyen harfler – İskambilde biri – Meşin ya da hasır sofa. **8.** Fayda, çıkar – "Mustafa ..." (Oğuz Atay'ın hocası ve roman kahramanı). **10.** Sarıyer'in bir mahallesi – Kuzu sesi – Satrançta bir taş. **11.** Çıplak – Bir şeyin yere bakan yanı. **12.** Bir aydınlatma aracı – "... Tüblek" (Karikatürist). **13.** Lale'nin ünsüzleri – Bir hitap ünlemi – Uzaklık anlatan sözcük. **14.** Karışık renkli – İskambilde papaz. **15.** İran'da bir şehir – Rumelifeneri'ndeki tarihi kale – Sterin simgesi. **16.** Belirti – Karabiber ağacı – Bir masal kuşu. **17.** Açıklama – Bakı – Gayrimenkul sahiplik belgesi. **18.** Kuvvetlendirme, takviye etme – Sarıyer'de bir orman – En gelişmiş röntgen. **19.** Zaman parçası, vakit – Sarıyer'de bir üniversite – Bir burç adı – Uzaklık. **20.** Rumeli Hisarı'ndaki bir türbe – "... Ziya Öniş Stadyumu" (Sarıyer Merkez Mahallesi'ndeki stadyum).

HAZIRLAYAN: İLKER MUMCUOĞLU

ABC BAĞLAMACA CEVAPLARI

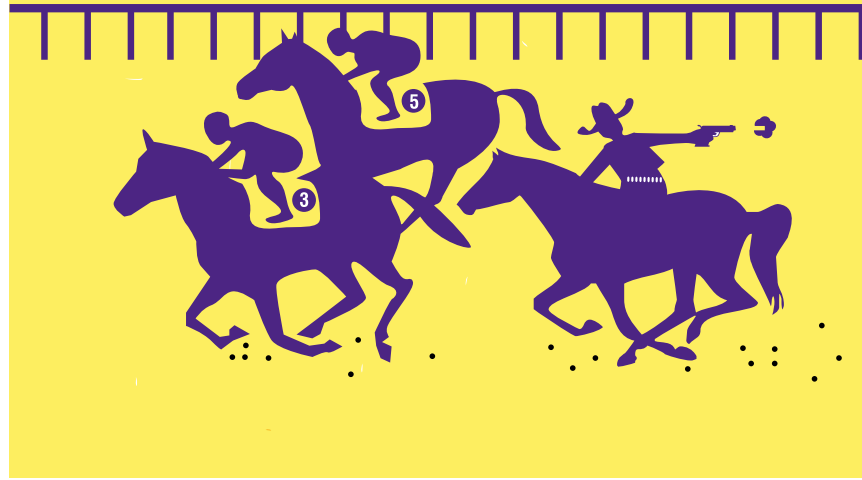
SARIYER KÜLTÜR BULMACASI CEVAPLARI

CEMİL CAHİT YAVUZ

LEKE OYUNLARI

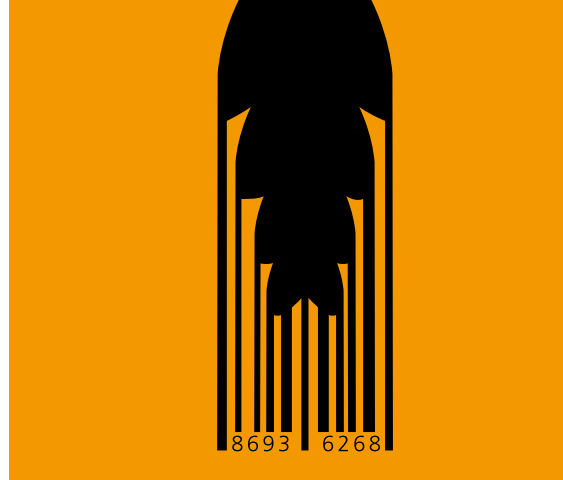
Kaçış

Yayılma politikaları

Ürün taban fiyatları

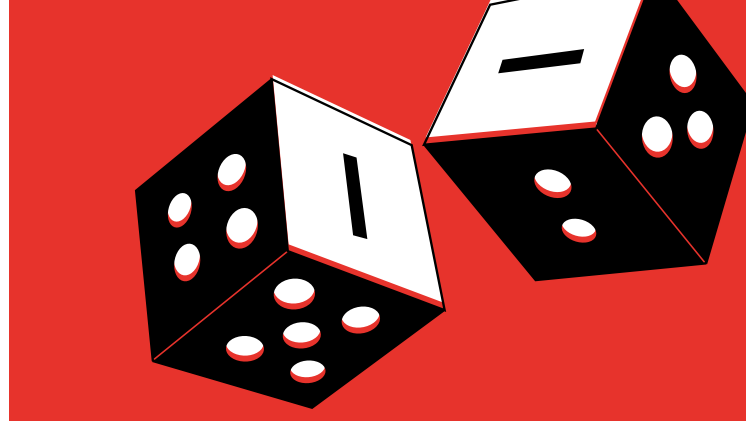
Hulahop

Otosansür

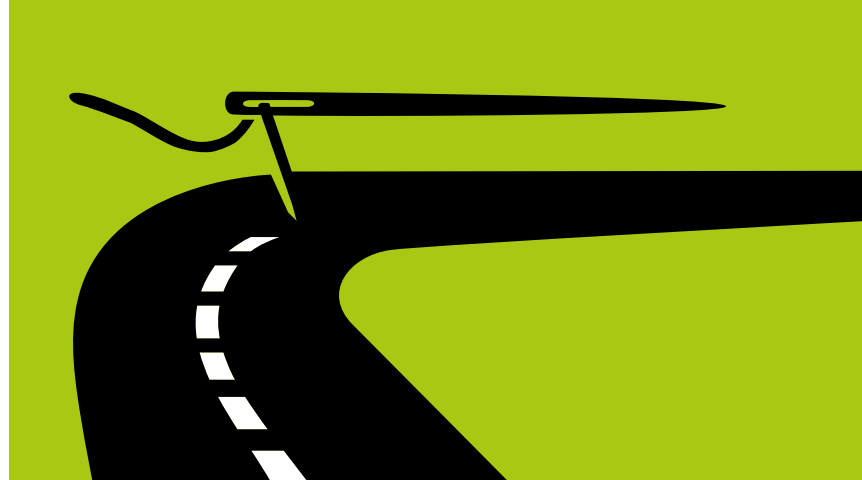
Rastgele!

Açlık

Altyapı

Direnç

SARIYER KÜLTÜR SANAT ŞUBAT 2018

TIYATRO

01 ŞUBAT

**Arkadaşlarım
Kurban ve
Murbağa**

Kelime Yayınları
Çocuk Oyunları
Atölyesi
S.15:00

RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

02 ŞUBAT

Dost Çevre

Mek Çocuk Tiyatrosu
S.13:00 & 15:00
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

02 ŞUBAT

**Godot'yu
Beklerken**

Studio Oyuncuları
S.20:30
ENKA İBRAHİM BETİL
ODİTORYUMU

03 ŞUBAT

Masa ile Koca Ayı
S.14:00

UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

03 ŞUBAT

Oyunun Oyunu

Fazla Mesai Tiyatro
Grubu
S.20:00
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

05 ŞUBAT

Martı-

Pürtelas Tiyatro
Grubu
S.20:30
UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

06 ŞUBAT

**Bir Valize Ne
Sığar ki?**

Ankara Sanat
Tiyatrosu
S.20:30
ENKA İBRAHİM BETİL
ODİTORYUMU

09 ŞUBAT

Umut

Beykent Üniversitesi
Tiyatro Topluluğu
S.20:00
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

10/17/23/25 ŞUBAT

**Esrarengiz Müzik
Kutusu**

Sarıyer Belediye
Tiyatrosu
S.13:30
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

10 ŞUBAT

Eskicinin Tazesi

Sarıyer Belediye
Tiyatrosu
S.20:00
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

10 ŞUBAT

Arzu Tramvayı
S.20:30

UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

12 ŞUBAT

Hayvan Çiftliği

Altıdan Sonra
Tiyatro & D22
S.20:30
ENKA İBRAHİM BETİL
ODİTORYUMU

13/25 ŞUBAT

**Bir Yaz Gecesi
Rüyası**

13 ŞUBAT / **S.20:30**
25 ŞUBAT / **S.15:00**
UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

16/18/24 ŞUBAT

Sözcük Dükkânı

Sarıyer Belediye
Tiyatrosu
S.13:30
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

17/24 ŞUBAT

**Öldürdüğüm
Adam**

Sarıyer Belediye
Tiyatrosu
S.20:00
RIFAT ILGAZ KÜLTÜR
MERKEZİ / NEJAT
UYGUR SAHNESİ

24 ŞUBAT

Arzu

Tramvayı
S.20:30
UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

27 ŞUBAT

Şafakta

Buluş

Benimle

Dot

S.20:30

ENKA İBRAHİM BETİL
ODİTORYUMU

MÜZİKAL

04/10/18/21 ŞUBAT

7 Kocalı Hüzmüz

04 Şubat **S.15:30**
10 Şubat **S.20:30**
18 Şubat **S.15:30**
21 Şubat **S.20:30**
TIM SHOW CENTER

11 ŞUBAT

Balerin Prensesler

Altınok Tiyatrosu
S.14:00
UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

21/23 ŞUBAT

Sertab'ın Müzikali
S.20:30

UNIQ İSTANBUL /
UNIQ HALL

KONSER

02 ŞUBAT

Sadiye Erimli

Sarıyer Türk Müziği Topluluğu
S.20:00
YAŞAR KEMAL KÜLTÜR MERKEZİ

16/17 ŞUBAT

Juri Gilbo

St. Petersburg Rus Oda Filarmonisi
S.21:00
TIM SHOW CENTER

17 ŞUBAT

**Bariş İçin Müzik Orkestrası &
The Nucleo Project**

S.11:30
ENKA İBRAHİM BETİL ODİTORYUMU

21 ŞUBAT

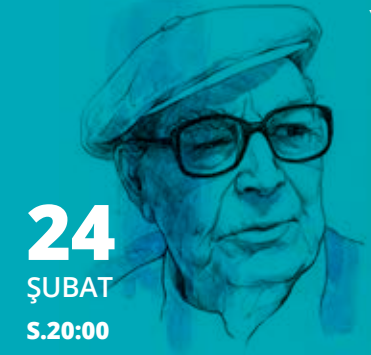
Zekâi Tunca Besteleri Konseri

Sarıyer Belediyesi Türk Sanat
Müziği Korosu
S.20:00 YAŞAR KEMAL KÜLTÜR MERKEZİ

24 ŞUBAT

Emel Sayın

S.21:00
TIM SHOW CENTER

YAŞAR KEMAL ANISINA EDEBİYAT VE YAŞAM

Panel: Prof. Dr. Sedat Sever /
Yalvaç Ural / Şafak Pala /
Çiğdem Odabaşı / Sevgül
Solmaz / Adnan Binyazar

Sergi: Gençleri Edebiyatla
Buluşmak
Küratör: Sevgül Solmaz

Okuma Tiyatrosu: Yaşar Kemal
metinlerinden okuma tiyatrosu

WORKSHOP

03 ŞUBAT

**Begüm Cana
Özgür**

Dokuma
S.15:00
BÜYÜKDERE35

07 ŞUBAT

Serra Akıncı

Mozaik
S.13:00
BÜYÜKDERE35

KERMES

12 ŞUBAT

Sevgililer Günü

Kermesi
Hayat Sevince Güzel

S.13:00
SARIYER BELEDİYESİ
HİZMET BİNASI

SERĞİ

05 ŞUBAT

İmmortalis Naturae - Ölümsüz Doğa

Aksesuar Tasarımları Sergisi
S.13:00
SARIYER BELEDİYESİ HİZMET BİNASI

19 ŞUBAT

**Mirat-ı Hüda
Hak Aynası**

**Ahşap Oyma
Hat Sergisi**

Salih Zeki Tekin/
Geleneksel
El Sanatları

Sanatçısı
S.13:00

SARIYER
BELEDİYESİ
HİZMET BİNASI

SARIYER BELEDİYESİ
BOĞAZIÇI KÜLTÜR
SANAT MERKEZİ

BKSM

SARIYER'İN YENİ KÜLTÜR MERKEZİ

ÇOK YAKINDA
KAPILARINI AÇIYOR

635
Koltuk
Kapasiteli
Salon

10 Metre
derinliğe
sahip
260 m²'lik
Sahne

Sergiler
için 300
m² Fuaye
Alanı

2 adet
150 m²
Prova
Alanı

310 m²
Açık
Alan

6 Adet
Tek
Kişilik,
2 Adet
büyük
Kulisler

800
Araçlık
Otopark
İmkânı

SARIYER BELEDİYESİ HİZMET BİNASI B BLOK
(PINAR MAHALLESİ)

SARIYER
BELEDİYESİ

BKSM

SARIYER BELEDİYESİ
BOĞAZIÇI KÜLTÜR
SANAT MERKEZİ

#boğazdaedebiyat

ŞİİR TEKNESİ

İMZA GÜNLERİ

SÖYLEŞİLER

KİTAP FUARI

SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ

Kireçburnu Haydar Aliyev Parkı

11-12-13 MAYIS

2018

SARIYER
BELEDİYESİ

f Sariyerbld
SariyerBelediye
Sariyer.tv.tr

www.sariyer.bel.tr

☎ 444 1 722